

By
Iisalmi

EMME ODOTA IHMIÄ.
TEEMME NIITÄ.

TALOUS- JA TOIMINTA- SUUNNITELMA

2023 - 2025

IISALMI

iisalmi.fi

Sisällys

Kaupunginjohtajan katsaus.....	2
YLEINEN OSA	4
1. Iisalmen kaupungin organisaatio	4
2. Iisalmi konserni.....	5
3. Toimintaympäristö.....	6
4. Talouden kehitysnäkymät.....	11
5. Iisalmen kaupungin talous.....	17
6. Kaupunkistrategia.....	31
7. Riskit ja riskienhallinta	34
TALOUDEN HALLINTA.....	38
8. Talousarvio ja -suunnitelma.....	38
9. Käyttötalous lautakunnittain.....	47
10. Investointiosa.....	122
11. Iisalmen Vesi -liikelaitos	136
LIITTEET	146

Kaupunginjohtajan katsaus

Kaupungin 2023 talousarvion ja taloussuunnitelman 2024–2025 valmistelua on leimannut sodan, energian hinnan ja saatavuuden sekä inflaation kasvun aiheuttama poikkeuksellinen epävarmuus. Talousarvio vuodelle 2023 on 1,6 M€ ylijäämäinen. Talousarvioehdotusta voidaan luonnehtia palvelut turvaavaksi, investointipainotteiseksi ja kaupungin pito- ja vetovoimaa vahvistavaksi. Taloussuunnitelmavuosina 2024-2025 kuntatalouden kokonaistilanteen arvioidaan yleisesti heikkenevän. Lisämessä suunnitelmavuosina tasapainoon pääsemisen edellytyksenä on tulopohjan vahvistaminen ja menokehityksen hillitseminen.

Kaupungin veroprosentti on ensi vuonna 7,86 %. Hyvinvointialueuudistuksen johdosta kuntien veroprosentit alenevat yleisesti 12,64 prosenttiyksikköä. Hyvinvointialueuudistus siirtää sote- ja pelastustoimen tehtävät hyvinvointialueille. Kunnallishallinnon ja talouden kokonaiskuvassa muutos on merkittävä ja keskimäärin kuntatalous puolittuu. Lisälmen kaupungin osalta muutos ei ole näin suuri. Kaupunki ottaa vuoden 2023 alusta lukien vastuulleen koko maakunnan maatalouden lomituspalvelujen järjestämisen sekä naapurikuntien Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestämisen. Kaupungin palveluksessa oleva henkilöstömäärä lisääntyy em. johdosta noin 200 työntekijällä.

Kaupungin investointitarpeet niin rakennusten kuin kunnallistekniikan osalta ovat mittavat koko suunnitelmakauden ajan. Ensi vuonna kaupungin nettoinvestointitaso on 59,7 M€ ja investointisuunnitelman keskiarvo vuosille 2023–2027 on 25,7 M€ netto (ml. vesilaitos) ja ilman vesilaitosta 23,9 M€. Vuoden 2023 investointimäärärahoihin sisältyy purkautuvan Ylä-Savon SOTE ky:n -kiinteistöjen lunastus n. 39,9 M€. Lisäksi kaupunki vastaa vanhan sairaalan peruskorjauksen loppuunsaattamisesta sekä pysäköintiratkaisusta, yhteensä n. 5,5 M€.

Rakennusinvestoinneista suurimmat hankkeet ovat Kulttuurikeskuksen peruskorjauksen suunnittelun aloittaminen, lastenkoti Taskukello ja Soinlahden koulu. Vuoden 2020 lopulla aloitettu uuden uimahallin rakentaminen on valmistuessaan vuoden 2023 alkupuolella kaupungin historian toiseksi suurin investointi. Liikenne-, liikunta- ja viheralueiden peruskorjaukseen investoidaan 4,1 M€.

Kaupungin investointitaso on ollut viime vuosina kohtuullisen korkealla tasolla. Keskimääräiset investointimenot ovat olleet vuosina 2019-2022 noin 12,9 M€/vuosi (ilman vesilaitosta). Tulevien vuosien investointitason nousua selittää talonrakennushankkeiden määrä ja rakentamisen kohonnut

kustannusarviotaso. Korkean investointitason myötä kaupunki velkaantuu tulevina vuosina. Kaupungin lainakanta pysynee vielä vuonna 2022 kuntasektorin keskimääräisen lainakannan (€/asukas) alapuolella.

Kaupunki on ollut mukana työllisyyden kuntakokeilussa vajaan kahden vuoden ajan. Työllisyyden kuntakokeilun tavoitteena on vahvistaa ja tehostaa tarjottavia työhaun palveluja. Kuntakokeilun vaikuttavuuden suhteen on valmisteilla uusia toimenpiteitä. Tämänhetkisen tiedon mukaan kaikki työllisyyden hoitoon liittyvät tehtävät siirtyvät kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta lukien.

Iisalmen kaupungin elinkeinorakenne on monen elinvoimaisen toimialan varassa. Iisalmessa ja seudulla on vahvoja kansainvälisiä vienti- ja kasvuhakuisia yrityksiä. Seutukunnan elinkeinopolitiikan ja edunvalvonnan yhteistyötä edistetään yhteisellä vuosittaisella tulevaisuusfoorumilla sekä yhteisellä kehittämissuunnitelmalla. Aktiivista työtä kaupungin elinkeinoelämän ja vetovoiman perustan vahvistamiseksi jatketaan By Iisalmi-brändityön avulla. Kaupungin kokonaismarkkinoinnin taso ja laajuus pyritään pitämään tulevinakin vuosina hyvällä tasolla.

Kaupunkistrategian tavoitteena on olla maan houkuttelevin seutukaupunki vuonna 2030. Kaupunkistrategian tavoite väestökehityksen kääntämisestä positiiviseksi on toimintaympäristön nopean muutoksen johdosta ollut vaikea saavuttaa. Koko maassa tapahtunut syntyvyyden nopea aleneminen on Iisalmessakin suurin yksittäinen väestön vähenemistä selittävä tekijä. Kaupungin syntyvyyden taso on viime vuosina asettunut 145-150 syntyvän lapsen tasolle. Tämänhetkisen tilaston mukaan vuoteen 2028 mennessä alakouluikäisten määrä vähenee 336 oppilaalla. Uudessa valtiosuusjärjestelmässä nuorten ikäluokkaan kuuluvien kuntalaisten määrä (alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret) on tulevaisuudessa merkittävä valtiosuuteen vaikuttava tekijä.

Iisalmen vetovoima ja houkuttelevuus on näkynyt myönteisesti uusina asumisen, kaupan ja palvelurakentamisen kohteina. Virranpuiston ja Veturitallinrannan asuntoaluekohteet ovat lähteneet rakentumaan hyvällä vauhdilla. Iisalmi on seutukunnan palvelu- ja työssäkäyntikeskittymä, jonka julkisiin ja yksityisiin palveluihin turvautuvat myös läheisen maaseutualueen asukkaat. Kaupungin työpaikkaomavaraisuus on kehittynyt myönteisesti ja lähestymme 110 % työpaikkaomavaraisuustasoa. Onnistuneen kaavoituksen ja riittävän monipuolisen tonttivarannon turvin seutukeskuksen vetovoimaa on tulevina vuosina edelleen hyvä kehittää.

Jarmo Ronkainen

Kaupunginjohtaja

YLEINEN OSA

1. Iisalmen kaupungin organisaatio

Iisalmen kaupungin organisaatio muodostuu kaupunginvaltuustosta, jossa on 43 valtuutettua ja kaupunginhallituksesta, jossa on 11 jäsentä. Kaupungissa on lakisääteisen kaupunginhallituksen, tarkastuslautakunnan ja keskusvaalilautakunnan lisäksi sivistys- ja hyvinvointilautakunta sekä tekninen lautakunta.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan alaisuudessa toimivat hyvinvointijaosto ja Ylä-Savon musiikkiopiston johtokunta. Teknisen lautakunnan alaisuudessa toimivat Iisalmen Vesi -liikelaitoksen johtokunta ja tekninen jaosto. Lisäksi organisaatioon kuuluvat kuntien yhteislautakunnat, joita ovat maaseutuhallinnon yhteislautakunta ja jätehuoltolautakunta. 1.1.2023 organisaatioon perustetaan Ylä-Savon ympäristölautakunta.

Kaupungin järjestämät palvelut on organisoitu kolmeen toimialaan: tekniseen ja ympäristötoimialaan, sivistys- ja hyvinvointi -toimialaan sekä elinvoima- ja konsernipalveluihin. Elinvoima- ja konsernipalvelut tuottavat tukipalvelut koko organisaatiolle. ICT-palvelut tuottaa Savon ICT -palvelut Oy.

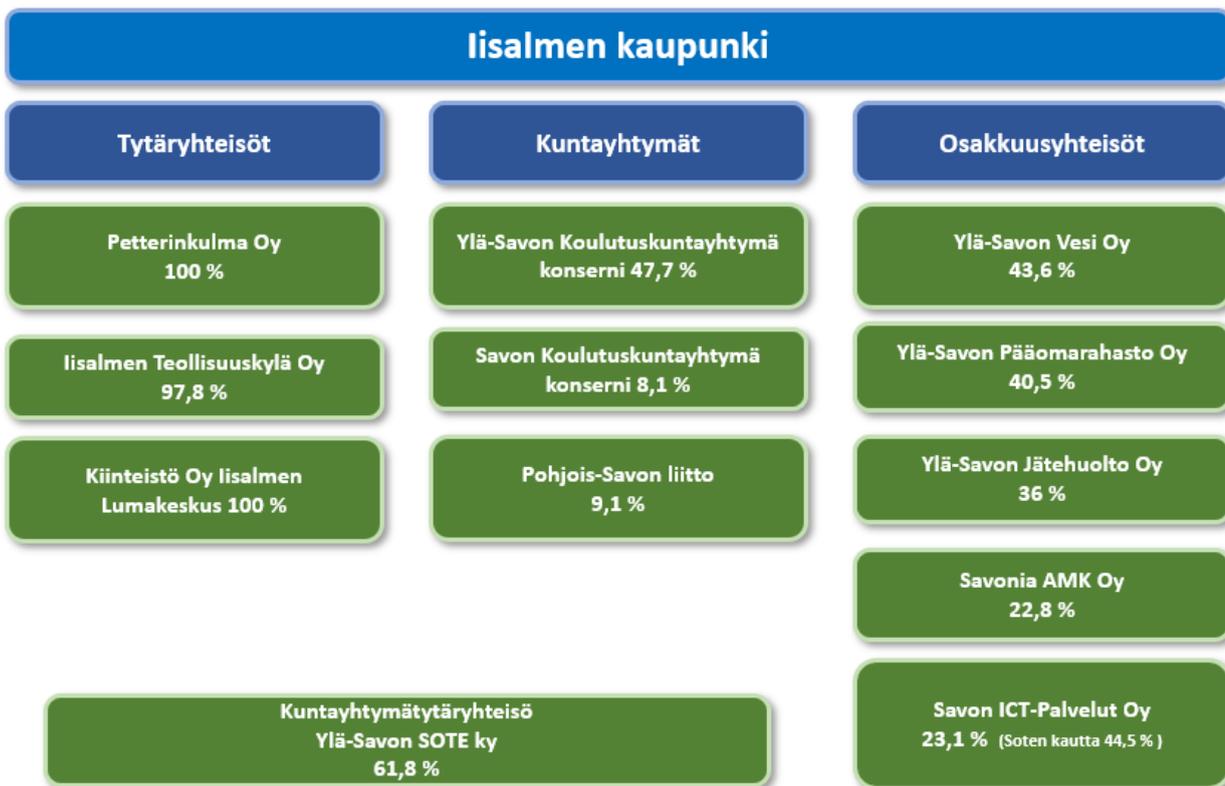
Kuva 1 Iisalmen kaupungin organisaatio 2023.

2. Iisalmi konserni

Iisalmen kaupunki on konserni, jossa osa palveluista tuotetaan Iisalmen Vesi-liikelaitoksessa sekä tytä- ja osakkuusyhteisöissä. Iisalmi-konserni on kuvattu tilanteessa 1.1.2023 alla olevassa kuvassa. Merkittävimmät tytäryhteisöt ovat Petterinkulma Oy ja Iisalmen Teollisuuskylä Oy. Palvelutuotannon kannalta merkittävä osakkuusyhteisö on ICT-palveluja kaupungille tuottava Savon ICT-Palvelut Oy, josta kaupunki omistaa suoraan 24 %, välillisesti Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kautta 22,2 % (yht. 46,2 %).

Hyvinvointialueuudistuksella on merkittävä vaikutus Iisalmi-konserniin. Konsernista poistuvat yhteisöt 1.1.2023 alkaen ovat Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin ja Vaalijalan kuntayhtymät. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän purkamistoimenpiteet on aloitettu vuonna 2022 ja tavoitteena on, että omistajakunnat ovat käsitelleet kuntayhtymän loppuselvityksen valtuustoissa 30.6.2023 mennessä.

Iisalmen kaupunki on luopumassa Kiinteistö Oy Pöllösenlahden Hakan omistuksesta, jolloin yhtiö poistuu kuntakonsernista joko vuoden 2022 tai 2023 aikana.

Kuva 2 Iisalmi-konserni ja tytäryhteisöt 1.1.2023.

3. Toimintaympäristö

Iisalmi on Pohjois-Savon maakunnan pohjoinen seutukeskus. Iisalmen seutu tunnetaan kansainvälisesti arvostetusta koneteollisuudesta, vahvasta puutuoteteollisuudesta sekä monipuolisesta elintarviketuotannosta. Iisalmi on Ylä-Savon seutukunnan keskuskaupunki ja väestö keskittyy Iisalmen kaupunkikeskuksen läheisyyteen. Suuri osuus koko lähiseutujen asiointiliikenteestä suuntautuu Iisalmeen. Iisalmen ja Ylä-Savon alueen suhdannenäkymät ovat viime vuosina olleet hyvät ja alueen pk-yritykset ovat investoineet tuotantotiloihin ja yleinen vire alueella on ollut hyvä.

Iisalmen kaupungin elinkeinorakenne on monen vahvan toimialan varassa. Tulevaisuuden haasteena on turvata teollisen toiminnan kilpailukykyisyys ja tuottavuus sekä osaavan työvoiman saavuus alueella. Alkutuotannon ja maatalouden roolin säilyminen entisessä laajuudessa ja tuotannon edelleen kasvattaminen ovat tärkeitä asioita myös tulevaisuudessa. Kaupungin keskusta-alueen palveluiden ja kaupan tarjonnan säilyttäminen ovat tärkeitä tekijöitä kaupungin kehittämiseksi.

Globaali maailmantilanne on vaikuttanut tulevaisuuden näkymiin myös lisalmessa. Energian hinnan nousulla, materiaalien ja eri komponenttien saatavuudella sekä kustannuspaineilla on merkittävät vaikutukset kaupungin elinkeinoelämään, erityisesti rakennus- ja teknologiateknologiateollisuuden, kuljetusalalle sekä maa- ja metsätalouteen. Orastavasta taantuman pelosta huolimatta Ylä-Savossa on edelleen vilkas kone- ja metallialan osajien kysyntä. Seudulla on myös vahvaa maa- ja metsätaloutta.

Koronapandemian vaikutukset eivät enää näy työttömien määrässä eikä myöskään Ukrainan kriisin mahdollisia vaikutuksia vielä ole nähtävissä työttömyyslukuissa. Työttömien määrän kehitykseen on suurimmalta osaltaan vaikuttanut työvoiman vilkas kysyntä. Ukrainan ja Venäjän sodan vaikutuksia on vielä ennen aikaista arvioida ja siitä syystä tulevaisuuden ennusteisiin sisältyy suurta epävarmuutta.

Työ- ja elinkeinoministeriö: Alueelliset kehitysnäkymät 10.5.2022.

Työ- ja elinkeinoministeriö: Alueelliset kehitysnäkymät 24.10.2022.

3.1 Väestökehitys

Iisalmen ja Ylä-Savon alueen haasteena on ollut viime vuosina negatiivinen väestönkehitys ja syntyvyyden lasku. Iisalmen väkiluku on laskenut joka vuosi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kaupungin, seudun kilpailukyvyyn, elinvoiman ja työvoiman saatavuuden kannalta väestönkehityksen kääntäminen positiiviseksi on erityisen tärkeää.

Syntyvyyden lasku lisalmessa ja seutukunnassa on ollut poikkeuksellisen nopeaa. Mikäli syntyvyys jää pysyvästi vuosien 2019-2022 tasolle, aiheuttaa tämä merkittävän haasteen kaupungin väestökehitykselle ja palveluverkolle.

FCG:n ennusteen mukaan Iisalmen väkiluvun ennustetaan pienentyvän 8 % vuoteen 2030. Työikäisten sekä lasten ja nuorten määrät pienentyvät samalla kun eläkeläisten määrä jopa hieman kasvaa.

Alla olevissa taulukoissa on esitetty väkiluvun ja syntyvyyden kehitys vuosina 2019-2022.

Väkiluku vuosina 2019-2022					
Alue	2019	2020	2021	30.9.2022	Muutos 2021-30.9.2022, %
Iisalmi	21 368	21 124	20 958	20 863	-0,5
Ylä-Savo	52 920	52 175	51 595	51 025	-1,1
Pohjois-Savo	249 003	248 265	248 363	247 960	-0,2

Syntyneiden lasten määrä 2019-2022					
Alue	2019	2020	2021	30.9.2022	Muutos 2020-2021 %
Iisalmi	147	147	148	135 ¹	0,7
Ylä-Savo	335	362	346	260	-4,4
Pohjois-Savo	1 782	1 832	1 942	1 407	6,0

¹Tilanne 16.11.2022. Arvio Iisalmessa vuonna 2022 syntyvien lasten määrästä on 150.

Lähteet:

Pohjois-Savon liiton tilastot

FCG: Kestävä kuntatalous II -verkostohankkeen tilannekuva-analyysi 26.9.2022

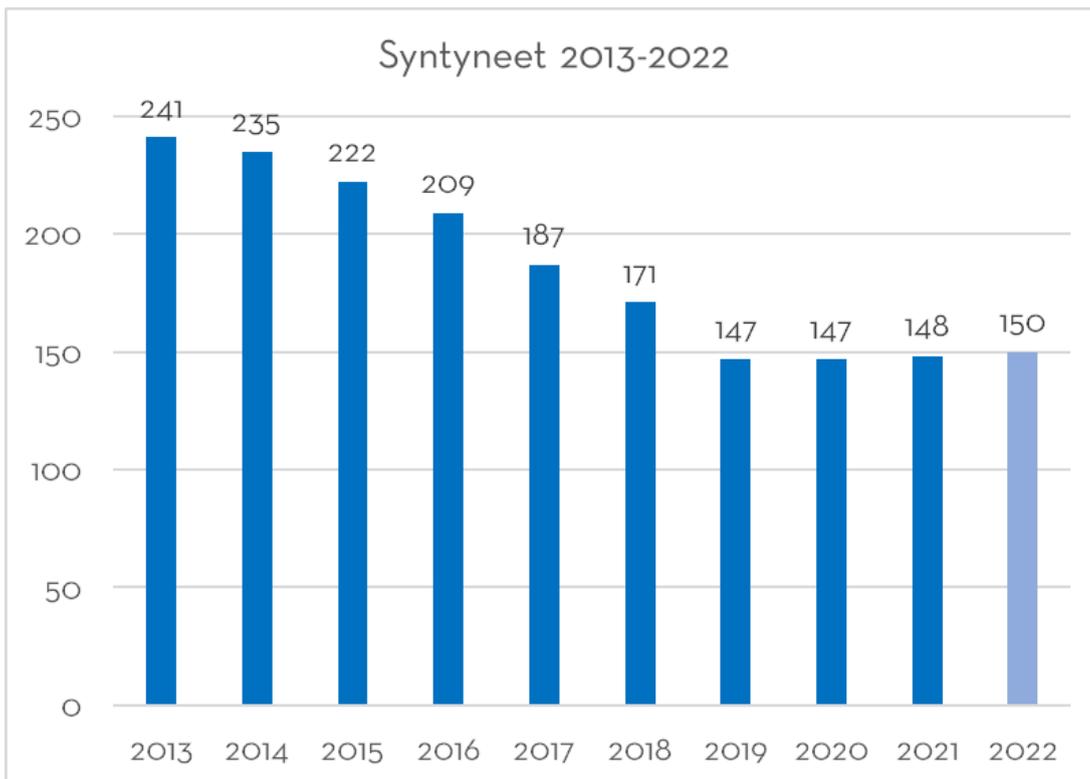
3.2 Väestönkehityksen vaikutus palvelutuotantoon

Syntyvyyden lasku näyttää tilastojen perusteella olevan huomattavasti nopeampaa kuin aiemmin ennustettiin. Ikäluokkien pieneneminen vaikuttaa jollakin aikajänteellä lähes kaikkiin sivistys- ja hyvinvointitoimialan järjestämiin palveluihin. Vaikutukset näkyvät jo varhaiskasvatuksen puolella vähentäen palvelutarvetta sekä palveluseteli- ja kotihoidontukimenoja kuten myös asiakasmaksutuotoja.

Perusopetuksessa vähennys kohdistuu ensin alakouluihin eli luokille 1-6, joiden oppilasmäärä vähenee tämänhetkisen arvion mukaan lukuvuoteen 2028-2029 mennessä 336 oppilaalla. Yläkoulussa muutos näkyy vasta seuraavina vuosina.

Opetushallitus kerää varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kustannus- ja suoritustietoja valtionosuusjärjestelmän ylläpitoa, kustannusseurantaa ja koulutuksen arviointia varten. Tilastointipäivinä 20. tammikuuta (lukiokoulutus) ja 20. syyskuuta kerätään lapsimäärätietoja Varda-tietokannasta sekä oppilas-/opiskelija- ja suoritemäärätietoja KOSKI-tietokannasta sekä käyttökustannustietoja kuntatietoraportointien yhteydessä.

Syksyn 2022 tilastointipäivänä (20.9.2022) Iisalmen kaupungin perusopetuksessa oli yhteensä 2063 oppilasta, joista alakoululaisia 1354 ja yläkoululaisia 705. Lisäksi maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oli kahdeksantoista oppilasta.

Kuva 3. Syntyneet 2013-2022

Tiedonlähde: DVV- väestötietojärjestelmä poikkileikkaustilanne 20.9.2022 Iisalmen kaupungin Locus- tietokanta.

Vuoden 2022 syntyvyudeksi on arvioitu 150 lasta. Tieto perustuu alkuvuodesta syntyneiden lasten määrään ja loppuvuoden osalta Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän äitiysneuvolasta saatuun tietoon. Mikäli syntyvyys laskee pysyvästi viime vuosien tasolle, tulee tämä huomioida palvelujen suunnittelussa ja virkojen täytössä.

FCG:n ennusteen mukaan nuorimpien ikäryhmien määrän lasku vaikuttaa resursointitarpeeseen. Arvioitu euromäärä palvelutarpeen muutokseksi on noin 2,2 miljoonaa euroa vuoden 2021 rahassa. Varhaiskasvatuksen sekä alakoulun opettajien tarpeen ennakoidaan vähenevän 47 henkilöllä vuoteen 2031 mennessä. Alakoulujen opettajien osuus tästä olisi 22 henkilöä (1,3 milj. euroa), mutta tämä ei toteudu, koska koulujen määrä säilyy ennallaan. Eläkeikäisten määrän kasvun aiheuttama palvelutarpeen kasvu siirtyy nykytiedoilla suurimmilta osin hyvinvointialueelle. Laskennallisesti palvelutarpeen kasvu vastaa henkilötyövuosiksi muutettuna 68-78 hoitajan palkkaamista. Pelkkinä palkkakustannuksina tämä tarkoittaa n. 2,6-2,9 M€ summaa vuoteen 2031 mennessä. Laskelma perustuu Tilastokeskuksen vuonna 2021 julkaisemaan ennusteeseen.

Lähde:

FCG: Kestävä kuntatalous II -verkostohankkeen tilannekuva-analyysi 26.9.2022

DVV- väestötietojärjestelmä

3.3 Työllisyys ja työttömyys

Pohjois-Savon työllisyysaste on noussut tasaisesti vuosittain vuodesta 2016 alkaen, lukuun ottamatta vuotta 2020, jolloin työllisyysaste pysyi edellisen vuoden tasolla. Työllisyysaste vuonna 2021 oli 70,9 % koko maan keskiarvon ollessa 72,3 % (vuosikeskiarvo).

Miesten työllisyysaste Pohjois-Savossa oli 70,5 % ja naisten 71,3 %. Pohjois-Savossa on muusta maasta poiketen ollut vuodesta 2015 lähtien naisten työllisyysaste miehiä korkeampi. Pohjois-Savon työvoimasta suurin osa sijoittuu tällä hetkellä terveys- ja sosiaalipalveluiden alalle. Toiseksi eniten työvoimaa on teollisuudessa ja kolmantena tulee tukku- ja vähittäiskauppa. Työttömien työnhakijoiden määrä on vuosittain tasaisesti laskenut poikkeusvuotta 2020 lukuun ottamatta ja on nyt korona-aikaa edeltävän vuoden 2019 alapuolella.

Maakunnan työttömien osuus työvoimasta (10,3 %) pysytteli koko korona-ajan koko maan keskiarvon alapuolella. Viimeisten kuukausien aikana työttömyysaste on kuitenkin noussut aavistuksen koko maan keskiarvon yläpuolelle.

Maakunnan työttömistä 41 % on yli 50-vuotiaita. Tällä on yhteys myös pitkäaikaistyöttömien määrään, sillä ikä korreloi suoraan pitkäaikaistyöttömien määrän kanssa. Pohjois-Savon työttömistä 41 % on ollut yhtäjaksoisesti vähintään vuoden työttömänä. Yli kaksi vuotta työttömänä olleiden määrä on edelleen kasvussa.

lissalnessa työpaikkojen määrä on vähentynyt kymmenen vuoden aikana vähemmän kuin maakunnassa keskimäärin. Siitä huolimatta lissalmen työttömyysaste on maakunnan ja koko maan keskiarvoa korkeammalla tasolla; haasteena lissalnessa on korkea pitkäaikaistyöttömien määrä.

Työllisyysaste % 2018-2020			
Alue	2018	2019	2020
lissalmi	69,2	69,8	66,9
Koko maa	72,1	72,1	69,5

Työllisyysaste on 18-64-vuotiaiden työllisten osuus saman ikäisestä väestöstä.

Keskimääräinen työttömyysaste % 2019-2022				
Alue	2019	2020	2021	09/2022*
lissalmi	11,1	16,2	12,4	10,3
Pohjois-Savo	9,8	13	10,9	8,7
Koko maa	9,2	13	11,4	8,8

*Työttömyysaste 30.9.2022.

Lähteet:

Tilastokeskus: PX-Web-tietokannat

Pohjois-Savon liitto: <https://foresavo.fi/tilastot/tyollisyys/tyopaikat-ja-tyovoima/>

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:38: Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2022

FCG: Kestävä kuntatalous II -verkostohankkeen tilannekuva-analyysi 26.9.2022

4. Talouden kehitysnäkymät

Alkuvuosi 2022 on ollut taloudessa, tuotannossa ja työllisydessä selvästi odotettua vahvempi. Kotitaloudet ovat kuluttaneet ja käyttäneet palveluita, joita eivät voineet käyttää covid-19-epidemian vuoksi säädettyjen rajoitusten aikana. Ennusteen mukaan talouden kasvu hidastuu merkittävästi vuoteen 2023. Edessä on seisahtuvan kasvun vaihe, eikä talouden ajautumista taantumaan voi sulkea pois. Epävarmuus, pula energiasta, nopea inflaatio, rapautuva ostovoima ja nousevat korot leikkaavat kulutuksen ja investointien kasvua kaikkialla.

Kuluttajahintoja nostaa pula energian tarjonnasta. Lisäksi ylivirittyneillä markkinoilla pienetkin muutokset energian tarjonnassa tai kysynnässä näkyvät suurina muutoksina energian hinnassa. Kallistunut energia on jo nostanut esimerkiksi ruuan hintaa.

Nopea työllisyyden ja kulutuksen kasvu ovat kasvattaneet verotuloja ja vahvistaneet julkista taloutta vuosina 2021-2022. Kun talouden kasvu hidastuu ja velanhoitomenot kasvavat, julkisen talouden alijäämät ja velka alkavat kasvaa uudelleen. Myös hyvinvointialueiden aloitukseen liittyvät kustannukset, päätökset tukea turvallisuutta, huoltovarmuutta, tutkimusta, tuotekehitystä ja talouden vihreää rakennemuutosta, toimet sähkön hinnan kohtuuttoman nousun kompensoimiseksi kotitalouksille sekä väestön ikääntymisestä aiheutuvat jatkuvasti kasvavat menot kasvattavat alijäämää.

Bruttokansantuotteen (BKT) arvioidaan kasvavan Suomessa 1,7 % vuonna 2022. Alkuvuonna talouden tuotanto on kehittynyt suotuisasti ja työllisyys on jatkanut nopeaa kasvua. Talouskasvun ennustetaan hidastuvan loppuvuonna enemmän kuin vielä kesällä ennakoitiin. BKT:n kasvu hidastuu 0,5 prosenttiin vuonna 2023. Myös hyödykkeiden ja energian hintojen nousu on jatkunut kesällä arvioitua nopeampana. Kuluttajahintojen nousu leikkaa kotitalouksien ostovoimaa, kulutusta ja talouden kasvua selvästi loppuvuodesta ja vuoden 2023 alkupuolella. Vuosina 2024-2026 BKT:n kasvun arvioidaan olevan talouden potentiaalista kasvua nopeampaa, noin 1,4 % vuosittain.

Ulkomaankaupan näkymiä varjostaa erityisesti Venäjän kanssa käytävän kaupan merkittävä supistuminen, vaikkakin vienti Venäjälle jatkuu osin edelleen. Euroopan talouskehityksen näkymät ovat

synkentyneet kesästä, joten viennin kasvu jää lähivuosina vaisuksi. Valtiovarainministeriön ennusteissa oletetaan, että elokuun alussa vuonna 2022 voimassa olevat Venäjään kohdistetut pakotteet jäävät voimaan koko ennustejaksolle. Rajoitteiden suoria vaikutuksia suurempia ovat kuitenkin epäsuorat vaikutukset, kuten energiamarkkinoiden laaja häiriö ja hintojen nousu.

Maailmantalouden näkymät ovat synkentyneet nopean inflaation, Euroopan energiakriisin sekä Venäjän hyökkäyssodan jatkumisen takia. Geopoliittiset jännitteet suurvaltojen välillä ovat kasvaneet ja kehittyviä maita uhkaa edelleen ruokapula. Maailmantalouden kasvu hidastuu viime vuoden nopean kasvun jälkeen 2,7 prosenttiin kuluvana vuonna ja edelleen 2,5 prosenttiin v. 2023.

Määrän muutos, prosenttia	2022	2023	2024
Bruttokansantuote markkinahintaan	1,7	0,5	1,4
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	1,8	1,2	2,0
Tavaroiden ja palvelujen vienti	1,1	2,7	4,0
Työllisyysaste, %	73,9	73,8	74,1
Työttömyysaste, %	6,6	6,7	6,5
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	6,5	3,2	1,8

Keskeiset ennusteluvut 2022-2024

Lähde:

Valtiovarainministeriö: Taloudellinen katsaus, syksy 2022.

4.1 Aluetalouden kehitysnäkymät

Pohjois-Savon vahvuutena ovat useilla eri seuduilla olevat kansainväliset vientiyrietykset. Vahvimpina nousevat kone- ja energiateollisuus, puunjalostus ja elintarviketeollisuus. Koneteollisuus on keskittynyt laajimmin Ylä-Savon seudulle ja energiateollisuus Varkauden seudulle. Puunjalostus on Kuopion seudun perinteisiä teollisuudenaloja. Paperi- ja sahateollisuudesta on siirrytty yhä enemmän biojalostukseen ja puuraaka-aineeseen pohjautuvan ympäristö- ja energiateknologian kehittämiseen.

Kuopion seudulla on hyvin monipuolinen elinkeinorakenne, missä on runsaasti kasvun mahdollisuuksia. Elintarviketeollisuutta on erityisesti Ylä-Savon ja Sisä-Savon seuduilla. Ylä-Savossa on kasvava panimoteollisuus ja Sisä-Savossa maidonjalostusteollisuutta sekä marjanviljelyä ja marjanjalostusta. Maidontuotannossa Pohjois-Savon rooli on huomattava ja erityisesti Kuopion sekä Ylä-Savon seuduilla maidontuotannolla on iso merkitys.

Pohjois-Savon teknologiateollisuuden yritysten tilauskanta oli alkuvuodesta, ennen Ukrainan kriisiä, hyvin vahva. Globaalin teollisuuden kysynnän uskotaan säilyvän hyvällä tasolla Ukrainan kriisistä huolimatta, joten Venäjän vientimarkkinoita korvaavien mahdollisuuksien löytäminen näyttää kohtalaisen hyvältä. Entisestään pahenevat toimitusketjuhäiriöt sekä energian ja metallien nopea hinnannousu uhkaavat kuitenkin teknologiateollisuuden kannattavuutta.

Pitkittynyt epävarma tilanne on vaikuttanut maakunnan yrityksiin eri tavalla. Osa yrityksistä on löytänyt Venäjän viennin tilalle korvaavia vientimarkkinoita, mutta kohtalaisen moni yrityksistä kamppailee kannattavuusongelmien kanssa. Vaikka materiaali- ja komponenttihintojen uskotaankin taantuvan loppuvuoden aikana, heikkenee yritysten tuloksentekeyky. Puskurit on jo kulutettu, joten käyttöpääoman tarve on ajankohtainen. Synkkenevästä tilanteesta huolimatta konkurssseja ei ole ollut normaalitilannetta enempää.

Koko Pohjois-Savossa ja erityisesti Ylä-Savon seudulla, ollaan huolissaan maatalojen hankalasta tilanteesta. Tiloilla tilanne on haastava rehuviljan, lannoitteiden ja energian hintojen tuntevan nousun myötä. Erityisesti tulevan viljasadon ja rehuviljojen saatavuuden varmistaminen on turvattava. Pienempien tilojen rahoitus kevään kylvöjen tarvitsemiin ostopanoksiin on haasteellinen.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan uhkakuvina sekä Ylä-Savossa että Varkauden seudulla voidaan nähdä elinkeinorakenteen yksipuolisuus, sillä seudut ovat kohtalaisen paljon muutamien veturiyritysten varassa. Yhtenä heikkoutena, Kuopion seutua lukuun ottamatta, on maakunnan väestökehitys ja seutujen ikärakenne. Elinkeinoelämän kilpailukyvyyn ja erityisesti vientiyritysten näkökulmasta myös alueen saavutettavuus huolestuttaa. Maakunnan saavutettavuuden turvaaminen niiden, raideliikenteen kuin lentoliikenteenkin osalta nähdään tärkeäksi.

Yleinen talouden epävarmuus ja rakennuskustannusten merkittävä nousu on osittain hillinnyt myös maatalojen investointihalukkuutta. Rakennemuutoksen myötä maatalojen määrän vähentyessä tilojen keskikoko on kasvanut. Maatalouden investoinnit kohdistuvatkin suurimmaksi osaksi näihin kasvaviin ja kehittyviin tiloihin.

Lähteet:

Työ- ja elinkeinoministeriö: Alueelliset kehitysnäkymät 10.5.2022.
 Työ- ja elinkeinoministeriö: Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2022

4.2 Kuntatalous

Kuntataloudessa koettiin vuonna 2021 toinen peräkkäinen vahva vuosi. Sekä kuntien että kuntayhtymien toimintamenot kasvoivat nopeasti vuoden 2020 hitaan kasvun jälkeen, mutta toimintatuottojen kasvu oli suhteellisesti vieläkin voimakkaampaa. Toimintatuottojen kasvua kiihdyttivät kuntayhtymien hyvä myyntitulojen kasvu sekä se, että valtion koronatukien kohdentamisen painopiste muuttui valtionosuuksista valtionavustuksiin.

Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen vuonna 2023 verrattuna vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon on lähellä neutraalia. Hallitusohjelman mukaiset tehtävien ja veloitteiden lisäykset on tehty pääosin jo aikaisempina vuosina ja osa määräaikaisista lisäyksistä valtionavustuksiin päättyy vuoden 2022 lopussa.

Hyvinvointialueuudistuksen voimaantulo tekee vuodesta 2023 historiallisen. Uudistuksen yhteydessä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialuille ja siirtyviä kustannuksia vastaava määrä kuntien tuloja siirretään valtiolle hyvinvointialueiden toiminnan rahoittamiseksi.

Tämän hetken arviolaskelman mukaan siirtyvien kustannusten yhteismäärä on noin 21,2 mrd. euroa. Tuloista siirtyy eniten kunnallisveroa, noin 13,11 mrd. euroa, mikä toteutetaan alentamalla kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja tasasuuruisesti 12,64 prosenttiyksiköllä. Yhteisöveroa siirretään kolmasosa kuntien ryhmäosuudesta eli noin 0,82 mrd. euroa. Kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta siirtyy yhteensä 5,36 mrd. euroa ja veromenetysten korvauksista yhteensä 1,94 mrd. euroa.

Kuntatalouden vuosi 2022 näyttää talouden tunnuslukujen perusteella hyvältä. Ennusteen mukaan verotulojen hyvä kasvu pitää vuosikatteen likimain viime vuoden tasolla ja toiminnan ja investointien rahavirta kääntyy positiiviseksi. Taustalla vaikuttaa kuitenkin Helsingin kaupungin liikennelaitoksen (HKL) yhtiöittäminen, joka vahvistaa toiminnan- ja investointien rahavirtaa kertaluonteisesti lähes 700 milj. eurolla. Hyvinvointialueuudistus muuttaa kuntatalouden tunnuslukuja voimakkaasti, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kustannukset ja niitä vastaava rahoitus poistuvat.

Vuonna 2023 talouslukujen suurten prosenttimuutosten taakse kätkeytyy muun muassa kustannusten ripeä kasvu. Kuntien kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutos on

3,8 prosenttia vuonna 2023. Painoarvoltaan merkittävin kustannuskehitykseen vaikuttava tekijä on kunta-alan ansiokehitys, jota kasvattaa kesäkuun alussa saavutettu kunta-alan sopimusratkaisu.

Kuntatalouteen luettavat tehtävät painottuvat hyvinvointialueuudistuksen jälkeen entistä vahvemmin varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden yhteenlaskettu palveluntarve on laskeva koko 2010-luvun jatkuneen syntyvyyden alenemisen vuoksi. Vuosi 2023 on kuntatalouden kehitysarviossa jopa ennätyksellisen vahva hyvinvointialueuudistukseen liittyvien ajoitustekijöiden vuoksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen nettokustannukset siirtyvät pois kuntien vastuulta vuoden 2023 alusta alkaen, mutta uudistuksen kuntien verotuloja leikkaava vaikutus ei näy vielä vuonna 2023 täysimääräisesti kunnallis- ja yhteisöverotuloissa. Osa aiempien vuosien kunnallis- ja yhteisöverotuloista tilittyy vuodelle 2023 vanhojen kunnallisveroprosenttien ja yhteisöverotulojen jako-osuuksien mukaisesti. Tämän arvioidaan vahvistavan kuntataloutta 1,2 mrd. eurolla vuonna 2023.

Kuntatalouden tilanne helpottuu hyvinvointialueuudistuksen myötä, kun nopeimmin kasvavat menot siirtyvät pois kuntien vastuulta. Kuntatalouteen jää kuitenkin hyvinvointialueuudistuksen jälkeisten menojen ja tulojen välinen rakenteellinen epätasapaino ja kokonaismenot pysyvät vuosina 2024–2026 hieman tuloja suurempina.

Lisäksi sote- ja pelastustoimen palveluiden siirtyessä hyvinvointialueille kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menoja sopeuttamalla kaventuvat. Samanaikaisesti investointitarpeet pysyvät mittavina muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja toimintaympäristön muutosten vuoksi. Tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien rakenteellisten uudistusten tarve säilyy siten hyvinvointialueuudistuksen jälkeenkin.

Lähde:

Valtiovarainministeriö, Kuntatalousohjelma vuodelle 2023, syyskuu 2022

4.3 Hyvinvointialueuudistus

Hyvinvointialueuudistuksen tavoitteena on turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille suomalaisille, parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta, kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti sosiaali- ja terveyspalveluihin, vastata ikääntymisen ja syntyvyyden laskun aiheuttamiin haasteisiin sekä hillitä kustannusten kasvua.

Hyvinvointialueuudistuksessa painopiste on julkisten palvelujen kehittämisessä. Julkiset sosiaali- ja

terveyspalvelut ovat palveluja, jotka valtio ja kunnat rahoittavat verovarilla. Hyvinvointialueuudistuksessa on luotu uusi hallinnollinen rakenne tukemaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelujen järjestämistä.

Uudistuksella on merkittävä vaikutus kuntiin ja kuntatalouteen. Uudistus vaikuttaa keskeisesti kuntien tehtäviin ja niitä koskevaan rahoitukseen. Kuntien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirtyvät 21 hyvinvointialueelle vuodesta 2023 alkaen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jää uudistuksessa edelleen kuntien tehtäväksi, mutta edistämistyötä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon (ml. eläinlääkintähuolto) palvelut pysyvät edelleen kuntien tehtävänä.

Hyvinvointialueuudistuksella on merkittäviä vaikutuksia kuntien verotuloihin ja valtionosuusjärjestelmään, omaisuuteen, velkoihin ja sopimuksiin sekä henkilöstöön.

Iisalmen kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelujen järjestämisvastuu siirtyy 1.1.2023 alkaen Pohjois-Savon hyvinvointialueelle.

4.4 Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän jatkotoimenpiteet

Hyvinvointialueuudistuksesta johtuen Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuu päättyy 31.12.2022. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän palveluista ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuu siirtyy vastuukuntamallilla Iisalmen kaupungille.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän omistajakunnat ovat valmistelleet kuntayhtymän jatkotoimenpiteitä vuoden 2022 aikana. Neuvotteluissa on päästy ratkaisuun, jonka mukaisesti Iisalmi kaupunki lunastaa kuntayhtymän kiinteistöt ja lunastuksen myötä kuntayhtymä puretaan. Purkamisvalmistelut ovat käynnissä ja päätös kuntayhtymän purkamisesta tuodaan kuntien käsittelyyn loppuvuoden 2022 aikana.

Kiinteistöjen lunastuksella ja kuntayhtymän purkamisella on merkittävät taloudelliset vaikutukset Iisalmen kaupungin talouteen. Tavoitteena on, että Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän omistajakunnat ovat käsitelleet kuntayhtymän loppuselvityksen valtuustoissa 30.6.2023 mennessä.

5. Iisalmen kaupungin talous

Iisalmen kaupungin taloustilanne on vakaa ja taustalla on yhdeksän ylijäämäistä vuotta. Vuosi 2022 toteutunee ylijäämäisenä. Suunnitelmakauden 2023-2025 haasteita ovat yleinen kustannustason nousu, korkea investointitaso sekä siitä johtuva velkamäärän ja poistojen kasvu. Menot kasvavat tuloja nopeammin suunnitelmakaudella. Lisäksi kaupungin ikärakenne on voimakkaassa muutoksessa ja syntyvyys on laskenut. Ikärakenteen muuttuessa palvelutarve vähenee erityisesti lasten ja nuorten palveluissa ja kasvaa ikäihmisten palveluissa.

Hyvinvointialueuudistus vaikuttaa merkittävästi Iisalmen kaupungin talouteen ja toimintaan vuoden 2023 alusta alkaen. Kaupungin taloudesta poistuvat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menot. Vastaavasti verotulot vähenevät noin puoleen ja valtionosuusrahoitus noin kolmannekseen vuoden 2022 tasosta. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kiinteistöjen lunastuksen vaikutukset on esitetty kaupungin tulos- ja rahoituslaskelmassa sekä investointisuunnitelmassa.

Vuosi 2023 on arvion mukaan ylijäämäinen. Taloussuunnitelmavuodet 2024-2025 ovat arvion mukaan alijäämäisiä. Kaventuva tulopohja ei riitä kattamaan kasvavia menoja. Vuosien 2024-2025 laskelmiin sisältyy kuitenkin vielä tässä vaiheessa epävarmuutta ja niitä tarkennetaan vuoden 2023 aikana. Taloussuunnitelman tasapainovaatimuksen mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Arvio on, että suunnitelmavuosien 2024-2025 alijäämä voidaan kattaa ta-seessa olevista ylijäämistä.

Valtionosuusjärjestelmän muutos aiheuttaa epävarmuutta vuosien 2024-2025 laskelmiin. Selvää on, että nuorten ikäluokkien väheneminen vaikuttaa nykyistä voimakkaammin valtionosuusrahoitukseen suunnitelmakaudella. Lisäksi epävarmuutta verotuloennusteisiin aiheuttaa epävakaa maailmantalouden tilanne.

Kaupungin isojen investointien valmistuminen ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän sairaalakiinteistöjen (2 kpl) siirtyminen kaupungille kasvattavat poistojen määrää vuodesta 2023 alkaen. Vastaavasti sairaalakiinteistöt kasvattavat vuokratulojen määrää.

Jottei alijäämää synny vuosina 2024-2025, tulee vuosikatetta pystyä kasvattamaan poistojen kasvun suhteessa. Tämä edellyttää joko tulopohjan vahvistamista tai menokehityksen sopeuttamista.

5.1 Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA Iisalmen kaupunki	Muutettu				Muutos		
	TP2021	TA2022	TA2022	TA2023	TAm22/TA23	TS2024	TS2025
Toimintatuotot	36 781 881	36 813 400	37 503 500	50 131 300	33,7 %	49 315 100	49 246 200
Myyntituotot	17 989 577	18 277 100	17 797 100	26 003 000	46,1 %	26 117 000	26 048 100
Maksutuotot	2 823 239	2 981 100	2 876 100	4 406 800	53,2 %	4 406 800	4 406 800
Tuet ja avustukset	3 121 936	2 347 100	3 012 600	2 264 600	-24,8 %	1 329 400	1 329 400
Muut toimintatuotot	12 847 127	13 208 100	13 817 700	17 456 900	26,3 %	17 461 900	17 461 900
Valmistus omaan käyttöön	14 963	0	0	0		0	0
Toimintakulut	-170 120 897	-179 171 500	-180 393 600	-106 499 900	-41,0 %	-107 392 100	-108 371 300
Henkilöstökulut	-42 858 860	-43 949 000	-44 225 400	-52 794 300	19,4 %	-53 396 000	-53 865 700
Palvelujen ostot	-106 820 978	-113 279 900	-114 413 700	-28 490 700	-75,1 %	-28 626 000	-28 966 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 226 207	-6 432 500	-6 596 300	-8 444 800	28,0 %	-8 597 900	-8 750 300
Avustukset	-4 082 711	-4 430 300	-4 168 300	-4 831 400	15,9 %	-4 831 400	-4 831 400
Muut toimintakulut	-10 132 141	-11 079 800	-10 989 900	-11 938 700	8,6 %	-11 940 800	-11 957 400
Toimintakate	-133 324 054	-142 358 100	-142 890 100	-56 368 600	-60,6 %	-58 077 000	-59 125 100
Verotulot	80 668 644	79 900 000	83 863 000	43 903 000	-47,6 %	41 658 000	42 225 000
Valtionosuudet	61 539 167	65 000 000	65 759 200	23 237 000	-64,7 %	23 840 000	24 461 000
Rahoitustuotot-ja kulut yht	1 866 313	1 451 500	1 080 000	-966 400	-189,5 %	-1 607 700	-1 947 000
Korkotuotot	41 391	45 000	40 500	60 000	48,1 %	60 000	60 000
Muut rahoitustuotot	3 409 526	3 686 300	4 026 300	2 738 800	-32,0 %	2 738 800	2 738 800
Korkokulut	-200 811	-315 500	-370 500	-2 005 400	441,3 %	-2 646 700	-2 986 000
Muut rahoituskulut	-1 383 793	-1 964 300	-2 616 300	-1 759 800	-32,7 %	-1 759 800	-1 759 800
Vuosikate	10 750 071	3 993 400	7 812 100	9 805 000	25,5 %	5 813 300	5 613 900
Poistot ja arvonalentumise	-6 929 199	-6 249 300	-7 749 300	-8 710 500	12,4 %	-9 406 000	-9 748 000
Suunnitelmapoistot	-6 920 232	-6 249 300	-7 749 300	-8 710 500	12,4 %	-9 406 000	-9 748 000
Arvonalentumiset	-8 967	0	0	0		0	0
Tilikauden tulos	3 820 872	-2 255 900	62 800	1 094 500	1642,8 %	-3 592 700	-4 134 100
Poistoeron muutos	-832 940	-832 900	-810 900	-803 600	-0,9 %	-803 600	-803 600
Rahastojen muutos	-605 398	1 340 000	1 340 000	1 340 000	0,0 %	1 340 000	1 340 000
Yli-/alijäämä	2 382 533	-1 748 800	591 900	1 630 900	175,5 %	-3 056 300	-3 597 700

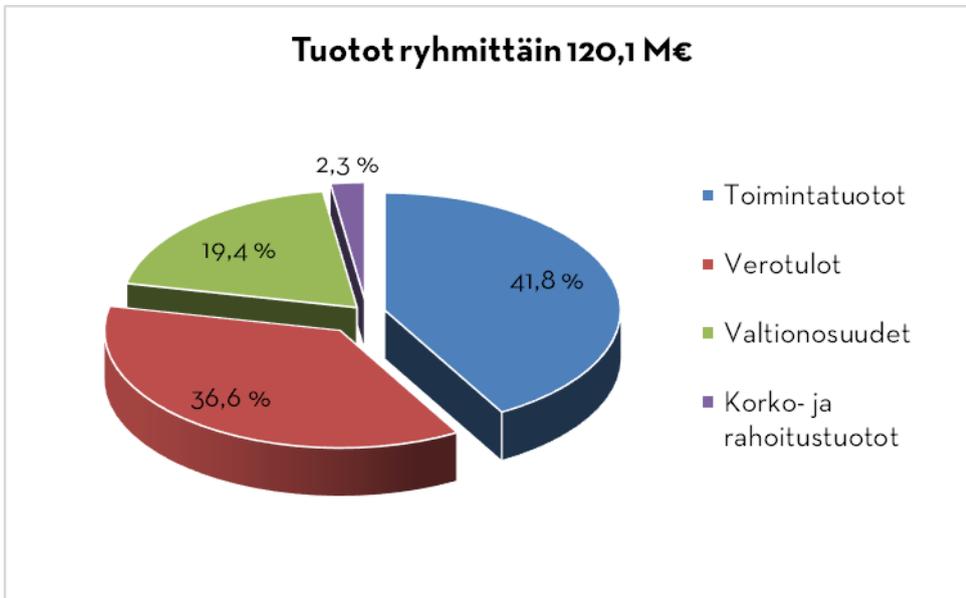
Tuloslaskelma sisältää sisäiset ja ulkoiset erät, ei sisällä vesilaitosta

Tuloslaskelma on kaupungin kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulorahoituksen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelmassa kuvataan tilikauden tuloksen muodostuminen.

Vuonna 2023 toimintatuottojen arvioidaan kasvavan 33,7 % ja toimintakulujen vähenevän 41,0 %. Toimintakate heikkenee 60,6 %. Muutosprosenttien vertailupohjana on käytetty vuoden 2022 muutettua talousarviota.

Toimintatuottojen kasvuun vaikuttavat lomituspalveluyksikön laajentuminen, sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöjen vuokratulojen kasvu sekä ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestäminen vastuukuntamallilla. Merkittävä vaikutus toimintamenoihin on sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menojen poistuminen kaupungin talousarviosta. Toimintamenoihin vaikuttavat myös lomituspalveluyksikön laajentuminen sekä ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestäminen vastuukuntamallilla.

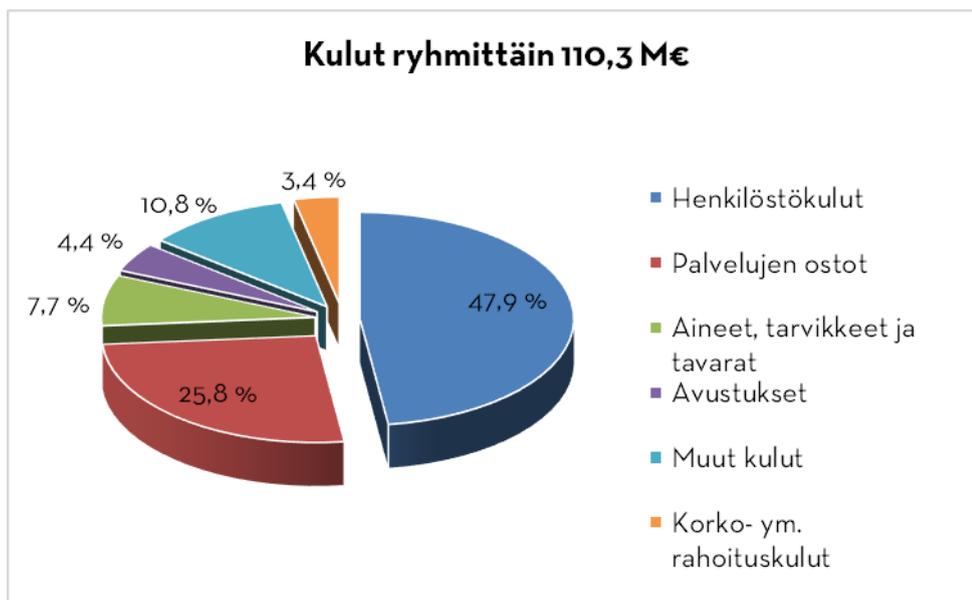
Palkankorotuksiin on varauduttu vuonna 2023 3,05 %:n korotuksella, vuonna 2024 3,11 % ja vuonna 2025 1 % korotuksella. Muihin toimintakuluihin on tehty VM:n ja Kuntaliiton arvioima kuluttajajhin-tojen muutos 1,8 % vuodelle 2024 ja 1,9 % vuodelle 2025

Kuva 4 Tuotot ryhmittäin 2022

Toimintakulut muuttuvat vuoden 2022 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna toimialoittain seuraavasti: sivistys- ja hyvinvointitoimiala 2,0 %, tekninen toimiala 19,2 % ja elinvoima- ja konsernipalvelut -toimiala -70,5 % (huom. sosiaali- ja terveydenhuollon maksuosuuden poistuminen).

Vuonna 2023 toimintakatteen ennakoitaan heikkenevän 60,6 %. Suurin tekijä toimintakatteen heikkenemiselle on sosiaali- ja terveydenhuollon maksuosuuden poistuminen toimintamenoista. Vuosikatteen muodostuu 9,8 M€, mikä riittää kattamaan poistot. Ylijäämää arvioidaan syntyvän 1,6 M€.

Kuva 5 Kulut ryhmittäin 2022

Vuoden 2023 vuosikate on 9,81 M€ (2022: 3,99 M€). Vuosikate kattaa poistot 112,6 prosenttisesti ja tilikauden ylijäämäksi muodostuu 1,6 M€.

Alla olevassa taulukossa on esitetty Iisalmen kaupungin tuloslaskelman keskeiset tunnusluvut vuosilta 2021-2023.

Iisalmen kaupungin tuloslaskelman keskeiset tunnusluvut 2021-2023 (Luvut eivät sisällä vesilaitosta)

	TP2021	TAm2022	TA2023
Tuloveroprosentti	20,5	20,5	7,86
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	-21,6	-20,8	-47,1
Toimintakate, milj. euroa	-133,3	-142,9	-56,4
Verotulot, milj. euroa	80,7	83,9	43,9
Valtionosuudet, milj. euroa	61,5	65,8	23,2
Vuosikate, milj. euroa	10,8	7,8	9,8
Vuosikate, % poistoista	155,3	100,8	112,6
Vuosikate, euroa/asukas	512,9	373,8	471,4
Kertynyt ylijäämä(alijäämä), €/as	113,7	28,3	78,4
Asukasluku 31.12.	20958 arv.	20900 arv.	20800

Kuva 6. Iisalmen kaupungin tuloslaskelman keskeiset tunnusluvut (ei sis. vesilaitosta)

Verotulot

Vuonna 2023 verotulojen ennakoidaan vähenevän 47,6 % verrattuna vuoden 2022 muutettuun talousarvioon. Kuntien tuloja siirretään valtiolle, joka rahoittaa hyvinvointialueiden toimintaa. Merkittävä osa tulojen siirtoa tehdään kunnallisveron kautta. Ansiotuloverotukseen tehtävät muutokset toteutetaan niin, että niillä on mahdollisimman vähän vaikutusta verovelvollisten verotuksen tasoon. Näin ollen kaikkien Manner-Suomen kuntien tuloveroprosentteja alennetaan yhtä paljon: 12,64 prosenttiyksikköä. Kaupunginvaltuuston on siten määrättävä vuoden 2023 tuloveroprosentiksi vuoden 2022 tuloveroprosentti vähennettynä 12,64 prosenttiyksiköllä (lisalmi: 7,86 %).

Taloussuunnitelmavuosien 2024-2025 verotuloennusteet on laskettu vuoden 2023 veroprosenttien mukaisesti eli veroprosenttien korotusta ei ole suunnitelmavuosille tehty. Verotulojen arvioidaan vähenevän vuodesta 2023 vuoteen 2024. Tämä johtuu siitä, että osa aiempien vuosien kunnallis- ja yhteisöverotuloista tilittyy vuodelle 2023 vanhojen kunnallisveroprosenttien ja yhteisöverotulojen jako-osuuksien mukaisesti.

Hyvinvointialueuudistuksella ei ole vaikutusta kiinteistöveroprosentteihin, joista kunta määrää lain rajoitusten mukaisesti.

Verotulojen kehitys 2021-2023

Verotulojen kehitys (1000 €)	TP 2021	TA 2022	TP 2022 ennuste	TA 2023	Muutos 2022 (ennuste)-2023, %
Tulovero	67 179	68 800	69 911	32 557	-53,4 %
Kiinteistövero	5 874	5 700	6 163	5 956	-3,4 %
Yhteisövero	7 616	5 400	7 789	5 390	-30,8 %
YHTEENSÄ	80 669	79 900	83 863	43 903	-47,7 %

Veroprosentit vuonna 2023

Tuloveroprosentti	7,86 %
Kiinteistöveroprosentit:	
vakituinen asuinrakennus	0,55 %
muu asuinrakennus	0,93 %
yleinen kiinteistövero	1,10 %
voimalaitos	2,85 %
yleishyödyllinen yhteisö	0,00 %

rakentamaton asuinpaikka 3,00 %

Valtionosuudet

Valtionosuudet vähenevät -64,7 % vuoden 2022 muutettuun talousarvioon verrattuna. Valtionosuudet muuttuvat huomattavasti hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä. Kuntien valtionosuuksista vähennettävä rahoitus siirretään uudessa järjestelmässä hyvinvointialueille. Uudessa valtionosuusjärjestelmässä pääpaino on nuoremmissa ikäluokissa.

Valtionosuusarviot suunnitelmavuosille 2024-2025 on tehty valtiovarainministeriön kuntatalousohjelman valtionosuuksien kehitystä kuvaavien muutosprosenttien perusteella.

Valtionosuusrahoitus 2021 - 2023

Valtionosuusrahoitus (1000 €)	TP 2021	TA 2022	TA 2022 ennuste	TA 2023	Muutos TA 2022 ennuste-TA 2023, %
Peruspalvelujen valtionosuus	40 965	42 600	42 433	13 350	-68,5
Verotuloihin perustuva valtionosuuden taseaus	11 522	12 200	12 614	7 502	-40,5
Veromenetysten kompensatio	10 555	11 500	12 042	3 734	-69,0
OKM:n valtionosuus	-1 502	-1 300	-1 330	-1 349	1,4
YHTEENSÄ	61 540	65 000	65 759	23 237	-64,7

Poistot ja arvonalentumiset

Poistot ovat -8,7 M€ (2022: 7,2 M€). Poistojen kasvuun vaikuttavat Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kiinteistöjen siirtyminen lisalmen kaupungille sekä kaupungin omien investointihankkeiden valmistuminen.

Suunnitelmavuodet 2024-2025

Taloussuunnitelmavuosien 2024-2025 ennusteisiin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä. Hyvinvointialueuudistus muuttaa kuntien rahoituspohjaa ja valtionosuusjärjestelmää ja tästä syystä tarkkoja laskelmia vuosien 2024-2025 valtionosuuksista on vielä haasteellista tehdä.

lisalmen kaupungin tulopohjan arvioidaan heikentyvän suunnitelmakaudella. Samaan aikaan yleisen kustannustason arvioidaan nousevan. Haasteena on lisäksi raskaan investointiohjelman aiheuttama velkamäärän, korkokustannusten sekä poistojen kasvu. Tämänhetkinen arvio on, että suunnitelmavuodet 2024-2025 muodostuvat alijäämäisiksi.

Kaupunkistrategian mukainen tavoite siitä, että tulot kattavat menot suunnitelmakaudella ei vuosien 2024-2025 osalta täyty. Talousarvion tasapainoperiaate ei siten myöskään täyty vuosien

2024-2025 osalta. Arvio on, että syntyvä alijäämä voidaan kattaa taseessa olevilla ylijäämillä.

Suunnitelmavuosien osalta verotulo- ja valtionosuusennusteiden pohjana on käytetty valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton ennusteita kuntatalouden kehityksestä sekä hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksia koskevia laskelmia. Verotuloennusteisiin vuosille 2024-2025 sisältyy epävarmuutta, joka johtuu yleisen talouskehityksen ennustamisen vaikeudesta sekä verotulo- ja valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta.

5.2 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma € Iisalmen kaupunki	Muutettu					
	TP2021	TA2022	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	10 750 071	3 993 380	7 812 100	9 805 000	5 813 300	5 613 900
Tulorahoituksen korjauserät	-678 902	-317 000	-373 000	-317 000	-317 000	-317 000
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-18 208 598	-24 286 000	-20 727 000	-59 926 000	-10 264 000	-11 717 000
Rah.osuudet investointimenoihin	746 000	280 000	230 000	105 000	0	1 000 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	353 144	417 000	473 000	417 000	417 000	417 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-7 038 286	-19 912 620	-12 584 900	-49 916 000	-4 350 700	-5 003 100
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset	56 279	97 000	83 000	92 700	88 600	87 600
Antolainasaamisten lisäykset	-45 491	0	-14 000	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	101 770	97 000	97 000	92 700	88 600	87 600
Lainakannan muutokset	8 580 474	17 241 800	2 608 500	41 183 200	2 783 700	3 086 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15 500 000	25 700 000	11 700 000	51 282 000	15 200 000	16 600 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 412 061	-8 458 200	-9 091 500	-10 098 800	-12 416 300	-13 514 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	492 535	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-716 025	0	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	7 920 728	17 338 800	2 691 500	41 275 900	2 872 300	3 173 600
Rahavarojen muutos	882 442	-2 573 820	-9 893 400	-8 640 100	-1 478 400	-1 829 500
Rahoituslaskelman tunnusluvut:						
Toiminnan ja investointien vuotuinen rahavirta	-7 038 300	-12 584 900	-49 916 000	-4 350 700	-5 003 100	
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä		-11 453 330	-64 864 548	-69 691 841	-78 893 000	

Talousarvion rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous-, tuloslaskelma- ja investointiosan tulojen ja menojen aiheuttama rahavirta (toiminnan ja investointien rahavirta). Lisäksi rahoitusosaan merkitään kaupungin antolainauksen, lainakannan ja mahdolliset oman pääoman muutokset sekä arvio merkittävistä muutoksista muissa maksuvalmiuden erissä (rahoituksen rahavirta).

Rahoituslaskelmassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Välisummana esitetään toiminnan ja investointien rahavirta. Ylijäämäinen välisumma osoittaa, että investoinnit rahoitetaan kokonaisuudessaan tulorahoituksella, investointien rahoitusosuuksilla tai omaisuuden myynnillä. Negatiivinen välisumma osoittaa määrän, joka on rahoitettava pääomarahoituksella.

Rahoituslaskelma on rahavirtalaskelman luonteinen. Sen lopussa esitetään toiminnan ja investoin-

tien sekä rahoituksen rahavirtojen vaikutus kaupungin rahavaroihin eli siihen, miten kaupungin rahavarat muuttuvat toiminnan johdosta tilikauden aikana.

Talousarvion tasapainoperiaatteen mukaan talousarviossa osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Rahoitusosassa osoitetaan, miten talousarvio vaikuttaa maksuvalmiuteen, kuinka paljon tarvitaan tulorahoituksen lisäksi pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin sekä miten rahoitustarve katetaan. Tulorahoituksen riittämättömyys tarkoittaa lisääntyvää lainanottotarvetta ja korkomenojen kasvua.

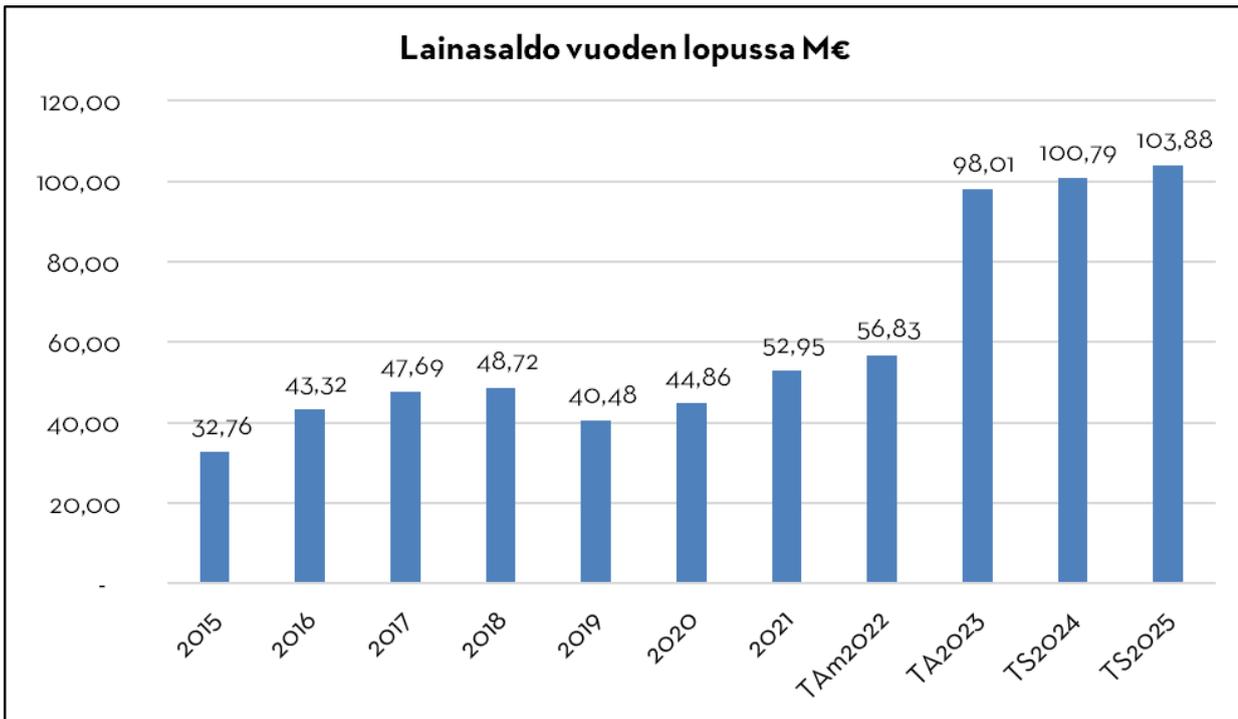
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä on suunnitelmakaudella 2023-2025 negatiivinen -59,3 M€, kun lainanlyhennykset huomioidaan, muodostuu rahoitusvajaksi -95,3 M€.

Kaupungin talousarvioon 2023 sisältyy uutta lainanottoa 51,3 M€ ja lainojen lyhennystä 10,1 M€ (ei sis. vesilaitosta). Vuoden 2023 lopussa kaupungin arvioitu lainasaldo on 98,0 M€ eli n. 4 712 €/as. Vesiliikelaitos huomioiden lainamäärä on arvion mukaan 112,9 M€ eli n. 5 426 €/as.

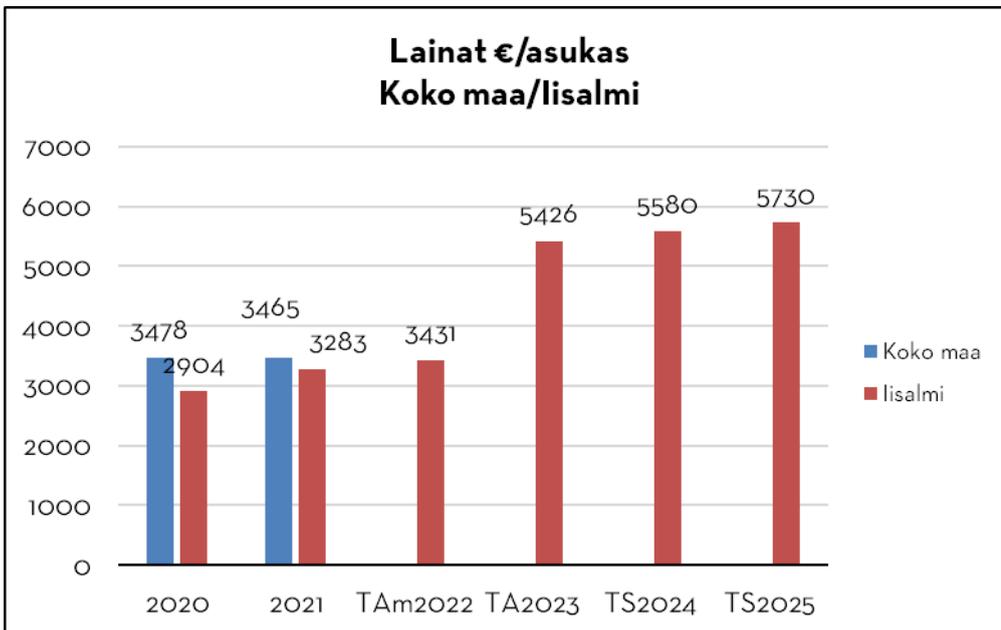
Koska suunnitelmakauden rahoitusvaje on merkittävä, on varauduttava siihen, että pitkäaikaisen lainanoton lisäksi lyhytaikaista rahoitusta (kuntatodistuksia) käytetään maksuvalmiuden turvaamiseen.

Suunnitelmakauden lopussa vuonna 2025 lainamäärän arvioidaan olevan n. 5 730 €/as (sis. vesilaitoksen).

Talousarvioon sisältyy 0,09 M€ euroa antolainojen lyhennystä. Uusien antolainojen myöntämistä talousarvioon ei sisälly.

Kuva 7. Lainasaldo vuoden lopussa (ei sis. vesilaitosta)

Kuva 8. Arvio asukaskohtaisen lainamäärän kehityksestä 2020-2025 (€/asukas, sis. vesilaitoksen)

Kuntaliiton kuntien kehitysarvion (syksy 2022) sekä kuntatalousohjelman perusteella laskettu arvio kuntien lainakannan kehityksestä osoittaa, että vuonna 2022 kuntien lainakanta keskimäärin olisi n. 3 548 €/asukas ja vuonna 2023 2 697 €/asukas. Kuntaliiton ja valtiovarainministeriön arvion mukaan hyvinvointialueuudistus pienentää kuntien lainakantaa n. 24 %.

Alla olevassa taulukossa on esitetty Iisalmen kaupungin rahoituslaskelman keskeiset tunnusluvut vuosilta 2021-2023.

Iisalmen kaupungin rahoituslaskelman keskeiset tunnusluvut 2021-2023 (Luvut eivät sisällä vesilaitosta)			
	TP2021	TAm2022	TA2023
Investoinnit, (br.) milj. euroa	18,2	20,7	59,9
Investointien tulorahoitus %	59,0	37,7	16,4
Lainojen muutos, milj. euroa	8,6	2,6	41,2
Lainanhoitokate	1,3	3,3	0,2
Lainat, euroa/asukas	2526	arv. 3358	arv. 4712
Asukasluku 31.12.	20958	arv. 20900	arv. 20800

Kuva 9. Iisalmen kaupungin talouden keskeiset tunnusluvut 2010-2023 (ei sis. vesilaitosta).

5.3 Investoinnit ja vuosikate

Nettoinvestoinnit vuonna 2023 ovat 61,5 M€ (sis. vesiliikelaitoksen). Kaupungin investoinnit ovat 59,7 M€ ja vesiliikelaitoksen investoinnit 1,8 M€. Investointisuunnitelmaan sisältyvät Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä (SOTE) siirtyvät kiinteistöt sekä investointivaraus pysäköintiratkaisulle, yhteensä 45,4 M€. Kun nettoinvestoinneista vähennetään SOTE:lta siirtyvät kiinteistöt ja pysäköintiratkaisun investointivaraus, ovat kaupungin (sis. vesiliikelaitoksen) investoinnit 16,7 M€.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä siirtyvät kiinteistöt ja niihin kohdistuva investoinnit vuosille 2023-2024 ovat:

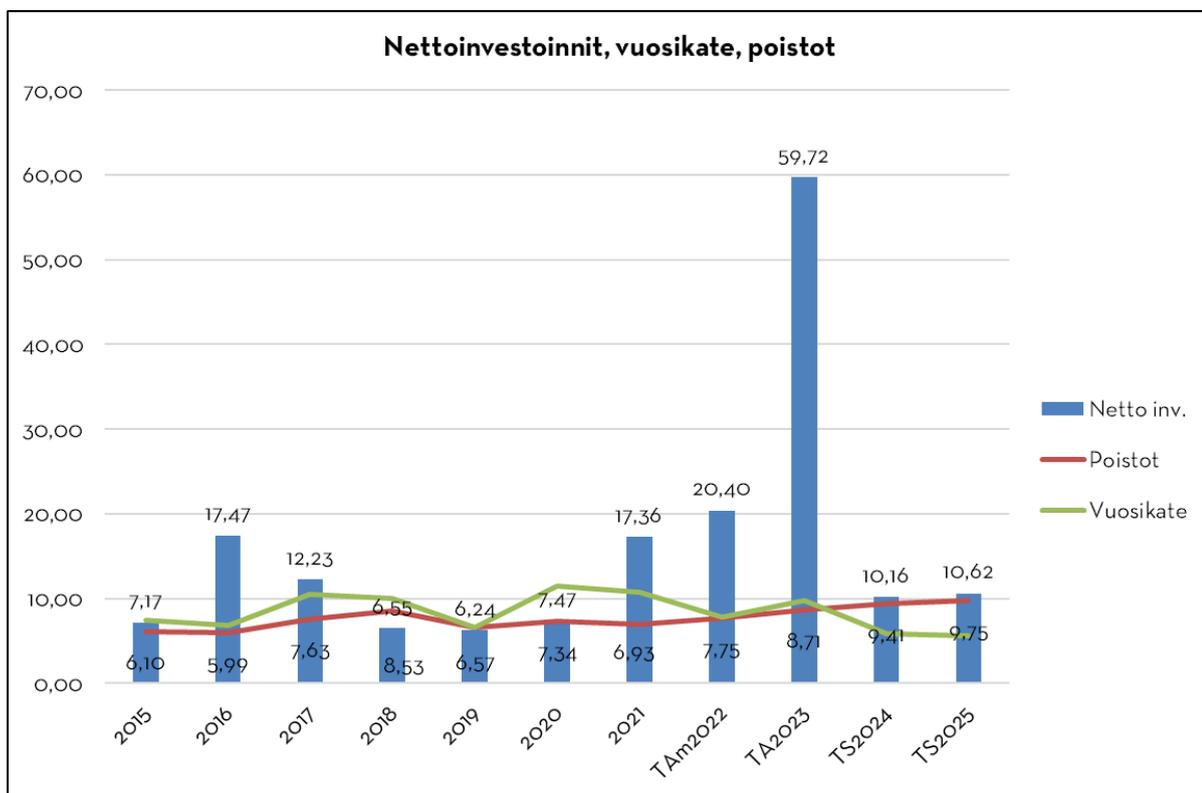
Rakennus:	Arvioitu tasearvo luovutushetkellä:
Pulssi, uusi sairaala	16,8 M€
Vire, vanha sairaala	25,8 M€
Eläinklinikka	0,3 M€
Pysäköinti (investointivaraus)	2,0 M€ (investointivaraus)
Kiinteistöjen maapohjan arvo:	0,5 M€
YHTEENSÄ:	45,4 M€

Merkittävimmät investointihankkeet suunnitelmakaudella ovat perusopetuksen palveluverkkosuunnitelman mukaiset koulujen rakennushankkeet sekä uuden uimahallin rakentaminen. Uimahalli ja Mansikkaniemen koulu valmistuvat vuonna 2023. Soinlahden koulun on määrä valmistua vuonna 2024.

Kulttuurikeskuksen peruskorjaus etenee suunnitelman mukaisesti siten, että peruskorjaushankkeen kilpailutus toteutetaan vuonna 2025 ja rakentaminen ajoittuu vuosille 2025-2027. Käyttöönotto olisi suunnitelman mukaan vuonna 2028.

Investointi:	Suunnittelu/rakentaminen:	Kustannusarvio:
Mansikkaniemen koulu	2019-2023	7,9 M€
Uimahalli	2019-2023	13,4 M€
Soinlahden koulu	2022-2024	4,6 M€
Kulttuurikeskus	2023-2027	26,9 M€

Kaupunkistrategian tavoitteena on, että kaupunki investoi vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden. Tavoitteena on, että tulot kattavat menot eikä alijäämää synny. Suunnitelmavuosina 2024-2025 vuosikate ei riitä kattamaan poistoja ja tilikauden tulos muodostuu negatiiviseksi.

Kuva 10. Nettoinvestoinnit (ei sis. vesilaitosta), vuosikate, poistot. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä siirtyvien kiinteistöjen osuus vuoden 2023 investoinneista on n. 45,4 M€.

Talousarvio sisältää esityksen Investointi- ja kehittämisrahaston käytöstä seuraavasti:

2023	Uimahalli	1,34 M€
2024	Koulukiinteistöt	1,34 M€
2025	Kulttuurikeskus	1,34 M€

5.4 Keskeiset muutokset toimialoittain

Elinvoima- ja konsernipalvelut -toimiala

- eduskuntavaalit vuonna 2023
- organisaatiomuutoksen toimeenpano: talous- ja henkilöstöhallinto muodostavat vuoden alusta oman vastuualueensa, lisäksi hallintopalvelut ovat jatkossa oma vastuualueensa, johon kuuluvat kaupungin tiedonhallinta ja tietohallinto sekä pysäköinninvalvonta.
- työllisyyspalvelut ja maahanmuuttopalvelut yhdistyvät uudeksi Työllisyys- ja kansainvälisyyspalvelut -yksiköksi
- Työllisyyden kuntakokeilu jatkuu ja valmistelu TE-palveluiden siirtoon kuntien vastuulle käynnistyy
- Uusi EU-rahoituskausi 2021-2027 käynnistyy täydellä teholla
- lomituspalvelujen yhdistyminen vuoden 2023 alusta käsittämään koko Pohjois-Savon alueen, hallinnon kehittäminen ja lomittajatyövoiman saatavuuteen panostaminen
- hyvinvointialueen toiminnan käynnistyminen, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän toiminnan päättäminen

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

- uusien kunnalle tulevien velvoitteiden myötä talousarvio sisältää oppivelvollisuusasiantuntijan ja osallisuus- ja hyvinvointikoordinaattorin tehtävät
- toimintatuotoissa on valtion erityisavustuksia ja hankerahoitusta 1 M€. Menoista henkilöstökuluja on 0,93 M€ ja omarahoitusosuutta on varattu 173 000 euroa.
- KuEL-eläkemenoperusteinen maksu muuttuu tasausmaksuksi vuoden 2023 alusta alkaen. Sivistys- ja hyvinvointitoimialalle tuleva tasausmaksu on 0,7 M€, mikä on 0,2 M€ suurempi kuin entinen KuEL-eläkemenoperusteinen maksu.
- Kaupunginhallituksen 10.10.2022 § 227 päätöksen mukaisesti sopimusperusteisten avustusten määrärahoista osa ja harkinnanvaraisten järjestöavustusten määrärahat on siirretty toimialan hallinnon vastuualueen talousarvion
- palvelusetelimenot kasvavat n. 0,3 M€, arvioissa huomioitu 1.8.2022 ja 1.10.2022 indeksitarkistus ja asiakasmaksulain muutokset

- Mansikkaniemen pienkalustoon ja materiaaleihin on tehty 50 000 € lisäys. Koko toimialalla on varauduttu palvelu- ja materiaalikustannusten hintojen nousuun
- kotikuntakorvaustulot 0,48 M€ ja -menot 0,39 M€
- ruokapalveluiden ulkoisten ateriapalveluiden tulot pienenevät 1,37 M€ SOTE-aterioiden valmistuksen loppumisen myötä
- ruokapalveluiden talousarviossa on varauduttu aamupalakokeilun jälkeen jatkamaan aamupalan tarjoamista yläkoulun oppilaille, määrärahavaraus 47 100 €
- Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden vastuualueen toimintamenoissa on uutena hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvät henkilöstö- ja muut kulut, yhteensä 67 200 €. Ko. määräraha sisältää myös vanhustenviikon valtakunnallisen pääjuhlan järjestämiseen tarvittavan määrärahan 10 000 €.
- uimahallin toimintatulojen on arvioitu nousevan uuden uimahallin käyttöönoton myötä 170 000 €. Vastaavasti toimintakuluihin on lisätty uuden uimahallin toiminnan vaatimat henkilöstö- ja muut kulut, yhteensä 459 000 €, josta sisäisten vuokrien nousun osuus 320 000 €.
- ICT- ja AV-laitteiden vuokrakustannuksiin on varattu 0,8 M€ (+ 18,4 %)

Tekninen ja ympäristö toimiala

- Ylä-Savon ympäristölautakunnan alainen toiminta siirtyy Iisalmen kaupungin hoidettavaksi vastuukuntamallilla. Ympäristöpalvelut on jaettu kahteen vastuualueeseen: ympäristöterveyspalvelut ja ympäristönsuojelupalvelut. Ylä-Savon ympäristölautakunnan kuntakohtaisesti jaettava nettokustannus on 2,3 M€.
- Pelastustoimen siirtyminen hyvinvointialueelle, palvelujen oston vähennys n. 2,0 M€
- Jälkiavustushissien rakentamiseen varattuihin avustuksiin lisäys 0,1 M€
- KuEL-eläkemenoperusteinen maksu muuttuu tasausmaksuksi vuoden 2023 alusta alkaen. Tekniselle ja ympäristötoimialalle tuleva tasausmaksu on 0,1 M€, mikä on 0,3 M€ pienempi kuin entinen KuEL-eläkemenoperusteinen maksu.
- Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä lunastettavien kiinteistöjen vuokra-asetuksen mukainen vuokratulo on 3,3 M€ ja kiinteistöjen ulkoisia hoitomenoja on arvioitu kertyvän 0,7 M€
- Muiden rakennusten ja asuntojen vuokratuloihin korotusta n. 1,1 M€ (josta sisäistä vuokraa

n. 0,5 M€).

- Kustannusten nousun takia on varauduttu seuraaviin lisäyksiin: lämmitys n. 0,3 M€, sähkö n. 1,2 M€, liikenneväylien kunnossapito n. 0,1 M€ ja polttoaineet n. 0,1 M€.
- Rakennusten purkukustannusten lisäys n. 0,5 M€, josta uimahalli n. 0,4 M€

Investoinnit

- Investointisuunnitelma painottuu SOTE-kiinteistöjen lunastamiseen ja rakentamiseen
- Toimitilainvestoinnit v. 2023 yht. 53,1 M€
- Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä siirtyvät kiinteistöt ja niiden investoinnit (uusi sairaala Pulssi, vanha sairaala Vire, eläinklinikka sekä pysäköintiratkaisu) yhteensä 45,3 M€, josta kiinteistöjen lunastaminen Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä 39,9 M€, vanhan sairaalan Viireen peruskorjauksen toinen vaihe 3,5 M€ ja pysäköintiratkaisun loppuunsaattaminen 2 M€.
- Lastenkoti Taskukellon rakentaminen 0,9 M€ (yhteensä 2,6 M€ v. 2020–2023)
- Uimahallin rakentaminen 1,7 M€ netto (yhteensä 13,4 M€ netto v. 2019–2023)
- Mansikkaniemen koulun rakentaminen 1 M€ (yhteensä 7,9 M€ v. 2019–2023)
- Soinlahden koulun rakentaminen 2,9 M€ (yhteensä v. 2021–2024 4,6 M€)
- Kulttuurikeskuksen rakentaminen 0,6 M€ (kustannusarvio v. 2022–2027 25,9 M€ netto)

6. Kaupunkistrategia

Kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon

- kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen
- palvelujen järjestäminen ja tuottaminen
- kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet
- omistajapolitiikka
- henkilöstöpolitiikka
- kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet
- elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen

Iisalmen kaupungin joulukuussa 2021 hyväksytty strategia **“Suomen ihmeellisin kaupunki”** luo suuntaa kaupungin toiminnan suunnittelulle valtuustokaudella 2021-25 ja siitä eteenkin päin vuoteen 2030 saakka. Strategian pääkohdat on kuvattu seuraavassa lyhyesti.

Toiminta-ajatus

Huolehdimme asukkaidemme hyvinvoinnista ja vahvistamme koko seudun kilpailukykyä ja vetovoimaa.

Visio

Iisalmen kaupungin visiona vuoteen 2030 on olla **Suomen houkuttelevin seutukaupunki**. Tavoitetilassa Iisalmen kaupunki on kansainvälisesti tunnettu, helposti saavutettava, rohkeasti kehittyvä ja vetovoimainen seutukaupunki, joka tarjoaa loistavat asumisen ja yrittämisen olosuhteet sekä toimivat seudulliset palvelut. Visio edellyttää, että:

- Muuttoliike on saatu kääntymään ja nettomuutto on vuositason positiivinen
- Olemme houkutteleva muuttokohde sekä palvelutarjontamme ja elinvoimamme kautta seudun selkeä veturi. Iisalmen imago on positiivisessa mielessä tunnettu ja houkutteleva myös kansainvälisille osaajille
- Huolehdimme, että yrittäjien näkökulma otetaan kaupungin kehittämisessä huomioon ja

yrittämisen edellytykset ovat kunnossa

Arvot

Kaupunkistrategian arvoperustana ovat Iisalmen kaupungin arvot, jotka kuvataan toimintaperiaatteina seuraavasti:

Toimimme rohkeasti maalla ja maailmalla

Haemme uusia toimintatapoja, teemme rohkeita avauksia ja tekoja sekä olemme edelläkävijä. Reagoimme nopeasti ja luomme uusia ratkaisuja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemiseksi. Vaikutamme toiminnassamme kansainvälisesti ja monipaikkaisesti, kuten kuntalaiset ja yrityksemme tekevät.

Luomme vastuullista tulevaisuuden elinympäristöä

Toiminnan perustana on sosiaalinen vastuullisuus lähimmäisistä sekä vastuu luonnosta ja ympäristöstä. Huomioimme vastuullisuuden päätöksenteossa ja ajattelemme pitkän aikavälin vaikutuksia. Toiminnallamme turvaamme menestymisen edellytykset kaikille Iisalmissa toimiville tahoille.

Iisalmissa kaikki saavat onnistua

Autamme asukkaita, yrityksiä ja työntekijöitä onnistumaan ja annamme positiivista palautetta. Opimme virheistä – nekin ovat sallittuja. Hyväksymme erilaisuuden ja monikulttuurisuuden, ketään ei jätetä yksin. Kuten markkinointilupauksemmekin sanoo: Teemme yhdessä ihmeitä.

Strategiset teemat

Strategian toteuttamiseksi on valittu kolme kärkiteemaa:

Inspiroiva Iisalmi – Hyvinvoinnin ja osaamisen aktiivinen kehittäjä

Ihana Iisalmi – Toimivan ja turvallisen kaupunkiympäristön rakentaja

Ihmeiden Iisalmi - Vetovoimainen ja monipuolinen seutukeskus

Teemoihin liittyvät tavoitteet on kuvattu tarkemmin strategiassa teemoittain ja niiden saavuttamiseen liittyvät mittarit on päivitetty vuoden 2023 talousarvioprosessin yhteydessä toimialoittain.

Teemoja läpileikkaavat yhteiset tavoitteet ovat

- Kestävä kuntatalous
- Hyvinvoiva henkilöstö
- Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen

7. Riskit ja riskienhallinta

Riskillä tarkoitetaan epävarmuuden vaikutusta Iisalmen kaupunkikonsernin tavoitteisiin. Epävarmuuden vaikutukset voivat olla joko negatiivisia tai positiivisia suhteissa tavoitteisiin. Riski on siis joko mahdollisuus, uhka tai niiden yhdistelmä. Riskin merkittävyyttä arvioidaan tapahtuman todennäköisyyden ja seurausten yhdistelmänä.

Iisalmen kaupunkikonsernin riskit jaotellaan neljään riskialueeseen, jotka ovat strategiset, taloudelliset, toiminnalliset sekä vahinkoriskit. Riskialueet on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Strategiset riskit ovat riskejä, jotka liittyvät Iisalmen kaupungin pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin sekä niihin kohdistuviin sisäisiin tai ulkoisiin epävarmuustekijöihin. Strategiset riskit

uhkaavat kaupunkistrategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Strategiset riskit liittyvät tyypillisesti väestön hyvinvointiin ja ikärakenteeseen, talouden suhdannevaihteluihin, työn rakennemuutokseen, elinkeinoelämän kehitykseen, kansainvälistymiseen, ympäristön kestävyys- ja yhdyskuntarakenteeseen, valtiontalouteen ja hallituspolitiikkaan, lainsäädäntöön ja muuttoliikkeeseen.

Strategiset riskit voivat liittyä myös organisaatorakenteeseen ja -prosesseihin, johtamistapaan, organisaatiokulttuuriin, strategisiin valintoihin ja strategian toimeenpanoon, asiakastarpeiden tunnistamiseen ja arviointiin, toiminnan uudelleenjärjestelyyn tai digitalisaatioon.

Taloudelliset riskit liittyvät markkinahintojen muutoksiin, rahoitusvarojen riittävyyteen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä sekä vastapuolien kykyyn täyttää taloudelliset velvoitteensa. Kaupungin toimintaan liittyviä rahoitusriskejä ovat muun muassa verotulojen ja valtionosuuksien muutokset, rahoitus- ja korkoriskit, investointiriskit, takaus- ja vakuutusriskit, hyödykehintariskit, hinnoittelu sekä maksuvalmiusriskit (lyhyt- ja pitkäaikaisrahoitukset).

Keskeisintä taloudellisten riskien hallinnassa ovat toiminta- ja investointimenojen hallinta sekä luotettava ja ajantasainen talousraportointi.

Toiminnallisilla riskeillä tarkoitetaan kaupungin päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä. Toiminnalliset riskit liittyvät operatiiviseen johtamiseen, prosessien toimivuuteen ja jatkuvuuden hallintaan, tietoturvaan ja -suojaan, ICT-palveluihin, sopimus- ja yhteistyökumppaneiden toimintaan, projektien ja hankkeiden hallintaan, maineeseen ja imagoon, henkilöstörakenteeseen, henkilöstön osaamiseen ja saatavuuteen, avainhenkilöihin, lainsäädännön velvoitteisiin, toimielin- ja viranhaltijapäätöksiin, hankintoihin, toiminnasta aiheutuvaan vahingonkorvausvastuuseen ja väärinkäytöksiin.

Vahinkoriskit ovat Iisalmen kaupunkikonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä. Vahinkoriskit kohdistuvat usein tiettyyn kohteeseen. Vahingon mahdollisuus sekä seuraukset ovat etukäteen tiedossa, mutta vahingon todennäköisyyttä ei tiedetä. Vahinkoriskit kohdistuvat yleensä asiakkaiden, henkilöstön tai ympäristön turvallisuuteen sekä omaisuuteen.

Vahinkoriskit jaetaan

- Työterveys- ja työsuojeluriskit
- Henkilöstöriskit
- Ympäristöriskit

- Tulipalo- ja onnettomuusriskit
- Luonnonmullistukset
- Toimitilaturvallisuusriskit

Vuonna 2020 eskaloitunut koronapandemia sekä Venäjän ja Ukrainan sota vuonna 2022 ovat vaikuttaneet riskiarvioihin kunnissa. Edellä mainitut tapahtumat ovat osoittaneet, että globaalit riskit voivat realisoitua lyhyellä aikavälillä ja niiden vaikutukset tuntuvat myös kuntien toiminnassa ja taloudessa. Globaalien riskien vaikuttavuutta on hankala arvioida ja riskien hallintakeinot ovat vähäiset. Alla olevassa kuviossa on esitetty Kuntaliiton arvio sotatilan vaikutuksista kuntiin.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Riskienhallinta kattaa kaikki olennaiset toiminnan riskit. Merkittävät riskit on tunnistettava, arvioitava ja luokiteltava sekä luotava näille riskienhallintakeinot. Valvontatoiminta tulee järjestää kustannustehokkaasti niin, että siihen sijoitetut resurssit suhteutetaan tavoiteltaviin hyötyihin.

Sisäisen valvonnan kehittämiseksi, tehostamiseksi ja todentamiseksi toimialojen ja liikelaitoksen on laadittava vuosittain oma sisäisen valvonnan suunnitelma. Valvontakohteita voivat olla esim. päätöksenteko, talous, omaisuus, sopimukset ja hankinnat. Suunnitelmassa esitetään sisäisen valvonnan valvontakohteet ko. vuodelle. Suunnitelma toimii raportoinnin pohjana. Raportoinnin tulee olla tiivistä ja kohdistua keskeisiin valvontahavaintoihin ja niiden perusteella tehtyihin ja tehtäviin ohjaustoimiin.

Sisäisen valvonnan suunnitelma laaditaan vuosittain toimialoittain ja vastuualueittain. Toimialat raportoivat suunnitelman toteuttamisesta osavuosikatsauksen sekä tilinpäätöksen yhteydessä ajalta 1.1. – 30.6. elo-syyskuussa ja 1.7. – 31.12. tammi-helmikuussa. Toimialajohtaja ja toimialan talouspäällikkö vastaavat suunnitelman laatimisesta ja raportoinnista. Toimialojen raportit annetaan tiedoksi kaupunginhallitukselle, tarkastuslautakunnalle ja tilintarkastajalle.

Kaupungin toimielinten ja konserniyhteisöjen tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Kaupungilla on käytössään Targetor -strategisten tavoitteiden ja riskien raportointityökalu, jonka avulla riskit yksilöidään ja niiden vaikutusta arvioidaan. Targetor muodostaa kaupungin riskirekisterin. Riskiarvio koko kaupungin tasolla raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä.

Kaupunginhallitus antaa toimintakertomuksessa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuuskijöistä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sekä konsernivalvonnasta.

Kaupunginhallituksen yhteenveto perustuu sen alaisten toimielinten ja konserniyhteisöjen laatimiin yhteenvetoihin. Kaupunginhallituksen alaisten toimielinten tulee käsitellä oman toimialan yhteenveto merkittävimmistä riskeistä ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi.

Mikäli tilikaudella havaitaan merkittäviä riskejä, tulee kaupunginhallituksen alaisten toimielinten ja viranhaltijoiden sekä konserniyhteisöjen raportoida niistä ja niiden hallintakeinoista välittömästi. Yksittäisellä työntekijällä on velvollisuus raportoida esimiehelleen havaitsemistaan riskeistä. Valvontavastuussa olevien tulee raportoinnin perusteella ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

TALOUDEN HALLINTA

8. Talousarvio ja – suunnitelma

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kaupungille seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on talous- ja toimintasuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talous- ja toimintasuunnitelma on laadittava siten, että se toteuttaa kaupunkistrategiaa ja edellytykset kaupungin tehtävien hoitamiseen turvataan. Talous- ja toimintasuunnitelmassa hyväksytään kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talous- ja toimintasuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Kaupungin toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Iisalmen Vesi -liiketoiminnan talousarvio on osa kaupungin talous- ja toimintasuunnitelmaa. Talousarviossa on tuloslaskelma ja rahoitusosa, käyttötalousosa ja investointiosa. Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot.

Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömeneihin ja poistoihin. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvedona rahan lähteet ja käyttö.

8.1 Taloussuunnittelun periaatteet

Taloussuunnittelun periaatteita ovat täydellisyysperiaate ja siihen liittyvä bruttoperiaate, tasapainoperiaate, vuotuisperiaate sekä sitä tarkentava suorite- ja realisointiperiaate, kehysbudjetointiperiaate ja yhtenäisyysperiaate sekä julkisuusperiaate.

Täydellisyysperiaatteen mukaan talousarvioon on otettava kunnan rahan käyttö ja rahan lähteet kokonaisuudessaan. Tiedostossa olevia menoja tai tuloja ei voi jättää talousarviosta pois. Myös kunnan sisäiset ostot ja myynnit on otettava talousarvioon, vaikka niihin ei sisälly rahan käyttöä.

Tasapainoperiaate tarkoittaa, että tulojen on suunnitelmakaudella katettava menot ja että kunnan maksuvalmiuden tulee aina olla riittävä. Tuloylijäämän kerryttämiseksi on oltava perusteet. Talousarvion rahoituslaskelmaosassa on osoitettava, kuinka rahoitustarve katetaan ja kuinka rahoitusyli jäämä käytetään. Talouden tasapainoperiaate sisältää myös sen, etteivät kunnan sitoumukset ja niihin liittyvät riskit saa ylittää kunnan voimavaroja.

Bruttoperiaatteella tarkoitetaan sitä, että menot ja tulot päätetään talousarviossa ja -suunnitelmassa bruttomääräisinä eli tuloja ei vähennetä menoista.

Nettoperiaatteella tarkoitetaan, että valtuusto voi päättää menojen tai tulojen erotuksen (vuosikatteen) määrärahana tai tuloarviona. Näin voidaan menetellä liiketoiminnassa ja toiminnassa, jotka rahoitetaan pääosin myynti- ja maksutuotoilla.

Vuotuisperiaatteen mukaisesti valtuuston on hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi vuodeksi talousarvio.

Suorite- ja realisointiperiaate merkitsee sitä, että talousarvioon otetaan varainhoitovuoden aikana vastaanotetuista tuotannontekijöistä aiheutuvat menot ja suoritteiden luovuttamisesta aiheutuvat tulot sekä muut sellaiset menot, joiden suorittamiseen kaupunki on varainhoitovuoden aikana sitoutunut ja muut lopullisesti kaupungille kuuluvat tulot.

Kehysbudjetointiperiaatteen mukaan valtuustolla on laaja harkintavalta päättää talousarvion määrärahakokonaisuuksista. Pääsääntöisesti määräraha asetetaan tehtäväkohtaisena siten, että toiminnan tavoitteet ja niiden saavuttamiseen varatut varat ovat yhdistettävissä talousarviossa.

Yhtenäisyysperiaate edellyttää, että valtuusto päättää talousarviosta ja -suunnitelmasta niin, että ne ovat yhtenä kokonaisuutena samassa käsittelyssä.

Julkisuusperiaate edellyttää, että talousarvio on julkinen asiakirja, johon kenellä tahansa on oikeus tutustua.

8.2 Talousarvion sitovuustaso

Talousarvio on sitova ohje kaupungin toiminnan ja talouden hoitamista varten. Sitovuus ilmenee erityisesti siinä, että varoja ei saa käyttää muihin kuin talousarviossa osoitettuihin tarkoituksiin eikä enempää kuin talousarviossa on osoitettu. Käyttötarkoitus ilmenee määrärahojen nimikkeistä ja määrärahojen sitovista perusteluista.

Iisalmen kaupungin organisaatiossa on kolme toimialaa. Toimialat jakaantuvat vastuualueiksi, jotka puolestaan jakaantuvat toimintayksiköiksi.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovia ovat:

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot ovat sitovia kaupunginvaltuuston nähden. Talousarvion käyttötalouden toimintatuotot, toimintakulut ja suunnitelmapoistot sitovat toimialoja vastuualueella valtuustoon nähden pl. uimahalli. Uimahallia sitoo valtuustoon nähden toimintakate (toimintatuotot - toimintakulut = toimintakate).

Virkojen ja toimien henkilöstömäärärahat ovat sitovia kaupunginhallitukseen nähden lukuun ottamatta virkoja, joiden täyttämisestä päättää valtuusto. Valtuuston päättämien virkojen määrärahat ovat sitovia valtuustoon nähden.

Investointiosan määrärahat ja tuloarviot ovat valtuustoon nähden sitovia toimialatasolla, ellei talousarviokirjassa yksittäisen hankkeen tai hankeryhmän osalta muuta ole esitetty. Investointiosan määrärahojen käytöstä vastaa se lautakunta/johtokunta, jonka alaisuuteen ne on talousarviossa merkitty.

Käyttötalouden strategiset tavoitteet ovat valtuuston hyväksymiä tavoitteita, jotka sitovat lautakuntia/toimialoja valtuustoon nähden. Lautakunta-, vastuu- ja toimintayksikötason tavoitteet esitetään tarkemmin käyttösunnitelmassa, joka hyväksytään valtuuston hyväksytyä talousarvion.

Talousarviossa on esitetty perustelut ja merkittävimmät toiminnassa tapahtuvat muutokset.

Tuloslaskelmaosan seuraavat erät ovat sitovia valtuustoon nähden: verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustuotot ja -kulut yhteensä (netto). Rahoituslaskelman seuraavat erät ovat sitovia valtuustoon nähden: antolainauksen muutokset, pitkäaikaisten lainojen lisäys, pitkäaikaisten lainojen vähennys sekä oman pääoman muutokset.

Mikäli toimialat tarvitsevat toimintaansa uusia tiloja, käytetään ensisijaisesti kaupungin omistuksessa tai muuten hallinnassa olevia tiloja tilapalvelun osoittamalla tavalla. Ulkopuolelta tapahtuva uusien tilojen vuokraus tehdään aina teknisen toimialan toimesta ja päätöksellä.

Talousarviovuoden sitovuus on vahvempi kuin suunnitelmavuosien. Vaikka oikeudellisesti talousarvion sitovuus onkin vahvempi kuin taloussuunnitelman, on myös taloussuunnitelma kunnan viranomaisia ja viranhaltijoita toiminnallisesti velvoittava asiakirja. Talousarviossa ja -suunnitelmassa turvataan edellytykset tehtävien hoitamiseen.

Käyttöomaisuuden hankintameno aktivoidaan ja kirjataan tulosvaikutteiseksi kuluksi poistosuunnitelman mukaisesti. Talousohjeessa aktivointirajaksi on määritelty 10 000 euroa eli vähintään 10 000 euron hankinnat käsitellään investointimenona ja kirjataan poistoaikanaan tuloslaskelman kuluksi. Poistosuunnitelma on talousarvion liitteenä.

Valtuuston hyväksyttyä talousarvion saattaa kaupunginhallitus sen täytäntöönpanomääräyksin toimielimien, viranhaltijoiden ja työntekijöiden noudatettavaksi.

Kaupunginhallitus, lautakunta tai johtokunta hyväksyy sen jälkeen käyttösuunnitelman, jolla tarkistetaan asianomaisen toimielimen talousarvioehdotukseen sisältynyt alustava käyttösuunnitelma valtuuston päätöksiä vastaavaksi sekä päättää omalta osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä.

Käyttösuunnitelmalla toimielimet asettavat valtuuston määrittelemien tavoitteiden kanssa yhdenmukaiset, tarkennetut tavoitteet sekä jakavat määrärahat ja tuloarviot toimintayksiköille (käyttötalousosa) ja projekteille (investointiosa).

Kaupunginhallituksen, lautakunnan tai johtokunnan määräämä, sen alainen viranhaltija päättää seuraavan tason käyttösuunnitelmista sekä päättää omalta osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä asettamalla tarkennetut tavoitteet ja määräraha-arviot. Edellä tarkoitettu viranhaltija voi vastaavasti antaa alaiselleen viranhaltijalle oikeuden päättää seuraavan tason käyttösuunnitelmasta.

Käyttötalouden sitovuus lautakunnittain on esitetty kappaleessa 9.

Taloussuunnitelma vuosille 2024-2025 on esitetty osana talous- ja toimintasuunnitelman tuloslaskelma-, rahoitus-, käyttötalous- ja investointiosaa.

8.3 Talousarviossa annettavat toimintavaltuudet

Talousarviossa on varattava toteutettavia investointeja varten määräraha. Investointihankkeisiin saatava valtionosuus tai muu ulkopuolinen rahoitusosuus tulee huomioida hankkeen tuloarviona. Mikäli talousarviossa ei ole määrärahavarausta, tulee tehdä talousarviomuutos ennen investoinnin toteuttamis- tai rakentamispäätöstä. Omaisuuden myynti budjetoidaan tulona.

Kaupungin hallintosäännön 146 §:n mukaan kaupunginhallitus ratkaisee asiat, jotka koskevat kaupunginvaltuuston hyväksymissä rajoissa talousarviolainojen ottamista, lainojen takaisinmaksua ja lainaehtojen muuttamista. Lainanottovaltuus on tarkoituksenmukaista rajata siten, että kaupunginhallituksella on vuonna 2023 oikeus ottaa talousarviossa oleva lainamäärä rahoitusosan mukaisesti. Kaupunginhallitus voi myös päättää lainan ennenaikaisesta takaisinmaksusta sekä lainaehtojen muuttamisesta talousarviossa olevien määrärahojen puitteissa.

Talousjohtajalla on hallintosäännön 93 §:n perusteella oikeus päättää lyhytaikaisen lainan ottamisesta.

Kaupunginvaltuusto oikeuttaa kaupunginhallituksen tekemään tarpeelliset lainasalkun korkoriskiltä suojautumistoimenpiteet siten, että kokonaismäärään suhteutettu suojausaste on taloussuunnitelmakauden aikana kunkin vuoden viimeisen päivän tarkastelutilanteessa 30–100%. Suojausasteen laskennassa huomioidaan kiinteäkorkoisten lainasopimusten suhde lainasalkun kulloiseenkin kokonaismäärään.

8.4 Kaupungin tytäryhteisöjen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Omistajaohjaus tarkoittaa toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Omistajaohjaus turvaa kaupungin pitkäjänteisen toiminnan ja varmistaa pääoman käytön sekä omaisuuden hankintaan ja hoitoon liittyvän päätöksenteon systemaattisuuden, pitkäjänteisyyden ja pääoman käytön tehokkuuden.

Kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan ja taloudellisten tavoitteiden tulee toteuttaa kaupunkistrategiaa. Kaupunginvaltuusto asettaa talousarviossa merkittävälle tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, joilla pyritään varmistamaan kaupunkistrategian toteuttaminen, omistaja-arvon kehittyminen ja suojaaminen ja se, että yhteisöjen toiminta on kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaista.

Kaupunginhallitus käy vuosittain lisalmen Teollisuuskylä Oy:n ja Petterinkulma Oy:n kanssa keskustelun, jossa arvioidaan yhtiön toiminnan tuloksellisuutta sekä asetetaan seuraavan vuoden tavoitteet. Keskusteluun osallistuvat yhtiöiden puolelta toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja. Muiden konerniyhteisöjen osalta erillisten keskusteluin käymisestä sovitaan erikseen. Yhtiöt asettavat vuosittaiset tavoitteet omissa toimintasuunnitelmissaan ja talousarvioissaan.

lisalmen Teollisuuskylä Oy

lisalmen Teollisuuskylä Oy on lisalmen kaupungin tytäryhteisö, jonka toimialana on hallita omistus-

tai vuokraoikeuden nojalla kiinteistöjä ja rakentaa niille teollisuus- ja palvelutiloja yritysten tai yhteisöjen käyttöön pääasiallisesti vuokrattavaksi tai lunastussopimuksen kyseessä ollessa omakustannushintaan luovutettavaksi.

Yhtiön toiminta on kytketty tiiviisti kaupungin elinvoimayksikön toimintaan ja yhtiön toimitusjohtajana toimii oman työnsä ohella elinkeinojohtaja Terho Savolainen. Yhteistyön muotoja kehitetään edelleen eteenpäin ja pyritään tukemaan alueen yrityksiä kokonaisvaltaisesti heidän kehittymistavoitteissaan.

Iisalmen Teollisuuskylä Oy:n tavoitteet vuodelle 2023:

- Tavoitteena on pitää tilojen käyttöaste korkeana n. 90 %:ssa ja taloudellinen tulos positiivisena poistojen jälkeen.
- Yhtiö pyrkii saamaan käyntiin yhden uuden rakennushankkeen.
- Tuetaan teknologia-alan kehitystyötä hanketoiminnan kautta.
- Riistakatu 5 kiinteistön tulevaisuuden ratkaiseminen laadittavien viitesuunnitelmien pohjalta.

Petterinkulma Oy

Petterinkulma Oy on Iisalmen kaupungin tytäryhteisö, jonka tehtävänä on tuottaa ja ylläpitää vuokra-asuntoja Iisalmen alueella. Yhtiön omistuksessa on lähes 1400 asuntoa, joissa asuu noin 2100 iisalmelaista.

Petterinkulma Oy:n tavoitteet vuodelle 2023:

- Asuntojen käyttöaste pysyy korkealla tasolla eli käyttöastetavoite on 98 %.
- Petterinkulma pyrkii esteettömän asumisen lisäämiseen palvelujen äärellä. Petterinkulma laatii tarveselvityksen Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän selvitysten perusteella liittyen ikäihmisten asumistarpeisiin.
- Asukkaiden tyytyväisyys yhtiön palveluihin on vähintään tasolla hyvä ja tyytyväisyyttä mitataan erillisellä asukastyytyväisyyskyselyllä.
- Työtyytyväisyyskyselyn tulos >4,0 asteikolla 1-5

Kiinteistö Oy Iisalmen Lumakeskus

Kiinteistö Oy Iisalmen Lumakeskus on Iisalmen kaupungin tytäryhteisö, jonka pääasiallinen toimiala on kiinteistöhallinto. Yhtiö hallinnoi Lumakeskus Majakka -kiinteistöä. Yhtiön omistama rakennus sijaitsee Iisalmen kaupungilta vuokratulla noin 4964 m²:n tontilla, osoitteessa Savonkatu 5. Kiinteistö Oy Iisalmen Lumakeskus ja Iisalmen kaupunki ovat tehneet sopimuksen kiinteistön ylläpidosta. Sopimuksella kiinteistön käyttö- ja ylläpitotehtävät ja velvoitteet on siirretty Iisalmen kaupungin hoidettavaksi. Kiinteistöyhtiön vastuulla ovat vain välttämättömät hallinnosta aiheutuvat kustannukset.

Kiinteistö Oy Iisalmen Lumakeskuksen tavoitteet vuodelle 2023:

- Antolainan lyhennys 97 000 €

8.5 Tilivelvollisuus

Tilivelvollisten asemaa käsitellään kuntalain 125 §:ssä. Tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, viranhaltijaan voidaan kohdistaa muistutus tilintarkastajan antamassa tilintarkastuskertomuksessa ja viranhaltijalle voidaan myöntää tai olla myöntämättä vastuuvapaus. Tilivelvollinen vastaa toiminnan ja talouden osalta sekä omasta että alaistensa tekemisestä ja siitä mitä jää hoitamatta.

Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja jatkuvasta ylläpidosta johtamansa toiminnan osalta. Tilintarkastuskertomukseen on sisällytettävä lausunto sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä ja mahdollisesta muistutuksesta, joka voidaan kohdistaa vain tilivelvolliseen. Muistutuksen edellytyksenä on, että tilivelvollinen on toiminut vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen.

Tilivelvollisuuden puuttuminen ei vapauta esimiestä valvontavastuusta.

Tilivelvollisten määrittely:

Toimielin	Vastuualue	Tilivelvolliset
Keskusvaalilautakunta	Vaalit	Keskusvaalilautakunnan jäsenet Hallintojohtaja
Tarkastuslautakunta	Tilintarkastus	Tarkastuslautakunnan jäsenet
Kaupunginhallitus	Elinvoimapalvelut Hallintopalvelut Talous- ja henkilöstöpalvelut Lomituspalvelut	Kaupunginhallituksen jäsenet Kaupunginjohtaja
Maaseutuhallinnon yhteislautakunta	Maaseutupalvelut	Maaseutuhallinnon yhteislautakunnan jäsenet Maaseutujohtaja
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto Varhaiskasvatus Perusopetus ja lukiokoulutus Kulttuuri- ja vapaa-aika	Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan jäsenet Sivistys- ja hyvinvointitoimialan toimialajohtaja
Musiikkiopiston johtokunta	Musiikkiopisto	Musiikkiopiston johtokunnan jäsenet Musiikkiopiston rehtori
Tekninen lautakunta	Teknisen toimialan hallinto Maankäyttö ja asuminen Kadut ja ympäristö Toimitilat	Teknisen lautakunnan jäsenet Teknisen toimialan toimialajohtaja
Ylä-Savon jätehuoltolautakunta	Jätehuolto	Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan jäsenet Jätehuoltopäällikkö
Ylä-Savon Ympäristölautakunta	Ympäristönsuojelupalvelut Ympäristöterveyspalvelut	Ylä-Savon ympäristölautakunnan jäsenet Ympäristöjohtaja Ympäristöterveydenhuollon päällikkö
Iisalmen Vesi -liikelaitos	Hallinto Verkostot Jätevedenpuhdistamo	Iisalmen Vesi -liikelaitoksen johtokunta Vesilaitoksen johtaja
Vastuualue	Toimintayksikkö	Tilivelvolliset
Rahoitus	Rahoitus	Talusojohtaja
Hallintopalvelut	Hallintopalvelut	Hallintojohtaja Hallintojohtaja
Talous- ja henkilöstöpalvelut	Henkilöstöpalvelut Talouspalvelut	Henkilöstöpäällikkö Talusojohtaja
Sosiaali- ja terveydenhuolto	Sosiaali- ja terveydenhuolto	Talusojohtaja
Elinvoimapalvelut	Elinvoimapalvelut	Elinkeinojohtaja Työllisyyskoordinaattori/TYP-

	Työllisyys- ja kansainvälisyys- palvelut	johtaja
Vastuualue	Toimintayksikkö	Tilivelvolliset
Lomituspalvelut	Pohjois-Savon lomituspalvelut	Lomituspalvelujohtaja
Maaseutupalvelut	Ylä-Savon maaseutupalvelut	Maaseutujohtaja
Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto	Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto	Toimialajohtaja
Varhaiskasvatus	Päiväkodit Perhepäivähoito	Varhaiskasvatusjohtaja Varhaiskasvatusjohtaja
Perusopetus ja lukiokoulutus	Perusopetus Lukiokoulutus Ruokapalvelut	Toimialajohtaja Lukion rehtori Ruokapalvelupäällikkö
Kulttuuri- ja vapaa-aika	Kansalais- ja musiikkiopisto Kirjasto- ja kulttuuripalvelut Liikunta- ja nuorisopalvelut	Kansalais- ja musiikkiopiston rehtori Kirjasto- ja kulttuuripalvelu- päällikkö Kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja
Teknisen toimialan hallinto	Teknisen toimialan hallinto	Toimialajohtaja
Maankäyttö ja asuminen	Kaavoitus Tonttipalvelut Kaupunkimittaus Rakennusvalvonta	Kaavoituspäällikkö Kiinteistöinsinööri Mittauspäällikkö Rakennustarkastaja
Kadut ja ympäristö	Kunnallistekniikan suunnittelu Kunnallistekniikan rakentami- nen ja liikennealueet Viher- ja liikunta-alueet	Kaupungininsinööri Työpäällikkö Viher- ja liikunta-aluepäällikkö
Toimitilat	Tilahallinta ja rakentaminen Kiinteistöjen kunnossapito Kiinteistönhoito	LVI-insinööri Kunnossapitopäällikkö Kiinteistönhoitopäällikkö
Jätehuolto	Jätehuolto	Jätehuoltopäällikkö
Ympäristöterveyspalvelut	Eläinlääkintäpalvelut Terveysvalvontapalvelut	Ympäristöterveydenhuollon päällikkö
Ympäristönsuojelupalvelut	Ympäristönsuojelupalvelut	Ympäristöjohtaja
Iisalmen Vesi -liikelaitos	Hallinto ja verkostot Laitokset	Vesilaitoksen johtaja Vesilaitoksen johtaja Käyttöpäällikkö

9. Käyttötalous lautakunnittain

Toimielin (ei sis. lask.vyör.eriä)	Ta 2022 1 000 € tuotot	Ta 2023 1 000 € tuotot	muutos ed.v. %	Ta 2022 1 000 € kulut	Ta 2023 1 000 € kulut	muutos ed.v. %	Ta 2022 1 000 € netto	Ta 2023 1 000 € netto	muutos ed.v. %
Keskusvaalilautakunta	40,0	45,0	12,5	40,0	84,9	112,3	0,0	-39,9	0,0
Tarkastuslautakunta	5,2	5,4	3,8	53,5	52,4	-2,1	-48,3	-47,0	-2,7
Kaupunginhallitus	12 787,4	21 301,2	66,6	109 438,8	31 993,4	-70,8	-96 651,4	-10 692,2	-88,9
Maaseutulautakunta	321,0	342,5	6,7	417,5	443,4	6,2	-96,5	-100,9	4,6
Sivistys- ja hyvinvointiltk	7 422,8	6 030,8	0,0	51 003,7	52 030,7	2,0	-43 580,9	-45 999,9	5,6
Tekninen lautakunta	16 067,4	20 541,5	27,8	18 058,5	19 062,9	5,6	-1 991,1	1 478,6	-174,3
Jätehuoltolautakunta	169,6	172,0	1,4	159,5	166,0	4,1	10,1	6,0	-40,6
Ylä-Savon Ympäristölautakunta	0,0	1 692,9	0,0	0,0	2 666,2	0,0	0,0	-973,3	0,0
yhteensä	36 813,4	50 131,3	36,2	179 171,5	106 499,9	-40,6	-142 358,1	-56 368,6	-60,4

Vastuualue (ei sis. lask.vyör.eriä)	Sitovuus- taso	Ta 2022 1 000 € tuotot	Ta 2023 1 000 € tuotot	muutos ed.v. %	Ta 2022 1 000 € kulut	Ta 2023 1 000 € kulut	muutos ed.v. %	Ta 2022 1 000 € netto	Ta 2023 1 000 € netto	muutos ed.v. %
Vaalit	B	40,0	45,0	12,5	40,0	84,9	112,3	0,0	-39,9	0,0
Tilintarkastus	B	5,2	5,4	3,8	53,5	52,4	-2,1	-48,3	-47,0	-2,7
Hallinto- ja maaseutupalv.	B	9 862,6	19 748,1	100,2	13 351,2	23 261,2	74,2	-3 488,6	-3 513,1	0,7
Talous- ja tietohallinto	B	1 352,9	184,0	-86,4	2 987,4	1 928,2	-35,5	-1 634,5	-1 744,2	6,7
Sos. ja terveydenhuolto	B	0,0	0,0	0,0	86 386,1	72,1	-99,9	-86 386,1	-72,1	-99,9
Elinvoimapaalvelut	B	1 571,9	1 369,1	-12,9	6 714,1	6 731,9	0,3	-5 142,2	-5 362,8	4,3
Ylä-Savon maaseutupalvelut	B	321,0	342,5	6,7	417,5	443,4	6,2	-96,5	-100,9	4,6
Sivistys- ja hyvinvointi hallinto	B	0,0	0,0	0,0	943,3	915,8	-2,9	-943,3	-915,8	-2,9
Varhaiskasvatus	B	835,0	640,7	-23,3	13 324,1	13 167,2	-1,2	-12 489,1	-12 526,5	0,3
Perusopetus ja lukiokoulutus	B	4 970,0	3 539,2	-28,8	27 922,8	28 067,5	0,5	-22 952,8	-24 528,3	6,9
Kulttuuri ja vapaa-aika pl uimahalli	B	1 006,8	1 070,9	6,4	7 315,0	7 922,5	8,3	-6 308,2	-6 851,6	8,6
Uimahalli	N	611,0	780,0	27,7	1 498,5	1 957,7	30,6	-887,5	-1 177,7	32,7
Tekninen hallinto	B	26,6	26,6	0,0	2 514,6	417,7	-83,4	-2 488,0	-391,1	-84,3
Maankäyttö ja asuminen	B	1 721,0	1 725,8	0,3	1 378,7	1 379,5	0,1	342,3	346,3	1,2
Kadut ja ympäristö	B	1 731,6	1 874,6	8,3	4 640,6	5 258,2	13,3	-2 909,0	-3 383,6	16,3
Toimitilat	B	12 588,2	16 914,5	34,4	9 524,6	12 007,5	26,1	3 063,6	4 907,0	60,2
Jätehuolto	B	169,6	172,0	1,4	159,5	166,0	4,1	10,1	6,0	-40,6
Ympäristöterveyspalvelut	B	0,0	1 384,1	0,0	0,0	2 149,3	0,0	0,0	-765,2	0,0
Ympäristönsuojelupalvelut	B	0,0	308,8	0,0	0,0	516,9	0,0	0,0	-208,1	0,0
yhteensä		36 813,4	50 131,3	36,2	179 171,5	106 499,9	-40,6	-142 358,1	-56 368,6	-60,4

B=bruttoperiaate (ks. kpl 8.1)

N=nettoperiaate (ks. kpl 8.1)

9.1 Henkilöstö lautakunnittain

Alla olevassa taulukossa on yhteenvedo lisälmen kaupungin henkilöstöstä henkilötyövuosina lautakunnittain vuosina 2021–2025. Taulukossa olevat henkilöstön määrät perustuvat talousarviolukujen osalta toimialojen ilmoittamiin määriin ja tilinpäätöslukumäärät palkkahallinto-ohjelmasta otettuihin toteutuneisiin henkilötyövuosiin.

Taloussuunnitelmavuosien henkilöstön määrässä on huomioitu mahdolliset tulevat eläköitymiset ja uudet ja lakkautettavat virat ja tehtävät sekä tiedossa olevat muut muutokset palvelurakenteissa. Sanalliset perustelut henkilöstömuutoksille on esitetty tarkemmin lautakuntien henkilöstösuuk-sissa.

KAUPUNGINHALLITUS	Henkilöstö/htv	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
Keskusvaalilautakunta	Vakituiset	0	0,1	0,1	0,2	0,1
	Määräaikaiset	0,7	0,2	0,4	1,2	0,4
	Yhteensä	0,7	0,3	0,5	1,4	0,5
Tarkastuslautakunta	Vakituiset	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
	Määräaikaiset	0	0	0	0	0
	Yhteensä	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Kaupunginhallitus	Vakituiset	177,3	177,30	295,6	295,6	295,6
	Määräaikaiset	37,2	39,8	96,9	96,9	96,9
	Työllistetyt	29,6	31	31	31	31
	Yhteensä	244,1	248,1	423,5	423,5	423,5
Maaseutuhallinnon yhteislautakunta	Vakituiset	6,1	6	6	6	6
	Määräaikaiset	0,4	0,3	0,7	0,7	0,7
	Yhteensä	6,5	6,3	6,7	6,7	6,7
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	Vakituiset	401,3	411,6	387,5	387,5	387,5
	Määräaikaiset	79,9	67,3	85,3	52,2	52,2
	Yhteensä	481,2	478,9	472,8	439,7	439,7
Tekninen lautakunta	Vakituiset	83,8	94,25	87,33	89,5	90,5
	Määräaikaiset	17,7	18,75	21,92	19,5	18,5
	Yhteensä	101,5	113	109,3	109	109
Jätehuoltolautakunta	Vakituiset	2	2	2	2	2
	Määräaikaiset	0	0,3	0	0	0
	Yhteensä	2	2,3	2	2	2
Ympäristölautakunta	Vakituiset	0	0	29	29	29
	Määräaikaiset	0	0	3,25	3,25	3,25
	Yhteensä	0	0	32,25	32,25	32,25
Yhteensä	VAKITUISET	670,6	691,35	807,6	809,9	810,8
	MÄÄRÄAIKAISET	135,9	126,65	208,5	173,75	171,95
	TYÖLLISTETYT	29,6	31	31	31	31
KAIKKI YHTEENSÄ	YHTEENSÄ	836,1	849,00	1047	1014,65	1013,75
Muutos edelliseen vuoteen	htv	6,4	12,90	198,08	-32,43	-0,9

Kaupunginhallituksen alaisuudessa työskentelevät työllistetyt sijoittuvat eri toimialojen toimintayksiköihin.

Henkilöstön kehittäminen

Henkilöstöä kehitetään vuosien 2023–2025 aikana voimassa olevan kaupunkistrategian tavoitteiden mukaisesti. Strategisen toimenpideohjelman nimi on ”houkutteleva ja huolehtiva työnantaja”. Vuosittain valitaan toimenpiteet, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan.

Henkilöstön kehittämisessä vuoden 2023 tärkeimmät painopistealueet ovat henkilöstön osaamisen kehittäminen, osaavan henkilöstön hankinta sekä henkilöstön työhyvinvoinnin ylläpitäminen. Työkykyjohtamista ja sairauspoissaolojen määrää seurataan työkykytyöryhmässä, johon kuuluvat toimialajohtajat, henkilöstöpäällikkö ja työkykykoordinaattori. Keva ja työterveyshuolto ovat tiiviisti mukana työkykyjohtamisen tukena. Sisäinen valvonnan kautta seurataan työkykyjohtamisen vaikuttavuutta ja raportoidaan tilanteesta osavuosisikatsauksessa sekä tilinpäätöksessä.

Henkilöstön ammatillista osaamista kehitetään toimialojen omilla koulutusmäärärahoilla sekä keskitetyllä koulutusmäärärahalla. Henkilöstölle laaditaan vuosittain koulutussuunnitelmat osaamisen kartoituksia hyödyntäen. Henkilöstökoulutuksissa hyödynnetään mahdollisimman paljon verkko-koulutuksia sekä tarvittaessa oppisopimuskoulutusta.

Henkilöstöpalveluihin on varattu keskitettyä koulutusmäärärahaa 29 200 €. Ko. määräraha käytetään johto- ja esimieskoulutuksiin sekä henkilöstön keskitettyyn koulutukseen. Henkilöstön kehittämisryhmä ideoi ja järjestää yhteisöllisyyttä edistävää toimintaa. Tyky-toimintaa jatketaan osin omana toimintana ja lisäksi Smartum-etua tarjoamalla.

Kehityskeskustelut käydään vuosittain, tavoitteena on 100 %. Niiden käymistä seurataan puolivuosittein. Perehdytyksessä käytetään sähköistä perehdytysohjelmaa. Avaintehtävissä käytetään harkinnan mukaan päällekkäistä rekrytointia eli poistuva henkilö perehdyttää tarvittaessa uuden työntekijän.

Henkilöstön hyvinvointia ja työtyytyväisyyttä seurataan vuosittain henkilöstökyselyjen avulla. ”Ihmeet balanssissa” Iisalmen kaupungin perhe- ja ikäohjelmalla pyritään vaikuttamaan eri ikäisten työtyytyväisyyteen ja työssäjaksamiseen elämän eri vaiheissa.

Vuosina 2023-2025 kehittämisen painopistealueita ovat henkilöstön hyvinvoinnin turvaaminen ja osaavan henkilöstön hankinnan edistäminen. Henkilöstön eläköitymisen huippuvuodet ovat 2025-2026, joten uutta työvoimaa tarvitaan korvaamaan henkilöstön luonnollista poistumaa.

9.2 Keskusvaalilautakunta

Tilivelvollinen: Hallintojohtaja

Henkilöstö (htv)

KESKUSVAALILAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
Vaalit	Vakituiset	0	0,1	0,1	0,2	0,1
	Määräaikaiset	0,7	0,2	0,4	1,2	0,4
KESKUSVAALILAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	0,7	0,3	0,5	1,4	0,5

Hallintojohtaja, johdon sihteeri ja hallintosihteeri.

Talous

1100 VAALIT	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	24	46	45	-2,6	135	45
Toimintamenot	-26	-11	-29	158,4	-88	-58
Henkilöstökulut	-51	-49	-56	14,6	-154	-106
Toimintakate (Netto)	-53	-14	-40	191,2	-107	-119
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	0	0	-2		-2	-2
Tehtävän kokonaiskustannukset	-77	-60	-87	45,7	-244	-167

Toimintasuunnitelma

Eduskuntavaalit pidetään 2.4.2023. Ennakoäänestysaika on 22. - 28.3.2023. Ennakoäänestys on suunniteltu pidettäväksi Citymarketissa, torilla ja kulttuurikeskuksella. Torille tilataan kontti. Vaalipäivän äänestyspaikat ovat Runnin koulu, Hernejärven koulu, Kangaslammin koulu, Iisalmen kulttuurikeskus ja Mansikkaniemen koulu. Koronan rauhoittuminen helpottaa järjestelyjä.

Vaaleista vastaa hallintopalveluiden vaalitiimi, johon kuuluvat hallintojohtaja, hallintosihteeri ja johdon sihteeri. Lisäksi palkataan tilapäistä työvoimaa ennakoäänestykseen ja muihin valmistelutehtäviin.

Vuonna 2024 pidetään kaksivaiheiset presidentinvaalit sekä europarlamenttivaalit.

Vuonna 2025 pidetään samaan aikaan Suomen aluevaalit ja kuntavaalit.

9.3 Tarkastuslautakunta

Tilivelvollinen: tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta valmistelee kuntalain 121 §:n mukaan valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunta arvioi, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Jos kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää, arvioi tarkastuslautakunta myös talouden tasapainotuksen toteutumista. Lisäksi tarkastuslautakunta valmistelee kaupunginhallitukselle esityksen tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin tavoitteena on tukea valtuuston päätöksentekoa tuottamalla tietoa kunnan taloudesta ja toiminnasta. Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointihavaintojen perusteella laaditun arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kaupunginhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa ai-
hetta.

Henkilöstö (htv)

TARKASTUSLAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP2020	TA2021	TA2022	TS2023	TS2024
Tilintarkastus	Vakituiset	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
	Määräaikaiset	0	0	0	0	0
TARKASTUSLAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Talous

1110 TILINTARKASTUS	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	5	5	5	3,8	5	5
Toimintamenot	-25	-33	-35	5,8	-36	-36
Henkilöstökulut	-15	-16	-18	12,9	-18	-18
Toimintakate (Netto)	-35	-43	-47	8,5	-48	-48
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-2	-2	-1	-17,6	-1	-1
Tehtävän kokonaiskustannukset	-42	-50	-54	7,2	-55	-55

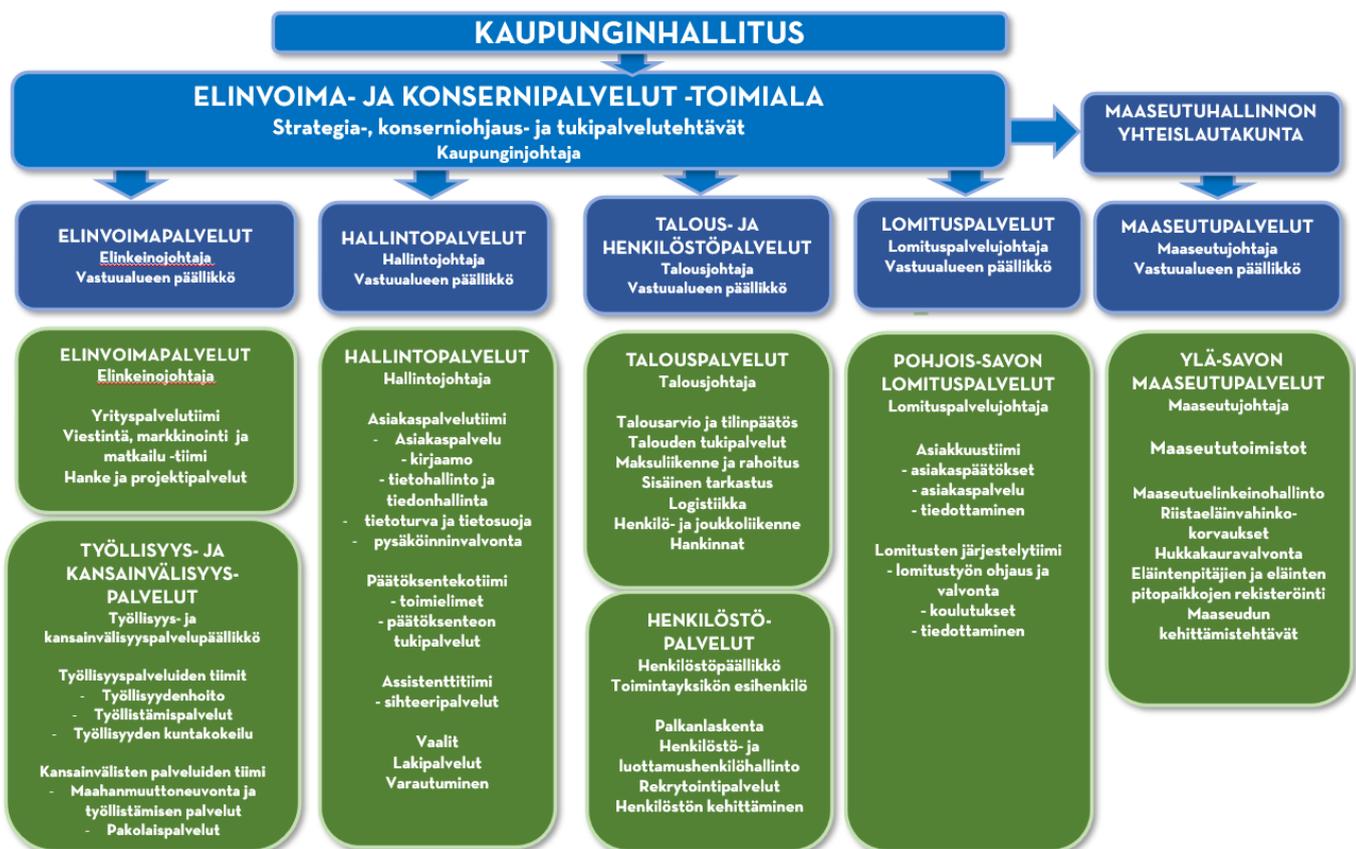
Toimintasuunnitelma

Tarkastuslautakunnalla on vuodessa arviolta 10 kokousta. Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtäviä hoitaa hallintosihteerin 0,1 henkilötyövuoden panoksella ja tilintarkastaja osallistuu kokouksiin mahdollisuuksien mukaan. Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman valtuustokaudelle, joka tarkennetaan vuosittain työohjelmaksi. Lautakunta laatii vuosittain arviointikertomuksen.

Tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi säännöllisesti.

Tilintarkastuspalveluiden hankintasopimus on voimassa KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:n kanssa tilikauteen 2023 saakka. Tilintarkastuspalvelut kilpailutetaan vuonna 2023.

9.4 Kaupunginhallitus

Toimintasuunnitelma

Elinvoima- ja konsernipalvelut -toimiala hoitaa keskitetysti kaupungin strategia-, konserniohjaus- ja tukipalvelutehtävät. Toimialalla on viisi vastuualuetta.

Kaupunginhallitus kokoontuu vuosittaisen kokousaikataulun mukaisesti 20 kertaa.

Organisaatiomuutoksen myötä vuoden 2023 alusta lomituspalvelut ja maaseutupalvelut aloittavat omina vastuualueinaan ja Sydän-Savon ja Ylä-Savon lomituspalvelut yhdistyvät vuoden alusta. Henkilöstöhallinto siirtyy talouspalveluiden yhteyteen. Tiedonhallinta keskitetään asiakaspalvelutiimiin eli entiseen I-pointtiin. Pysäköinninvalvonta siirtyy hallintopalveluihin asiakaspalvelutiimiin. Työllisyys- ja kansainvälisyyspalvelut yhdistyvät samaan toimintayksikköön.

Henkilöstö (htv) vastuualueittain

KAUPUNGINHALLITUS	Henkilöstö/htv	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
Hallintopalvelut						
	Vakituiset	154,9	149,4	25,4	25,4	25,4
	Määräaikaiset	17,9	23,9	0,5	0,5	0,5
	Yhteensä	172,8	173,3	25,9	25,9	25,9
Elinvoimapalvelut						
	Vakituiset	10,7	13,0	16,0	16,0	16,0
	Määräaikaiset	16,8	15,3	8,5	8,5	8,5
<i>Sijoittuvat eri toimintayksiköihin</i>	Työllistetyt	29,6	31,0	31,0	31,0	31,0
	Yhteensä	57,1	59,3	55,5	55,5	55,5
Talous- ja henkilöstöpalvelut						
	Vakituiset	11,7	14,9	21,5	21,5	21,5
	Määräaikaiset	2,5	0,6	0,6	0,6	0,6
	Yhteensä	14,2	15,5	22,1	22,1	22,1
Lomituspalvelut						
	Vakituiset	0,0	0,0	232,7	232,7	232,7
	Määräaikaiset	0,0	0,0	87,3	87,3	87,3
	Yhteensä	0,0	0,0	320,0	320,0	320,0
Yhteensä						
	VAKITUISET	177,3	177,3	295,6	295,6	295,6
	MÄÄRÄAIKAISET	37,2	39,8	96,9	96,9	96,9
	TYÖLLISTETYT	29,6	31,0	31,0	31,0	31,0
KAUPUNGINHALLITUS	YHTEENSÄ	244,1	248,1	423,5	423,5	423,5

Strategiset tavoitteet

<i>Visio - Suomen houkuttelevin seutukaupunki</i>		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Muuttoliike on saatu kääntymään ja nettomuutto on vuositasolla positiivinen	Aktiivinen vetovoimatyö	Kokonaisnettomuutto positiivinen
Olemme houkutteleva muuttokohde sekä palvelutarjontamme ja elinvoimamme kautta seudun selkeä veturi.	Seutuyhteistyö Ylä-Savon kuntien kanssa, kehittämissuunnitelman toteuttaminen, yhteistyökysely alueen kunnille	Seutuyhteistyökyselyn tulokset Kuntajohtajien tulevaisuustyöryhmä kokoontuu vähintään 5krt / vuosi Seudullinen pyöreä pöytä vähintään 2krt / vuosi
lisalmen imago on positiivisessa mielessä tunnettu ja houkutteleva myös kansainvälisille osaajille	Työnantaja- ja oppilaitosyhteistyö osaavan työvoiman saamiseksi alueelle	Seutukaupunkien vetovoimatutkimus Muuttohalukkuustutkimus (Taloustutkimus)
Huolehdimme, että yrittäjien näkökulma otetaan kaupungin kehittämisessä huomioon ja yrittämisen edellytykset ovat kunnossa	Aktiivinen yhteistyö yrittäjäjärjestöjen kanssa, hankintapolitiikan kehittäminen	Yrittäjien kuntabarometri Elinkeinoelämän Keskusliiton kuntaranking

<i>Kestävä kuntatalous</i>		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kaupungin tulot kattavat menot suunnitelmakaudella	Talouden tasapainottaminen siten, ettei alijäämää synny	Tilikauden ylijäämä
Asukaskohtainen lainamäärä ja vastuut ovat alle kuntien keskiarvon	Investointitaso konsernitasolla maltillinen	Lainat ja vastuut €/asukas on alle kuntien keskiarvon
Hankintapolitiikkamme on yrittäjystävällistä ja paikallisen tarjonnan huomioivaa	Aktiivinen vuoropuhelu yrittäjien kanssa, paikallinen tarjonta huomioidaan hankintojen suunnitteluvaiheessa mahdollisuuksien mukaan.	Mittarit esitetään talous- ja henkilöstöpalvelujen vastuualueella.

Hyvinvoiva henkilöstö		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kehitämme työhyvinvointia aktiivisesti ja pitkäjänteisesti	Varhainen välittämien työkyvyn heikentyessä, esihenkilön työn tukeminen, tiivis yhteistyö työterveyshuollon kanssa. Työkykyjohtamisen kehittäminen ja valvonta. Osaamisen johtamisen kehittäminen.	Mittarit esitetään talous- ja henkilöstöpalvelujen vastuualueella.
Henkilöstö tietää, mitä heiltä odotetaan ja työtä tehdään innostuneesti	Kehityskeskustelut. Kehityskeskustelun yhteydessä tehtävänkuvat päivitetään.	Kehityskeskustelujen toteuma 100 %.
Päätöksenteko, johtaminen ja henkilöstön osallistaminen kehittämiseen on erinomaisella tasolla	Työyhteisötaitojen ja yhteisöllisyyden kehittäminen: yhteisöllisyyttä tukevat koulutukset, henkilöstön kehittämisryhmän aktiivinen toiminta, esihenkilötyön kehittäminen.	Henkilöstökyselyn tulos: sosiaalinen pääoma 4,05/5
Hyvinvoiva henkilöstö	Työnantajakuvan parantaminen. Henkilöstön pitovoiman lisääminen.	Henkilöstökyselyn tulos: henkilöstö suosittelee lisälmen kaupunkia työnantajana, tavoite 3,7/5. Henkilöstön vaihtuvuus (muusta syystä kuin eläköityminen) vähennee. Hakijamäärän kasvu avoimiin virkoihin ja tehtäviin.

Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	I-pointin palvelujen myynti verkossa	Asiakas voi ostaa palvelun, kuten soutuvenepaikat ja kasvimaapaikat verkkosivuilta.
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	Tietosuojaselosteiden päivittäminen ja vaikutustenarviointi	Tietosuojaselosteet ja vaikutusten arvioinnit on tehty.
Kehitämme tiedolla johtamisen prosesseja organisaatiossa aktiivisesti	Digitalisaation tiekartta	Valmis vuoden 2023 loppuun mennessä.

Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Henkilöstöriskit - asiantuntijaosaaminen yhden henkilön varassa - osaavien hakijoiden puute - rekrytoinnin epäonnistuminen - henkilöstön vaihtuvuus - perehdyttämisen epäonnistuminen	Henkilöstön kouluttaminen, sijaisuusjärjestelyjen kehittäminen Rekrytointiprosessin parantaminen Perehdyttämisen prosessin huolellinen läpikäynti Positiivinen työnantajakuva
Tietoliikenteeseen ja -järjestelmiin liittyvät häiriöt	Virustorjunta ajan tasalla Varajärjestelmät ja varmennukset ajan tasalla Sallitaan vain kaupungin hyväksymien järjestelmien käyttö Käyttövaltuuksien huolellinen ylläpito Kyberuhkiin varautuminen
Tietoturva ja tietosuojariskit	Käyttövaltuuksien huolellinen ylläpito Henkilöstön perehdyttäminen tietoturva- ja suoja-asioihin Pääkäyttäjien roolin vahvistaminen Päätelaitteiden huolellinen käsittely
Rahoitus- ja sijoitustoiminnan riskit	Sijoitustoiminnan, korkoriskin, takauksien ja vakuuksien aktiivinen seuranta ja valvonta Lainasalkun suojausaste

Henkilö-, omaisuus- ja vastuuvahingot	Vakuutusturvan tarkistaminen vuosittain
	Työntekijöiden ammattitaidon ja -pätevyyksien ylläpitäminen
	Työntekijöiden hyvä perehdyttäminen
	Huolellinen sopimusvalmistelu hankintojen yhteydessä

Hallintopalvelut -vastuualue

Tilivelvolliset: hallintojohtaja

Hallintopalvelujen vastuualueeseen kuuluvat asiakaspalvelutiimi, päätöksentekotiimi ja assistenttitiimi. Hallintopalvelut hoitavat keskitetyn kirjaamon, tietohallinnon ja tiedonhallinnan, pysäköinninvalvonnan, toimielinten päätösvalmistelun sekä tuottavat sihteeripalvelut. Tietoturavastaava ja tietosuojavastaava kuuluvat asiakaspalvelutiimiin. Hallintopalvelut antavat tukea organisaatiolle viranhaltijapäätösten tekemisessä, toimielinpäätösvalmistelussa, kirjaamisissa ym. päätöksentekotukipalvelutehtävissä. Hallintopalvelut hoitavat vaalit, lakipalvelut ja varautumisen yleiskoordinoinnin.

Talous

1200 HALLINTO- JA MAASEUTUPALVELUT	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	9 449	9 962	19 748	98,2	19 748	19 748
Toimintamenot	-3 780	-4 102	-6 890	68,0	-6 978	-7 079
Henkilöstökulut	-8 764	-8 870	-16 371	84,6	-16 836	-17 002
Toimintakate (Netto)	-3 095	-3 010	-3 513	16,7	-4 066	-4 333
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-1 268	-1 146	-1 548	35,0	-1 548	-1 548
Laskennalliset tuotot	4 328	3 913	4 609	17,8	4 609	4 609
Tehtävän kokonaiskustannukset	-9 485	-10 206	-20 200	97,9	-20 754	-21 020

Toimintasuunnitelma

Hallintopalveluissa työskentelee 21 henkilöä työskennellen useassa toimintayksikössä.

Vuonna 2023 keskitytään tiedonhallintaan. Tietosuojaselosteet uusitaan ja tehdään vaikutustenarvioinnit. Suunnitteilla olevat digitiekartta auttaa digitalisaation järjestelmällisessä etenemi-

sessä ja tiedonhallintamalli tukee Iisalmen kaupungin toimintaympäristön tiedonhallintaa. Tiedonhallintatiimi vahvistaa tietoturvallista järjestelmien ja niiden lisäosien käyttöönottoa.

Asiakaspalvelutiimissä otetaan käyttöön Kalanet-sovellus, jossa myydään soutuvenepaikat, laituri-paikat, kasvimaapalstat ym. Metsästysluvat on laitettu myyntiin Kalanettiin syksyllä 2022. Asiakkaat voivat ostaa palvelun sähköisesti. Tiedonohjaussuunnitelmaprojekti jatkuu edelleen vuonna 2023 ja sen myötä päivitetään asiakirja- ja tiedonhallinnan toimintaohjeet.

Päätöksentekotiimi työstää Valmu kokoushallintaa ja se otetaan käyttöön 2023.

Assistenttitiimissä Kurre lukujärjestysohjelma on vaatinut panostusta sitä käyttöön otettaessa kouluhin. Huoltajat näkevät lukujärjestyksen Wilmassa. Titania työajansuunnittelu laajenee vähitellen uusien yksiköiden sitä käyttäessä.

Ikäihmisten televisioitava valtakunnallinen juhla syksyllä 2023 aktivoi ikäihmisten neuvostoa. Neuvostojen merkitys otaksuttavasti kasvaa hyvinvointialueiden myötä ottaen huomioon kaupungille jäävä hyvinvointitehtävä.

Kaupungin tietohallintoa johtaa hallintojohtaja ja sitä koordinoi tietohallintokoordinaattori. Kaupungin ICT-palvelut tuottavat pääosin Savon ICT-palvelut Oy. Lisäksi palveluja ostetaan eri toimittajilta. Johtoryhmä toimii tietohallinnon ohjausryhmänä. Tietohallintokoordinaattori toimii asioiden esittelijänä ja vastaa valmistelusta.

Tietohallinnon painopistealueita vuodelle 2023 on digitalisaation toimenpideohjelman laatiminen ja käynnistäminen Iisalmen kaupungin organisaatiossa. Lisäksi tietoturvaan panostetaan edelleen lisää.

Savon ICT -Palvelut Oy on kaupungin toiminnan kannalta merkittävä osakkuusyhtiö. Yhtiön kustannukset nousevat vuonna 2023 johtuen pääosin siitä, että henkilöstöä Ylä-Savon sotesta tulee lisää ja lomittajien sekä lomituksen hallinnon henkilöstö reilusti tuplaantuu.

Pysäköinninvalvonta varmistaa esteettömän ja turvallisen kaupunkiympäristön. Pysäköinninvalvonnassa toimii 1-2 pysäköinnintarkastajaa ja hallintojohtaja pysäköinninvalvojana. Pysäköinninvalvontaa suoritetaan pääsääntöisesti maanantaista perjantaihin klo 8-17. Pysäköinnintarkastaja osallistuu hylättyjen autojen ja romuautojen käsittelyyn sekä venepaikkojen valvontaan.

Elinvoimapalvelut -vastuualue

Tilivelvollinen: Elinkeinojohtaja

Elinvoimapalveluiden vastuualue muodostuu elinvoimapalvelut sekä työllisyys - ja maahanmuuttopalvelut -toimintayksiköistä.

Elinvoimapalveluiden vastuualueelle kuuluvat kaupungin strategiatyön ja elinkeinopolitiikan koordinointi, yrityspalvelut, viestintä-, markkinointi- ja tapahtumapalvelut, matkailun kehittäminen, hanke- ja projektipalvelut ja seudullisen hanketoiminnan rahoittaminen. Tavoitteena on kehittää yritystoiminnan edellytyksiä lisalmen alueella ja edistää uusien työpaikkojen syntymistä erityisesti yksityiselle sektorille. Yksikön toimintaan on läheisesti liitetty myös lisalmen Teollisuuskylä Oy:n toiminta siten, että elinkeinojohtaja toimii oman toimensa ohella myös Teollisuuskylä Oy:n toimitusjohtajana. Teollisuuskylä tarjoaa toimitiloja teollisuus- sekä palveluyrityksille ja yrityskehityspalveluita koko Ylä-Savon alueen yrityksille teknologia-alan kehittämishankkeiden osatoteuttajana.

Työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut pyrkivät vähentämään lisalmen pitkäaikaistyöttömyyttä joko kaupungin omaan organisaatioon työllistämällä tai tarjoamalla työtehtäviä muista yhteistoimintaorganisaatioista. Maahanmuuton osalta yksikkö edistää lisalmeen ja Ylä-Savoon muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten henkilöiden kotoutumista ja työllistymistä alueella.

Yksikkö jakaa myös kesätyötukea ja ns. lisalmi-tukea alueen yrityksille. Yksikön päällikkö toimii myös seudullisen TYP-toiminnan johtajana.

Talous

1400 ELINVOIMAPALVELUT	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	2 145	1 720	1 369	-20,4	1 369	1 369
Toimintamenot	-4 051	-3 982	-4 206	5,6	-4 231	-4 256
Henkilöstökulut	-2 304	-2 319	-2 526	8,9	-2 552	-2 576
Toimintakate (Netto)	-4 210	-4 582	-5 363	17,1	-5 413	-5 463
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-237	-219	-187	-14,6	-187	-187
Laskennalliset tuotot	2	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-6 590	-6 520	-6 919	6,1	-6 969	-7 019

Toimintasuunnitelma

Yritysneuvonta

Yritysneuvonnan palveluita tarjoavat kaksi päätoimista yritysasiantuntijaa. Lisäksi yksikön vetäjänä elinkeinojohtaja on vahvasti mukana yritysten kehittämistyössä. Vuoden 2023 tavoitteisiin kuuluu aiempien vuosien tapaan aktiivinen yhteydenpito alueen yrityksiin, toimivat neuvontapalvelut aloitettaville ja toimiville yrityksille sekä tiedottaminen ja ajankohtaisten tilaisuuksien järjestäminen yrityksille ja muille sidosryhmille. Tavoitteena on paikkakunnalla toimivien yritysten määrän kasvu ja nykyisten yritysten kehittyminen. Myös kaupungin hanke- ja projektipalvelujen koordinointi kuuluu toisen yritysasiantuntijan tehtävänkuvaan ja yrityslähtöisen hanketoiminnan aktivointi on tärkeä osa yksikön toimintaa.

Yritysneuvontatiimi on aktiivisesti mukana sekä kaupunkikeskustan että maaseutualueiden kehittämistyössä mm. Iiden ry:n ja Ylä-Savon Veturi ry:n hallitusjäsenyyksien kautta. Yrityspalvelut on mukana yrittäjyyttä ja innovaatioita edistävän Business Center Pohjois-Savon toiminnassa ja osallistuu myös kaupungin yrittäjyyskasvatustoimintaan. Lisäksi yritysneuvonnassa toteutetaan kerran kuukaudessa kokoontuvaa Mikrogrow-ydinryhmätoimintaa, jossa on mukana noin 20 yläsavolaista mikro- ja pienyritystä.

Elinkeinojohtaja tekee sidosryhmäyhteistyötä erityisesti paikallisten yrittäjäjärjestöjen kanssa sekä Kuopion Alueen Kauppakamarin kasvuvaliokunnassa sekä useissa maakunnallisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa mm. SEKES ry:n hallituksessa.

Viestintä-, markkinointi- ja tapahtumien mahdollistamisen palvelut sekä matkailun kehittäminen

Elinvoimapalvelut -toimintayksikön markkinoinnin, viestinnän ja matkailun kehittämisen sekä tapahtumien mahdollistamisen tiimissä työskentelee kolme päätoimista ja yksi määräaikainen työntekijä. Tiimin avaintehtäviä ovat markkinointi- ja viestintäsuunnitelmien laatiminen ja käytäntöön vieminen seuranta- ja ylläpitotoimineen, kaupungin brändien jatkuva markkinointi ja kehittäminen ja niihin liittyvä sidosryhmäyhteistyö (By Iisalmi ja Iisalmi ja tienoot), kaupungin toimialojen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteutettavien markkinointi- ja viestintätoimenpiteiden tuki ja koordinointi, asukasmarkkinointi ja muuttaja-konsepti, kaupunkiviestinnän kehittäminen eri kanavissa sekä matkailun ja tapahtumien kehittämistehtävät. Markkinoinnin ja viestinnän suunnittelun kokonaisuudesta, tiiminvetäjyydestä ja kaupunkibrändityön toimenpiteistä ja kumppanityöstä vastaa markkinointi- ja viestintäsuunnittelija, joka toimii myös johdon viestintätukena ja johtoryhmän sihteerinä. Matkailumarkkinointi ja -kumppanuudet, matkailun kehittämisen toimenpiteet sekä tapahtumien mahdollistamisen ja -markkinoinnin palvelut ovat matkailu- ja markkinointiasiantuntijan

vastuualueetta. Kaupungin toimialojen markkinoinnin ja viestinnän tuesta vastaa markkinointi- ja viestintäasiantuntija hoitaen myös verkkoviestinnän vastuutehtävää ja iisalmi.fi-sivuston pääkäyttäjyyttä. Määräaikaisen markkinointiavustajan tehtäviin kuuluvat Petterinkulma Oy:n markkinoinnin ja viestinnän toteuttaminen, Iisalmen Teollisuuskylä Oy:n markkinointitoimenpiteet sekä asumisen- ja asukasmarkkinoinnin tehtävät.

Markkinointi- ja viestintätiimi pyrkii työllään tukemaan Iisalmen strategian toteutumista ja synnyttämään ja vahvistamaan pito- ja vetovoimaa, jonka myötä Iisalmi on vuonna 2030 Suomen houkuttelevin seutukaupunki – kaupunki, jossa asukkaat ja elinkeinoelämä voivat hyvin. Vuonna 2023 tiimin tärkeimpiä tehtäviä ovat verkkosivu- ja intranet-uudistuksen käynnistäminen, uuden By Iisalmi -markkinointistrategian ja erityisesti vastuullisuuskonseptin jalkauttaminen ja muuttaja- ja investori-kampanjointi, seudullisen Iisalmi ja tienoot -matkailustrategian toimenpiteiden käynnistäminen ja verkoston sitouttaminen sekä yleinen pitovoimaa vahvistava markkinointi esimerkiksi hyvinvointia ja osallisuutta edistävästä kulttuuri- ja liikuntapalveluista huomioiden erityisesti uuden Saukko-umahallin kiinnittämisen osaksi yläsavolaista hyvinvointivahvuutta. Markkinointi- ja viestintätoimenpiteet nivotaan mahdollisuuksien mukaan synergisesti osaksi hankkeiden toimenpiteitä – esimerkiksi kansainvälisten osaajien kohderyhmää palvelevan Life & Career -hankkeen toimenpiteitä hyödynnetään osaajasaatavuuden vahvistamisessa ja Seutukaupunkien innovaatioekosysteemiverkoston kehittäminen- hankkeen kanssa vahvistetaan kasvu- ja innovaatioyhteistyötä. Kaikella markkinoinnilla ja viestinnällä vahvistetaan ilmapiiriä, jossa kaupungin slogan ja lupaus *"Emme odota ihmeitä. Teemme niitä."* toteutuu mahdollisimman monella elämän osa-alueella, olipa kyse yrittämisestä ja urasta, koulutuksesta tai harrastamisesta.

Hanke- ja projektipalvelut

Elinvoimapalvelut koordinoi kaupungin hanke- ja projektitoimintaa sekä kaupunki-kehittämisen palveluita. Toiminnan vastuuhenkilönä toimii yritysasiantuntija ja toimintaa ohjaa hanketiimi, jossa on edustajat kaikilta toimialoilta.

Ylä-Savon viiden kunnan yhteinen seuturahajohtokunta jatkaa toimintaansa ja vuonna 2023 Iisalmi panostaa siihen 5 €/asukas eli siihen varataan 110 000 € aluekehitysrahaa. Panostus kohdistuu ennen kaikkea Ylä-Savon seudun elinkeinoelämää tukeviin hankekokonaisuuksiin sekä aluekehityshankkeisiin. Lisäksi vuosina 2023-25 kaupunki osallistuu Ylä-Savon osaamisen kehittämisen mallin rakentamiseen osaksi Ylä-Savon koulutuskuntayhtymän palvelutoimintaa ja rahoittaa sitä 1 €/asukas eli n. 21 000€ / vuosi. Ylä-Savon Veturi ry:n kautta Leader-rahoitukseen varataan 2,5 €/asukas vuoden 2020 asukasluvun pohjalta yhteensä 53 250€/vuosi.

Iisalmen kaupunki toimii päätoteuttajana ja hallinnoijana valtakunnallisessa Seutukaupunkien innovaatioekosysteemiverkostojen kehittämishankkeessa. TEM:n kansallisella rahoituksella rahoittamassa verkostohankkeessa on mukana yhdeksän muuta seutukaupunkia tai kuntaa eri puolilta Suomea. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa ja kehittää seutukaupunkien verkostoyhteistyötä ja TKI-toimintaa sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Hankkeessa työskentelee yksi kokoaikainen projektipäällikkö ja osa-aikainen hankesihteeri, ja hanke kestää vuoden 2023 loppuun saakka.

Iisalmi on myös mukana valtakunnallisissa seutukaupunkiverkoston yhteishankkeissa, joissa haetaan uusia toimintamalleja osaavan työvoiman saatavuuteen. Ketterää osaamista -hankkeessa Iisalmi on osatoteuttajana ja SeutuRekry -hankkeessa verkostokumppanina 30.6.2023 saakka.

Iisalmen kaupunki toteuttaa yhdessä Iiden ry:n kanssa Eloa Iisalmeen -hanketta, jonka tavoitteena on tukea Iisalmen keskusta-alueen yrityksiä koulutusten, yrityskohtaisen neuvonnan ja tuen sekä verkostoitumisen ja yhteisten tapahtumien kautta. Hankkeessa työskentelee yksi kokoaikainen projektipäällikkö sekä osa-aikainen hankesihteeri ja hanke kestää 31.8.2023 saakka.

Iisalmen kaupunki tukee matkailuyritysten toiminnan kehittymistä Kestävää kasvua Ylä-Savon matkailuun -hankkeella. Hankkeen avulla matkailuyritysten ja -toimijoiden välisiä tuotepaketteja kootaan myytäviksi, laadukkaiksi kokonaisuuksiksi. Hankkeen työskentelee kokoaikainen projektipäällikkö 31.8.2023 saakka.

Vuoden 2023 alusta osaksi työllisyyspalveluita sijoittuvassa maahanmuutto- ja pakolaispalveluiden yksikössä toteutetaan Life&Career - Elämä ja ura Ylä-Savossa -hanketta, jonka tavoitteena on kehittää seutukunnan työperäisen maahanmuutto- ja kv-rekryointipalveluiden prosessia sekä maahanmuuttajien että työnantajien näkökulmasta. Hankkeessa työskentelee kokoaikainen projektipäällikkö ja -suunnittelija sekä osa-aikainen hankesihteeri vuoden 2023 loppuun saakka.

Elinvoimapalveluiden yhteyteen tiukasti nivoutuva Iisalmen Teollisuuskylä Oy on osatoteuttajana Navitas Kehitys Oy:n hallinnoimassa NewTech -hankkeessa vastuualueena Ylä-Savo, hanke jatkuu 31.3.2023 saakka. Tavoitteena on teknologia-alan pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen. Lisäksi Iisalmen Teollisuuskylä hallinnoi ajalla 1.8.2021 - 31.7.2023 TeknoHub hanketta, jossa yhteistyössä Tampereen yliopiston ja Savonia Ammattikorkeakoulun kanssa parannetaan alueen yritysten teknologista kyvykkyyttä. Em. hankkeiden toteutuksessa vastaa Teollisuuskylässä yksi päätoiminen projektipäällikkö.

Pohjois-Savon liitolle on jätetty rahoituskäsittelyyn maakunnallinen hankehakemus Suunnitelmalli-

sen ilmastotyön jalkauttaminen Pohjois-Savossa -hankkeesta. Mikäli rahoituspäätös varmistuu, Iisalmen kaupunki toimii hankkeessa vuoden 2023 alusta alkaen Ylä-Savon osatoteutuksesta vastaavana. Hankkeeseen rekrytoitava seudullinen ilmastokoordinaattori työskentelee Iisalmen lisäksi Kiuruveden, Sonkajärven ja Lapinlahden alueella koordinoiden ja toteuttaen sekä seudullisen että kuntakohtaisten ilmasto-ohjelman käytännön toimenpiteitä.

Muita elinvoimapalveluiden hankerahasta tuettavia hankkeita ovat mm. maakunnallinen Mieliteko -hanke, Viitostien kasvukäytävä, Itä-Suomen Yrittäjäkylä ja ToimiSäätiön sekä Iisalmen Nuorison tukiryhmän toteuttamat työllisyshankkeet.

Maahanmuutto- ja pakolaispalvelut

Maahanmuutto- ja pakolaispalvelujen toimialueella asuu 876 (v. 2021 tilasto) ulkomaan kansalaista, joista Iisalmissa asuu noin 450 henkilöä. Heistä noin 130 henkilöä on pakolaistaustaisia. Kokonaisuudessa ei ole mukana alueella asuvat Suomen kansalaisuuden saaneet ulkomaalaistaustaiset henkilöt.

Vuoden 2023 alusta alkaen maahanmuutto- ja pakolaispalvelut yhdistyvät työllisyysyksikön kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että maahanmuuttoyksikön tiimiin siirtyy maahan muuttaneiden työllisyyden hoidon asiantuntija ja yhdistetyn yksikön uutena esimiehenä toimii työllisyys- ja maahanmuuttopäällikkö. Yksikkö on edelleen vastuussa omasta budjetoinnistaan ja talouden suunnittelusta. Yksikön nimi tulee muuttamaan vuoden alusta kansainvälisten palvelujen yksiköksi ja maahanmuuttotyön koordinaattorin nimike kansainvälisten asioiden koordinaattoriksi. Vuoden alusta alkaen pyritään saamaan voimaan uusi sopimus Ylä-Savon alueen yhteistyöstä, joka korvaisi aikaisemmat kaksi sopimusta; maahanmuuttoneuvonnan toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen seitsemän kunnan välillä ja vuosittain uusittavan pakolaisten vastaanottoon liittyvän sopimuksen neljän kunnan välillä. Tämä selkeyttää ja tasapuolistaa tilannetta kuntien välillä, ja mahdollistaa neuvottelut henkilöstölisäresursseista tilanteen niin vaatiessa.

Tällä hetkellä pakolaistaustaisia asiakkaita asuu ainoastaan Iisalmissa. Iisalmen kaupunki jatkaa kiintiöpakolaisten vastaanottoa toistaiseksi voimassa olevalla sopimuksella ja vastaanottaa 20-25 kiintiöpakolaista vuosittain. Koko Suomeen otettavien kiintiöpakolaisten kokonaismäärä on pienempi kuin vastaanotosta kiinnostuneiden kuntien paikkojen määrä, joten tästä johtuen Iisalmissa otetaan vastaan kaikkia kansallisuuksia mitä Maahanmuuttovirasto tarjoaa, kuitenkin pääsääntöisesti lapsiperheitä. Tähän mennessä Iisalmeen on saapunut afgaaneja, syyrialaisia sekä eritrealaisia. Korona-pandemia on vaikuttanut valtakunnallisesti kiintiöpakolaisten saapumiseen Suomeen, ja

lisalmen kiintiöpakolaisten saapuminen on usein viivästynyt, ryhmät ovat yleensä saapuneet vuoden myöhässä. Saapumisen osalta huomioidaan koronapandemiaan liittyvät terveydenhuollon ohjeistukset koskien suojarusteita, koronatestauksia ja mahdollista karanteenia.

Vuoden 2023 aikana yksikön työ paremman palvelutarjonnan, yhteistyöverkoston ja kansainvälisten palvelujen kehittämisen osalta jatkuu Life & Career-hankkeen avulla. Tarkoituksena selkeyttää palvelutarjontaa ja suunnata yhä enemmän palvelua Ylä-Savon alueen yrityksille maahanmuuttajatyövoimaan liittyvissä asioissa. Myös yksikön palvelujen markkinointiin panostetaan. Yksikössä työskentelee neljä vakinaista työntekijää, kansainvälisten asioiden koordinaattori, maahanmuuttotyön asiantuntija, kaksi pakolaisten palveluohjaajaa, sekä vuoden 2023 loppuun saakka kaksi hankeyöntekijää Life & Career-hankkeessa. Vuoden 2023 alusta, hyvinvointialueuudistusten myötä, aiemmin Ylä-Savon SOTE ky:n-palvelusopimuksessa mukana ollut pakolaisten terveydenhoitaja (2pvä/vko) siirtyy hyvinvointialueelle, mutta oletuksena on, ettei hänen työpanoksessaan tule muutoksia. Hänen toimipaikkanaan on terveyskeskus.

Maahanmuuttoneuvonnan toimintakuluja katetaan yhteistyökuntien maksamilla osuuksilla, jotka laskutetaan kunnissa asuvien maahanmuuttajien määrän mukaisesti, sekä alkukartoituksista saatavilla korvauksilla. Pakolaistyön toimintakulut katetaan käytännössä kokonaan pakolaisista maksettavilla valtion laskennallisilla korvauksilla. Pakolaistyön yhteistyökuntia laskutetaan kunnissa asuvien pakolaisten lukumäärän mukaisesti yhteistyösopimuksen mukaisesti. Tämän lisäksi ELY-keskus korvaa kaupungille pakolaisten vastaanotosta aiheutuneet kustannukset (mm. odotusajan vuokrat, tarvikkehankinnat) ja tulkkauskulut. Hyvinvointialueuudistuksen myötä laskennallisia korvauksia jaetaan kuntien sekä hyvinvointialueen kesken uudella tavalla, tarkoittaen sitä, että kuntien saamat laskennalliset korvaukset pienenevät hieman. Tarkoituksena on kuitenkin edelleen pyrkiä kustannusneutraaliin toimintaan. Uudistuksen myötä myös aiemmissa tilinpäätöksissä tuloina näkyneet terveydenhuollon erityiskorvaukset siirtyvät hyvinvointialueelle. Tästä johtuen vuoden 2023 jälkeen tilinpäätökset eivät ole enää vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin.

Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalvelut hoitavat keskitetysti lisalmen kaupungin työllisyydenhoidon sekä tukee kunta-laisten työllistymistä muille työnantajille. lisalmen kaupunki on vv. 2021 – 2024 mukana työllisyydenhoidon kuntakokeilussa, jossa osa valtiollisen TE-toimen asiakkaista ja asiakastyön prosessista siirretään kotikunnan vastuulle. lisalnessa työllisyyspalveluiden yksikkö toteuttaa lakisääteistä kuntakokeilua. Työnhakija-asiakkaita lisalmen kuntakokeilussa on kuukausitasolla noin 1200 henkilöä. Valtaosa asiakastyöstä kohdentuu työllisyyden kuntakokeilun viranomaisvelvoitteisiin asiakastyön

osana. Sen lisäksi työllisyyspalveluissa jatketaan aiempaa työllisyyden palvelukokonaisuutta alla kuvattun mukaisesti.

Vuoden 2023 alusta maahanmuutto- ja pakolaispalvelut yhdistyvät työllisyyspalveluihin. Palvelurakennetta muutetaan siten, että kansainvälisten palveluiden tiimiin sijoitetaan kaikki kuntakokeilusakin maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa työtä tekevät asiantuntijat. Alkuvuoteen on ennakoitavissa myös lakiuudistus, jossa myös tilapäisen suojelun maahantulijat kohdennetaan kuntakokeilujen asiakkaisiksi. Toteutuessaan tämä muuttaa ja lisää työllisyyspalveluiden tehtäväkenttää.

Työllisyyspalveluiden perinteinen ydin on määräaikaisten työllistämiskauskojen tarjoaminen kuntalaisille: palkkatukityöllistäminen kaupungin organisaatioon ml. lain julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista mukainen ikääntyneen työnhakijan velvoitetyöllistäminen (netto n. 1,1 M€). Työllistämistä jatketaan aiempien vuosien tasolla. Aiempaa vahvemmin työllistämiskauskoihin pyritään kytkemään opinnollistaminen eli osaamisen todentaminen esim. näyttötutkinnoilla.

Työllisyyspalveluilla on vuonna 2023 voimassa kolme palvelusopimusta (yhteensä 355 000 euroa): työllistämisen palvelusopimus TOIMI-säätiön kanssa, nuorten työpajatoiminnan sopimus lisalmen Nuorison Tuki Ry:n kanssa, sekä palvelusopimus lisalmen työvoimayhdistys ry:n kanssa. Näillä sopimuksilla mahdollistetaan eri tasoista etenemistä kohti työmarkkinoita niin työnhakutaitojen päivittämisen kuin työllistymisenkin vaiheissa.

Vuonna 2023 jatketaan sekä järjestö- että yrityssektorin työnantajien tukemista työllistämässä lisalmi-tuella (varaus 300 000 euroa). Tuella katetaan työllistämisestä aiheutuvien varuste-, laite-, opastus- ja muiden vastaavien kulujen kattamiseksi.

Työllisyyspalvelut tukevat nuorten (16 – 29v.) iisalmelaisten kesätyöllistämistä kahdella eri tukimuodolla: työnantajalle maksettava kesätyötuki enintään 400 euroa työsuhdetta kohti (80 000 €); sekä nuorelle itselleen maksettava kesä- tai miniyrittäjätuki 300 euroa yrittäjää kohti (9000 €).

Seudullisena palveluna lisalmen kaupunki johtaa yhdeksän kunnan, Kelan ja TE-toimiston yhteistointimintamallia, työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua (lisalmen seudun TYP). TYP-kokonaisuuden kustannuksiin tulee maksuosuuksia muilta kahdeksalta kunnalta (netto 20 700 €). Vuoden 2023 alusta palvelusopimus uusitaan vastaamaan hyvinvointialueuudistusta ja sen myötä muuttunutta lakisääteistä toimijaverkostoa.

Omana toimintana toteutettavien ja lakisääteisten palveluiden toteuttamiseksi työllisyyspalvelut tekevät laajaa verkostoyhteistyötä mm. alueen monitahoisessa työllisyysverkostossa; kuntoutuksen toimijaverkostossa ja Ohjaamo-palvelussa; sekä toteuttaa henkilökohtaista palvelutyöskentelyä

sekä työnantaja- että työnhakija-asiakkaiden kanssa. Lisäksi työllisyyspalveluiden yksikkö rahoittaa liikunta- ja viherpalveluissa toteutettavaa ryhmämuotoista kuntouttavaa työtoimintaa henkilöstö- ja tilakustannusten osalta ja rahoittaa työllistettyjen ja työtoimintajakson osallistujien työ- ja suoja-vaatetushankinnat.

Työllisyyspalveluiden toiminta tukee ensisijaisesti vetovoiman ja kasvun sekä osaamisen ja hyvinvoinnin strategisia ohjelmia. Työllisyyspalveluiden yksikössä työskentelee vuonna 2023 neljä työllisyysasiantuntijaa sekä yksikön esihenkilö. Lisäksi yksikköön sijoittuvat aiemman maahanmuutto- ja pakolaispalveluiden neljä työntekijää ja kaksi hanketyöntekijää. Työllisyyden kuntakokeilun myötä työnhakuprosessiin ja sen tukipalveluihin kohdennetaan TE-palveluilta työpanosta, jonka kokonaismääräksi vuonna 2023 ennakoidaan 8,8 henkilötyövuotta. TE-palveluista kohdennetun henkilöstön palvelussuhde etuineen säilyy valtiolla mutta työnjohto-oikeus on kaupungilla.

Yksikön kustannuspaikoilta todennetaan kaupungin kuntakokeiluun kohdentama, lain edellyttämä taloudellinen resursointi mm. tilat, henkilöstökuluja sekä työnantajan tukia kohdennettuna siirtyvälle asiakasjoukolla. Suurimmat kustannukset työllisyydenhoidosta aiheutuvat työmarkkinatuen kuntaosuuslaskutuksesta sekä työllistämisen edistämisen kustannuksista. Tuloina yksikölle kohdentuvat työllistämisen palkkatukiosuudet sekä TYP-toiminnan kuntaosuuslaskutus. Epäsuorina tuloina toteutuvat työllistettyjen työpanos omassa organisaatiossa, palkkatyöjaksojen verotulokertymät ja menomuutoksena pienentyvät työttömyydestä aiheutuvat kustannukset. Työmarkkinatuen kuntaosuuteen vuodelle 2023 on varattu sama summa kuin vuonna 2022, 1,85 M€.

Talous- ja henkilöstöpalvelut -vastuualue

Tilivelvollinen: talousjohtaja ja henkilöstöpäällikkö

Toimintasuunnitelma

Henkilöstöpalvelut

Henkilöstöpalvelut tuottavat keskitetysti Iisalmen kaupungin henkilöstöpalvelut ja yksikkö toimii asiantuntijana henkilöstöasioissa.

Henkilöstöpalveluihin kuuluvat: henkilöstösuunnittelun ja strategisten linjausten valmistelu, palkanlaskenta, yleiset palkka- ja palvelussuhdeasiat, työlainsäädännön ja virka- ja työehtosopimusten tulkinta ja täytäntöönpano, palkka-asiamiespalvelut, henkilöstön kehittäminen (keskitetty koulutus ja osaamisen hallinta), henkilöstön hyvinvointi -palvelut (työterveyshuolto, kuntoutus, tyky-toiminta),

työsuojelu, yhteistoiminta, rekrytoinnin ohjaus ja koordinointi, luottamushenkilöhallinto ja henkilöstön ohjeistukset ja tiedottaminen sekä HR-järjestelmien ylläpito.

Vuosien 2023–2025 aikana toiminta keskittyy strategisen ohjelman - houkutteleva ja huolehtiva työnantaja – tavoitteisiin ja toimenpiteisiin, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan. Tavoitteet ja toimenpiteet koskevat kaikkia toimialoja. Henkilöstöpalvelut seuraa keskitetysti tavoitteiden toteutumista ja raportoi niistä osavuosisikatsauksessa, tilinpäätöksessä ja henkilöstökertomuksessa.

Toiminnan painopisteet vuonna 2023

Työnantajakuvan kehittäminen ja osaavan henkilöstön saatavuuden turvaaminen sekä nykyisen henkilöstön pitovoiman lisääminen. Tämä tarkoittaa rekrytoinnin monipuolistamista ja rekrytointimarkkinoinnin tehostamista sekä nykyisen henkilöstön työhyvinvoinnin turvaamista työtyytyväisyyttä parantamalla ja osaamista ylläpitämällä. Työyksiköt ja henkilöstö otetaan mukaan työnantajakuvan kirkastamiseen. Henkilöstöltä kerätään palautetta erilaisten kyselyiden kautta.

Työkykyjohtamisen tilaa ja sairauspoissaoloja seurataan tehostetusti työkykytyöryhmässä ja sisäisen valvonnan kautta tavoitteena työkykyinen ja hyvinvoiva henkilöstö.

Korvaavan työn käyttöä pyritään lisäämään aktiivisesti yhdessä esimiesten ja työterveyshuollon kanssa.

Osatyökykyisten työllistymiseen varattua määrärahaa käytetään työkokeiluihin ja työkykykartoituksiin ja tehdään yhteistyötä Kevan kanssa työkykykustannusten pienentämiseksi.

Toiminnan painopisteitä vuosina 2023–2025 ovat edelleen henkilöstön saatavuuden ja osaamisen turvaaminen sekä henkilöstön hyvinvoinnin kehittäminen. Henkilöstön työhyvinvointiin on varattu määrärahaa 160 000 €, mikä vastaa n. 140 €/työntekijä. Henkilöstön työhyvinvointiin kohdennetun määrärahan käytöstä päättää henkilöstön kehittämisryhmä.

Talouspalvelut

Talouspalvelujen tavoitteena on tuottaa kustannustehokkaita ja laadukkaita talouspalveluita kaupunkiorganisaatiolle. Talouspalvelujen toimintayksikön palveluita ovat lisäksi henkilö- ja joukkoliikenne-, logistiikka- ja hankintapalvelut sekä hankkeisiin ja avustuksiin liittyvät taloushallinnon palvelut.

Talouspalveluissa toimii kaksi tiimiä: controllertiimi, jonka tehtävinä ovat talouden suunnittelu, seuranta ja raportointi, pääkirjanpito ja tilinpäätös (ml. konsernitilinpäätös), talous- ja toiminta- sekä investointisuunnitelman valmistelu, vakuutus-, takaus- ja riskienhallinta-asiat, henkilö- ja joukkoliikenne-, logistiikka- ja hankintapalvelut, maksuliikenne ja rahoitus sekä hankkeiden taloushallinto.

Talouden tukipalvelutiimin tehtävinä ovat myynti- ja ostolaskujen käsittely, reskontranhoito, vesilii-
kelaitoksen asiakaspalvelu ja taloushallinto, konserniyhteisöjen taloushallinto, avustusten maksatus
sekä erilaiset taloushallinto- ja kirjanpitotehtävät.

Talous

1300 TALOUS- JA HENKILÖSTÖPAL- VELUT	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	1 154	1 326	184	-86,1	170	170
Toimintamenot	-1 870	-2 118	-1 193	-43,6	-1 214	-1 235
Henkilöstökulut	-813	-830	-735	-11,5	-775	-782
Toimintakate (Netto)	-1 529	-1 622	-1 744	7,5	-1 819	-1 847
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-98	-83	-54	-35,5	-54	-54
Laskennalliset tuotot	0	0	0	-100,0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-2 780	-3 031	-1 982	-34,6	-2 042	-2 070

Toiminnan painopisteet vuonna 2023

Talospalvelujen toimintayksikköön siirtyy vuoden 2023 alusta kolme uutta työntekijää Pohjois-
Savon lomituspalvelujen aloittaessa toimintansa. Toiminnan painopisteenä vuonna 2023 ovat uu-
sien henkilöiden perehdyttäminen sekä organisaatiouudistuksen toimeenpano.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä purkautuu suunnitelman mukaan vuoden 2023 aikana. Kuntayhty-
män purkamiseen liittyy tehtäviä, jotka sitovat talospalvelujen henkilöstöä erityisesti kuntayhty-
män purkamisen ja loppuselvityksen aikana ja sen jälkeen. Tavoitteena on kuntayhtymän purkami-
sen ja loppuselvityksen toteuttaminen ja vastuunotto purkamisen jälkeisistä tehtävistä.

Talospalveluissa tuotetaan konserniyhteisöjen talous- ja henkilöstöhallinnon palveluja. Vuonna
2023 tavoitteena on, että myös Kiinteistö Oy Lumakeskuksen talous- ja henkilöstöhallintopalvelut
siirtyvät kaupungin hoidettavaksi.

Talospalvelujen tavoitteena vuonna 2023 on sekä osto- että myyntilaskujen sähköisten laskujen
määrän lisääminen. Tarkemmat tavoitteet esitetään käyttösunnitelmassa.

Hankintapalvelut

Kaupungin organisaatiossa toimii hankintatiimi, johon kuuluu hankintoja toteuttavia asiantuntijoita
eri toimialoilta. Hankintatiimin tehtävänä on seurata ja kehittää kaupungin hankintatoimintaa.

Kaupungin hankintaohjeen tavoitteena on edistää kaupunkistrategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Hankintaohjeen tavoitteena on lisäksi parantaa hankintatoiminnan laatua ja tehokkuutta, yhdenmukaistaa kaupungin hankintaprosessia, edistää alueen elinvoiman kehittymistä ja lisätä aktiivista vuoropuhelua ja viestintää yrittäjien kanssa.

Hankintaohjeen uudistaminen on aloitettu syksyllä 2022 ja tavoitteena on hankintaohjeen valmistuminen vuoden 2023 aikana.

Merkittävien hankintojen osalta järjestetään infotilaisuuksia tarjoajille. Yrittäjien kanssa pidetään hankintafoorumit suunnitelman mukaisesti kaksi kertaa vuodessa. Tiivis yhteistyö Sansia Oy:n kanssa jatkuu edelleen. Ostoanalyysi laaditaan tilinpäätöksen yhteydessä. Ostoanalyysin avulla voidaan seurata kaupungin hankintojen aluetaloudellisia vaikutuksia.

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit
Aktiivinen vuorovaikutus yrittäjien kanssa	<ul style="list-style-type: none"> - Säännölliset yhteistyötilaisuudet (ml. hankintafoorumit) - Markkinavuoropuhelu/yksittäisiä merkittäviä hankintoja koskevien infotilaisuuksien järjestäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - 2 hankintafoorumia vuonna 2023 - Markkinavuoropuhelu/infotilaisuus on järjestetty merkittävän hankinnan yhteydessä
Kaupungin hankintatoiminta on laadukasta ja tehokasta	<ul style="list-style-type: none"> - Kilpailutuksilla pyritään saamaan kokonaistaloudellisesti edullisia tarjouksia yrittäjiltä ja käytävissä olevat määrärahat käytetään kustannustehokkaasti 	<ul style="list-style-type: none"> - Merkittävimpiin hankintoihin saadaan vähintään kolme tarjousta/hankinta.

Kuljetus ja joukkoliikenne

Iisalmen kaupungin joukkoliikenne koostuu kahdesta paikallisliikenteen bussista, kahdesta palveluliikenteen (PALI) pienoisinlinja-autosta, yhdeksästä kaupungin sisäisestä joukkoliikennevuorosta sekä kuntakeskusten välisistä reittivuoroista.

Paikallisliikenne toimii Jordanin ja Peltosalmen välisellä kaupunkialueella. Paikallisliikenteessä kesäkuussa 2021 aloittaneen uuden liikennöitsijän varsinainen sopimuskausi kestää kolme vuotta ja mahdollisuus on kahteen optiovuoteen. Paikallisliikennettä hankitaan yhteistyössä Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa.

Palveluliikenteen (PALI) toinen auto toimii keskusta-alueella hoitaen mm. vammaisten, ikäihmisten sekä koululaisten kuljetuksia ja toinen hoitaa maaseutualueen asiointiliikennettä.

PALI-liikennöinnin palvelusopimus on vuoden 2022 loppu puolella uudelleen kilpailutuksessa hankintatoimeksiantona Sansia Oy:llä entisen sopimuksen päättymisen vuoksi. Kilpailutettu sopimus tulee voimaan vuonna 2023.

Ennen varsinaista kilpailutusta PALI-liikenteestä on tehty palveluselvitys osana Liikkumisen sujuvuuden parantaminen Ylä-Savossa-hanketta. Selvityksen johdosta maaseutualueen liikennemalliin on suunniteltu palvelunkuvaus muutos siten, että sekin toimita-alue saadaan kutsuohjatuksi. Tällä muutoksella pyritään maaseutupalissa asiakasmäärien nousuun ja saamaan toiminta-alueen liikennöinti kustannus- sekä ympäristötehokkaammaksi.

Kaupungin sisäisissä joukkoliikennevuoroista sopimukset jatkuvat entisten liikennöitsijöiden kanssa, sopimusten varsinainen kausi päättyy toukokuun lopussa vuonna 2023 ja mahdollisuus on kahteen optiovuoteen. Joukkoliikennevuorot palvelevat sekä työmatka- että koululaisliikennettä kaupungin reuna-alueilla.

Iisalmen kaupunki osallistuu myös joukkoliikenteen toimivaltaisen viranomaisen (Pohjois-Savon ELY-keskus) hankkimiin palvelusopimusasetuksen mukaisiin kuntakeskusten välisiin liikenteisiin vuosittain vahvistettavan rahoitusmallin mukaisesti. Tämä liikenne on kaikille avointa joukkoliikennettä. Vuonna 2020 aloitettu työmatkaliikennöinti jatkuu toistaiseksi Iisalmen ja Vieremän välillä. Tulevien vuosien tavoitteena joukkoliikenteen osalta on lisätä tietoisuutta kaikille avoimista joukkoliikennemuodoista ja pyrkiä pitämään joukkoliikenteen palvelutarjonta vähintään nykyisellä tasolla kustannuskehitys huomioon ottaen.

Joukkoliikenteen määrärahat sisältävät myös kaupungin täyssähköisen yhteiskäyttöauton leasingvuokrat sekä käyttö- ja ylläpitokustannukset. Yhteiskäyttöauton sopimuksen päätyttyä vuonna 2023 tilalle vuokrataan leasingsopimuksen kautta uusi täyssähköinen yhteiskäyttöauto.

Waltti-liikenteen ja -lipputuotteiden korvaavaksi palveluksi vuonna 2021 tulleet Matkahuollon toimittamat ja ylläpitämät palvelut jatkuvat edelleen. Paikallisliikenteeseen syksyllä 2022 käyttöön tulleen mobiililipputuotteen markkinointia jatketaan. Matkahuollon palvelut ovat kattavasti käytössä Iisalmen ja Ylä-Savon joukkoliikenteessä. Joukkoliikennettä ja siihen liittyviä lipputuote vaihtoehtoja selvitetään ja kehitetään mahdollisuuksien mukaan, ottaen huomioon alueellinen näkökulma ja

Varkauden kaupunkien lomituspalveluja. Uuden paikallisyksikön nimi on Pohjois-Savon lomituspalvelut.

Toiminnan laajuus 2023 alkaen on seuraava: maatalousyrittäjien määrä on 1500 ja lomituspalveluja saavien tilojen määrä on n 800. Tilojen määrä laskee vuosittain arviolta 5 %. Lomituspalvelut tuotetaan 270 vakituisen maatalouslomittajan voimin. Lomituspalveluja tekevät myös lyhyillä työsuhteilla olevat lomittajat, joiden määrä vaihtelee kuukausittain, ollen n 100-200 työsuhdetta/kuukausi. Kaupungin palveluksessa olevien lomittajien lisäksi lomitustyötä tekevät ostopalveluyrittäjät, joiden työpanosta ostetaan tarpeen mukaan. Osaavien ammattitaitoisten lomittajien määrässä on vajetta, rekrytointi on yhtenä painopisteenä vuosina 2023-2025. Lomituspalvelujen hallinnossa työskentelee 22 vakituista henkilöä.

2023 vuoden rahoitus lomituspalveluihin määräytyy samoilla periaatteilla kuin vuonna 2022. Hallinnon määräraha määräytyy Sydän-Savon ja Ylä-Savon paikallisyksiköiden vuonna 2021 lomitettujen päivien mukaisesti ja on 1,7 M€ hallintoon ja valtionosuus lomituspalveluihin 17 M€.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen tehtävä on turvata maatalousyrittäjien keskeytymätön toiminta maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun ajaksi. Maatalousyrittäjille luodaan edellytykset vapaa-ajan pitämiseen ja riittävään lepoon ja toipumiseen sairaus- ym. tilanteissa.

Lomituspalvelujen onnistuminen edellyttää yhteistyötä kaikkien lomitussjärjestelmän kanssa tekemisissä olevien välillä. Paikallisyksikköön on perustettu yhteistoimintaryhmä, jossa on jäsenenä paikallisyksikön vastuhenkilö, lomittajien, maatalousyrittäjien ja Melan edustajat. Yhteistoimintaryhmän toimintaa kehitetään edelleen.

Talous

1800 LOMITUSPALVELUT	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	9 171	9 101	18 160	99,5	18 160	18 160
Toimintamenot	-2 019	-1 923	-3 861	100,7	-3 909	-3 958
Henkilöstökulut	-6 830	-6 897	-14 183	105,6	-14 627	-14 774
Toimintakate (Netto)	322	281	117	-58,4	-375	-571
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-366	-312	-502	60,9	-502	-502
Tehtävän kokonaiskustannukset	-9 215	-9 132	-18 545	103,1	-19 037	-19 233

Toimintasuunnitelma

Lomatoimen henkilöstön ammattitaitoa kehitetään ja ylläpidetään koulutussuunnitelman mukaisilla koulutuksilla. Henkilöstön ammattitaito ja koulutustarpeet kartoitetaan mm. kehityskeskusteluissa ja osaamisen kartoituksella.

Lisäksi lomittajien luona tehdään säännöllisesti työnjohdollisia tilakäyntejä, joissa myös kartoitetaan koulutustarpeita mm. havainnoimalla työskentelyä. Maatilojen olosuhdekartoitukset päivitetään kolmen vuoden välein (työsuojelu). Lomituspalvelulain 16 §:n mukaan paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän maatalousyrittäjän ja paikallisyksikön tulee toimia yhteistyössä työturvallisuuden takaamiseksi lomitustyössä.

Tilojen määrän lasku yhdessä tilakoon kasvun ja ammattitaitovaatimusten lisääntymisen vuoksi vaatii sopeutumista henkilöstöltä. Lomitettujen päivien määrää seurataan. Lomituspalvelulain uudistus keskeytyi vuonna 2022, seurataan uuden lomituspalvelulain valmistelua.

Maatalousalan tapaturma- ja sairastumisalttius tiedostetaan ja lomittajien sairauslomia pyritään vähentämään mm. esimiestyön keinoin sekä koulutuksella. Näistä poissaoloista johtuvia kustannuksia pyritään pienentämään vahvistamalla esimiestyötä sekä kehittämällä hallinnon työprosesseja. Työnjohdollisten tilakäyntien ja kehityskeskustelujen määrää lisätään. Hallinnon henkilöstön määrää sopeutetaan lomitettujen päivien määrän muuttuessa ja laskiessa.

Asiakaspalautekysely toteutetaan vuosittain, arviointiasteikko 1–5. Asiakkaiden tyytyväisyys lomituspalveluihin tavoitteena vähintään 4,0. Asiakkaiden tyytyväisyys paikallisyksikön asiakaspalveluun, tavoitettavuuteen ja tiedonsaannin riittävyys tavoitteena vähintään 4,0. Asiakaspalautejärjestelmää kehitetään.

Lomahallinnon kehittämiseen liittyviä toimia jatketaan edelleen. Työprosesseja kehitetään osallistumalla myös valtakunnalliseen lomahallinnon kehittämistyöhön yhdessä Melan kanssa.

9.5 Ylä-Savon maaseutuhallinnon yhteislautakunta

Maaseutuhallinto

Tilivelvollinen: Maaseutujohtaja

Iisalmen kaupunki hoitaa Iisalmen kaupungin sekä Lapinlahden, Sonkajärven ja Vieremän kuntien muodostaman maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen lain 210/2010 (Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa) ja kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Maaseutuhallinnon yhteislautakunta toimii sopimuskuntien maaseutuelinkeinoviranomaisena sekä yhteistoimintasopimuksen tehneiden kuntien välisenä yhteistoimintaelimenä sopimuksen mukaisissa asioissa.

Maaseutuelinkeinohallinnon lakisääteisiä tehtäviä ovat viljelijätukihallinto, riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen valtion varoista, eläintenpitäjän rekisteröinti sekä hukkakauran torjuntaan liittyvät tehtävät.

Viljelijätukia maksetaan lähes 40 miljoonaa euroa, josta noin kolmasosa on EU:n maksusuutta. Nämä summat eivät näy kaupungin talousarviossa. Ruokavirasto (toimii Suomen maksajavirastona) suorittaa maksut suoraan valtion tililtä yhteistoiminta-alueen myöntöpäätösten mukaisesti.

Iisalmen kaupunki on tehnyt Ruokaviraston kanssa maksajavirastosopimuksen. Sopimuksella on sovittu EU:n säädösten soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä maksajaviraston tehtävien siirtämisessä noudatettavien edellytysten täyttymisestä. Sopimuksessa on määritelty muun muassa tukihallinnon palvelutavoitteet. Sopimuksen liitteissä on kuvattu hallinto- ja valvontajärjestelmä, tehtävien eriyttäminen, tietoturvakäytännöt, tehtävänkuvaukset euromääräisine toimivalta-rajoinen sekä esteellisyydet. Maksajaviraston delegoituja tehtäviä hoitavana tahona yhteistoiminta-alueella on tietoturvaan liittyen käytössään johdon hyväksymät soveltamistapalausunnot. Niihin on kirjattu soveltuvilta osin käytännöt, kuinka ISO/IEC 27001:2013 -standardiin perustuvia vaatimuksia noudatetaan.

Lautakunnalla ei ole toimivaltaa tukihallinnointiin. Viranhaltijoiden päätöksistä päätöksensaja voi hakea muutosta oikaisuvaatimuksella Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Sama muutoksenhakumenettely koskee muitakin maaseutuelinkeinoviranomaisen tekemiä päätöksiä maaseutuhallinnon osalta.

Lautakunta edistää osaltaan maaseudun kehittämistä ja toimii asiantuntijatoimielimenä maaseu-

tuelinkeinojen osalta, antaen muun muassa lausuntoja sopijakunnille kaavoitus- ja muista vastaavista hankkeista.

Henkilöstö (htv)

MAASEUTUHALLINNON YHTEISLAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
Ylä-Savon Maaseutupalvelut	Vakituiset	6,1	6,0	6,0	6,0	6,0
	Määräaikaiset	0,4	0,3	0,7	0,7	0,7
MAASEUTUHALLINNON YHTEISLAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	6,5	6,3	6,7	6,7	6,7

Henkilöstö toimii viidessä toimipaikassa, joista Varpaisjärven palvelutoimistossa palvelua on tarjolla ajanvarauksella. Neljässä kuntakeskuksessa olevassa maaseututoimistossa on kokoaikainen palvelu kahtena päivänä viikossa. Muina aikoina palvelua on tarjolla ajanvarauksella.

Kesäajan harjoittelijatyövoimalla varmistetaan kevään tukihakemusten käsittely lomakaudella maksatusvalmiiksi syksylle. Palvelusihteerin eläköityessä 2021 virka jätettiin täyttämättä. Tuolloin päätettiin katsoa uuden nyt alkavan EU:n ohjelmakauden työmäärää. Virkaa ei edelleenkään katsota tarpeelliseksi täyttää, arvioituaan hieman kasvavaan työmäärään varaudutaan varaamalla määräraha kahdelle harjoittelijalle yhden sijaan kesäajaksi. Keväällä päätetään yhden tai kahden harjoittelijan palkkaamisesta tarpeen mukaan. Tukioikeusjärjestelmän lakatessa työmäärä vähenee. Uutena tehtävänä on kuntien käsittelyyn tulossa paikkaan sidottujen GT-kuvien tulkintatyö tukiehtojen täyttämisen tarkastelussa. Kokonaisuutena työmäärän arvioiminen on mahdotonta tässä vaiheessa.

Maaseututoimen henkilöstön ammattitaitoa ylläpidetään ja kehitetään hallinnonalan omilla koulutuksilla. Tärkeimpänä on uuden ohjelmakauden tukijärjestelmän koulutus. Henkilöstön työhyvinvoinnissa kiinnitetään huomiota yhteisiin tavoitteisiin sitoutumiseen, kannustetaan oman kunnan ylläpitoon, kiinnitetään huomiota työpisteiden ergonomiaan sekä pidetään ajan tasalla toimenkuvat ja tehtävien jaot.

Strategiset tavoitteet

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Vastuu
Sitoutunut ja toimiva työyhteisö	Työprosessien ja seurannan kehittäminen	Maksajavirastosopimuksen palvelutavoitteiden täyttyminen 100 %	Maaseutujohtaja

Maaseutuhallinnon yhteislautakunta hyväksyy lautakuntaan nähden sitovat tai ohjeelliset tavoitteet käyttösuunnitelman hyväksymisen yhteydessä.

Talous

1950 YLÄ-SAVON MAASEUTUPALVELUT	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	306	321	343	6,7	353	363
Toimintamenot	-97	-115	-119	3,2	-120	-121
Henkilöstökulut	-297	-302	-324	7,3	-334	-337
Toimintakate (Netto)	-88	-97	-101	4,6	-101	-96
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-16	-14	-12	-11,8	-12	-12
Laskennalliset tuotot	0	0	0	-100,0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-410	-431	-456	5,7	-467	-471

Toimintasuunnitelma

Maaseutuelinkeinohallinto hoidetaan yrittäjälähtöisesti. Ylä-Savon maaseutupalvelut ovat keskeisessä asemassa maatalousyrittäjien ja hallinnon kohdatessa. Hallinnon tärkein tehtävä on maatalousyrittäjien kannattavan toiminnan tukeminen. Samaa päämäärää tukee palvelutoiminta, jolla muun muassa autetaan yrittäjiä peltojen välittämisessä tarvitseville tiedottamalla. Yhteistoimintalueen maitotilayrittäjät tuottavat maitoa 111 miljoonaa litraa. Kannattava ja kasvava maatalousyrittäjäisyys sekä siihen liittyvä kuljetus, jalostus-, rakennus- ja palvelutoiminta ovat seutukunnalle elintärkeä asia.

Maatalousyritysten määrä vähenee normaalin rakennekehityksen vuoksi 1,5-2 % vuosittain. Ohjelmakauden vaihtuessa luopuminen on yleensä ollut suurempaa, vuoden 2023 alusta alkaa uusi EU:n ohjelmakausi. Kustannuskriisi vaikuttanee myös luopumisten määrää kasvattavasti. Entistä harvemalla maatilalla löytyy maatalousyrittötoiminnan jatkaja. Kehittämistoimenpitein varmistetaan, että kannattavaa maatalousyrittötoimintaa harjoittavien toiminta jatkuu. Meneillään olevan ohjelmakauden alkaessa määrä väheni 6 % edellisestä vuodesta. Nyt arvioidaan vähenemisen olevan 5 % vuodesta 2022 vuoteen 2023.

Luopuvien mautilojen pellot siirtyvät jatkaville maatalousyrittäjille, yleensä vuokrauksella. Kannattavuuteen ovat yrittäjät hakeneet ratkaisua tehostamalla tuotanto entisestään. Maitotilojen uusien

navettainvestointien toteutuminen on lähes pysähdyksissä osan jalostavasta teollisuudesta ottaessa käyttöön maitomarkkinat huomioiden välttämättömän sopimustuotannon. Investoinnin kohdentuvat toiminnan tehostamiseen nykyisissä tuotantorakennuksissa sekä erilaisiin uusiutuvan energian ratkaisuihin.

Maaseudun kehittämistehtävissä yhteistyö eri toimijoiden kanssa on tärkeää. Ylä-Savon maaseutupalvelujen tärkein rooli on toimia muiden toimijoiden tukijana ja asiantuntijana sekä tiedottajana. Maaseutuammattiin ry:n kanssa tehdään yhteistyötä nuorten perehdyttämisessä yrittäjyyteen ja maaseutuammatteihin. Kehittämishankkeiden toimijoina ovat yleisimmin Savonia Ammattikorkeakoulu ja MTK Pohjois-Savo. Kannattavan yritystoiminnan kannalta pitkän tähtäimen kehittämistoimina tärkeimpinä ovat maatalousyriyten yhteistoiminta, kuten yhteisyritykset ja tilusjärjestelyt. Vaihtoehtoisia tapoja maatalousyriyten omistajanvaihdoksiin kannustetaan ottamaan käyttöön hanketoimijoiden kanssa. Työvoiman saatavuus tulee myös varmistaa. Erilaisiin häiriötilanteisiin sekä poikkeusoloihin varautuminen on työvoima-asiassa ja yleisemminkin toiminnan turvaamisessa tärkeää.

Maatalousyriyten kehittämistoimenpiteisiin varataan 30 000 euroa yhteistoiminta-alueella, tästä määrästä 25 000 euroa on suunnattu avustuksiin. Tarkemmista käyttöperusteista päättää maaseutuhallinnon yhteislautakunta. Iso osa kehittämissuunnittelusta rahoitetaan nykyisin Neuvo -maatilojen neuvontajärjestelmän kautta.

Kuntien välinen kustannusten jako

Jakolaskelman perusteet:

Kuntien yhteistoimintasopimuksen mukaan kuntakohtaisena laskutusperusteena käytetään talousarvion valmisteluajankohtaa edeltävän vuoden lukuja tilamäärästä, peruslohkojen määrästä, peltoalasta, maksettujen tukien määrästä ja hakemusten määrästä. Tiedot saadaan maaseutuhallinnon tietojärjestelmästä. Luvuista lasketaan keskimääräinen prosenttiosuus, jossa jokaisen edellä mainittu osatekijän osuus on 1/5. Muutoksia kuntaosuuksissa ei käytännössä ole.

Kunta	Kustannusten jako, kuntaosuudet												Muu- tos
	Tilat 2021		Lohkot 2021		Peltoa 2021		Maksettu 2021		Hakemukset 2021		Kuntaosuus		
	kpl	%	kpl	%	ha	%	kpl	%	kpl	%	2023	2022	
Iisalmi	272	27,45	5 004	26,13	12 024	25,81	9 419 592	23,56	1 566	25,69	25,79	25,79	0,0
Lapinlahti	322	32,49	5 882	30,72	14 719	31,59	12 390 205	31,31	2 020	33,14	31,87	31,86	0,0
Sonkajärvi	164	16,55	3 863	20,17	8 456	18,18	7 643 682	19,38	1 018	16,70	18,19	18,22	-0,2
Vieremä	233	23,51	4 401	22,98	11 395	24,46	9 965 285	25,75	1 491	24,46	24,14	24,13	0,0
Yhteensä	991	100	19 150	100	46 594	100	39 418 764	100	6 095	100	100	100	0,0

Kustannusten jako:

Tilamäärän vähetessä kustannukset maatilaa kohden kasvavat. Maatalouden tuotantovolyymi kuitenkin säilyvät tehokkuuden ja tilakoon kasvaessa, joten tuotannon määrän verratessa hallinnon kustannukset eivät oleellisesti kasva.

Kustannusten jako jaettavat kulut (1000 eur)		-457 (=kokonaiskuluista on vähennetty muut tuotot ja maksut)			
	%-osuus	Osuus €2023		TA2022	Muu- tos%
Iisalmi	25,79	-118	Iisalmen osuus talousarvion toimintakatteesta	-110	
Lapinlahti	31,88	-146	Laskutettava yhteistoimintakorvaus	-136	
Sonkajärvi	18,19	-83	Laskutettava yhteistoimintakorvaus	-78	
Vieremä	24,14	-110	Laskutettava yhteistoimintakorvaus	-104	
	100	-457	Laskutettavat yhteensä	-428	6,3

Kulut	-430 400	-30 000	-460 400
Tilamäärä 2023 (enn. -5%)			920
Kulut per tila	-468	-33	-500

9.6 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Lautakunnan tehtävänä on edistää iisalmelaisten hyvinvointia ja sivistystä tarjoamalla monipuolisia ja nykyaikaisia koulutus- ja varhaiskasvatuspalveluja sekä vahvistaa alueen kulttuuriperintöä ja iisalmelaisten yhteenkuuluvaisuutta tarjoamalla monipuolisia terveyttä ja hyvinvointia edistäviä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluja.

Varhaiskasvatuspalvelujen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tavoitteena on annetuilla resursseilla kasvattaa yhteiskunnan jäseniä, joilla on hyvät ja monipuoliset tiedot, taidot sekä asenteet jatko-opintoihin, elämänhallintaan ja elinikäiseen oppimiseen. Ruokapalveluiden tehtävänä on valmistaa taloudellisesti maukasta, ravitsevaa ja laadukasta ruokaa koulujen sekä päiväkotien asiakkaille.

Kulttuuripalveluiden tavoitteena on edistää alueen asukkaiden hyvinvointia tuottamalla, tukemalla ja edistämällä monipuolista kulttuuritoimintaa. Kirjaston tehtävä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, edistää lukemista ja kirjallisuutta sekä ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa. Iisalmen kansalaisopisto tarjoaa vapaan sivistystyön opetusta kaikille kuntalaisille ja Ylä-Savon musiikkiopisto laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta musiikissa. Liikuntapalvelujen tärkeimpänä tavoitteena on liikunnallisen elämäntavan, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Nuorisopalveluiden tavoitteena on nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen sekä nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen.

Henkilöstö (htv) vastualueittain

SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS 2025
Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto						
	Vakituiset	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7
	Määräaikaiset	0	0	0	0	0
	Yhteensä	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7
Varhaiskasvatus						
	Vakituiset	119	129,2	111,5	111,5	111,5
	Määräaikaiset	18,7	13,3	21,0	11,3	11,3
	Yhteensä	137,7	142,5	132,49	122,8	122,8
Perusopetus ja lukiokoulutus						
	Vakituiset	234,1	228,7	221,5	221,5	221,5
	Määräaikaiset	31,4	29	35,8	15,1	15,1
	Yhteensä	265,5	257,7	257,3	236,6	236,6
Kulttuuri ja vapaa-aika						
*tuntiopettajien tunnit laskettu yhteen ja muutettu laskennallisesti päätoimisten määräksi	Vakituiset	44,5	50	51,3	50,8	50,8
	Määräaikaiset*	29,8	25	28,5	25,8	25,8
	Yhteensä	74,3	75	79,8	76,6	76,6
Yhteensä	VAKITUISET	401,3	411,6	388	387,5	387,5
	MÄÄRÄAIKAISET	79,9	67,3	85,3	52,2	52,2
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	481,2	478,9	473,29	439,7	439,7

Syntyvyyden voimakas aleneminen tulee näkymään kaikissa sivistys- ja hyvinvointitoimialan palveluissa jollakin aikajänteellä. Tähän varaudutaan kaikilla vastualueilla harkitsemalla hyvin tarkkaan vapautuvien vakanssien täyttämistä ja käyttämällä tarvittaessa määräaikaisia työ- ja virkasuhteita.

Varhaiskasvatuksessa on vuosittain vaihtelua lasten määrissä eri yksiköissä ja ryhmissä. Vapautuvia tehtäviä on jätetty mm. perhepäivähoidossa täyttämättä ja henkilöstöä on palkattu määräajaksi. Liikennepuistoon palkataan oman henkilökunnan lisäksi kesätyöntekijöitä (0,42 htv).

Varhaiskasvatuksen saamalla valtion erityisavustuksella vahvistetaan varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä sekä kehitetään laatua. Erityisavustuksella palkataan vuoden 2023 loppuun asti lisäresurssiksi henkilöstöä, jotta yksiköissä voidaan pienentää ryhmäkokoa ja kohdentaa tukitoimia.

Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa on vuosittaista vaihtelua oppilas- ja opetusryhmien määrässä. Tähän vastataan joko jättämällä vapautuvia tehtäviä määräajaksi täyttämättä tai palkkaamalla opettajia määräajaksi. Valtion myöntämällä erityisavustuksilla on palkattu määräaikaisia opettajia ja koulunkäynninohjaajia. Oppivelvollisuuslaki on tuonut uusia velvoitteita kunnille. Näihin vastaimiseksi perustetaan uusi oppivelvollisuusasiantuntijan tehtävä.

Ruokapalveluiden henkilöstö määrä pienenee seitsemällä (7) henkilölle 1.1.2023, koska kuntien pal-

veluksessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotantoon liittyvissä ruokapalvelutehtävissä työskentelevät henkilöt siirtyvät hyvinvointialueelle ja sieltä Servica Oy:n palvelukseen. Vuodesta 2023 alkaen huomioidaan hyvinvointialueen käynnistymisen vaikutukset ruokapalveluiden toimintatuotoihin ja -kuluihin sekä henkilöstömäärään.

Kulttuuri- ja vapaa-aika vastuualueella on määräaikaista työntekijöitä, työllistettyjä ja tuntiohjaajia museossa, Paloisvuoren kahviossa ja vuokraamossa, keskustan uimarannan asiakasturvallisuuden valvonnassa, nuorisotiloilla ja käytännön ohjaus- ja opetustehtävissä sekä kehittämishankkeissa. Ankkuritoiminnassa on yhteinen Ylä-Savon kuntien nuorisotyöntekijä. Uuden uimahallin asiakasturvallisuus ja aukioloajat aiheuttavat yhden vakituisen henkilöstön lisäyksen ja määräaikaisten sekä ostopalvelujen lisäystä. Uutena henkilönä aloittaa osallisuus- ja hyvinvointikoordinaattori, jonka tehtävänä on koordinoita terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koko kaupungin tasolla. Talousarviossa on huomioitu myös määrärahat koulunuorisotyöntekijälle, ellei avustusta saada. Lisäksi Twist-kesätyötoiminnassa työllistetään n. 115 nuorta, yhteensä n. 1 htv ja neljä kesäohjaajaa (0,75 htv). Yhden kirjastonhoitajan tehtävä jakautuu 50 % kulttuuripalveluille (painotus kulttuurikeskuksessa, kulttuuritapahtumissa ja niiden markkinoinnissa) ja 50 % kirjastopalveluille. Samalla tehtävänimike muutetaan kirjastonhoitaja-kulttuurituottajaksi. Kirjastolle lisätään vajetta paikkaamaan 50 % määräaikaista tehtävää.

Henkilöstöä kehitetään vuosittain hyväksyttävän koulutussuunnitelman mukaisesti.

Erityisavustuksilla palkattua määräaikaista henkilöstöä on 21 henkilötyövuotta (opettajia, avustajia, ohjaajia).

Strategiset tavoitteet

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Inspiroiva Iisalmi		
Osallisuuden sekä toimijuuden tukeminen ja vahvistaminen	Eri käyttäjäryhmien osallistaminen palvelujen suunnitteluun jokaisella vastuualueella	Toimintakertomus Vähintään yksi toimenpide/vastuualue
Palveluiden uudistaminen ts. ajassa pysyminen	Kehittämisohjelmien aktiivinen haku ja osallistuminen. Jokainen vastuualue on mukana vähintään yhdessä kehittämishankkeessa.	Hankerekisteri
Palveluiden uudistaminen ts. ajassa pysyminen	Jokainen työntekijä osallistuu vuoden aikana vähintään yhteen koulutukseen.	Populus, koulutusraportti
Aktiivinen ja hyvinvoiva kaupunkilainen	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen huomioidaan kaikissa palveluissa.	Teaviisari Terveydenedistämisaktiivisuus on parempi kuin muissa hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vertailualueilla.
Aktiivinen ja hyvinvoiva kaupunkilainen	Yksilöä kannustetaan tekemään hyvinvointia ja terveyttä edistäviä päätöksiä.	Kouluterveyskysely (8.-9. lk) Ruokasuositusten mukaiset ruokattottumukset toteutuvat.
Aktiivinen ja hyvinvoiva kaupunkilainen	Luodaan mahdollisuuksia ja kannustetaan omatoimisen liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen.	Kouluterveyskysely Lapset ja nuoret harrastavat jokin vähintään kerran viikossa.
Aktiivinen ja hyvinvoiva kaupunkilainen	Virikkeellinen ja turvallinen fyysinen ympäristö turvataan rakentamalla tai peruskorjaamalla ainakin yksi lähiliikuntapaikka.	Investointiohjelma

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Inspiroiva Iisalmi		
Aktiivinen ja hyvinvoiva kaupunkilainen	Aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla tehostetaan palvelujen tunnettavuutta. Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden yhteistä Elämäni kunnossa -konseptia käytetään aktiivisesti palveluja kehitettäessä ja markkinoitaessa.	Toimintakertomus <ul style="list-style-type: none"> - someseuraajien ja verkkosivuliikenteen määrä on suurempi kuin ed. vuonna - yhteisten tapahtumien, toimenpiteiden ja kampanjoiden määrä väh. 10 kpl - palvelujen kävijämäärä suurempi kuin edellisenä vuonna
Lasten ja nuorten terveen kasvun ja hyvän oppimisen mahdollistaminen	Varhaiskasvatukseen osallistumista lisätään.	Effica Vähintään 85 % alle kouluikäisistä osallistuu varhaiskasvatukseen.
Lasten ja nuorten terveen kasvun ja hyvän oppimisen mahdollistaminen	Koulut ovat viihtyisiä ja innostavat oppimaan.	Kouluterveyskysely 90 % lapsista ja nuorista kokee olevansa tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä.

Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Kiinteistöjen heikko kunto tai viat vaikuttavat toiminnan järjestämiseen.	Säännölliset kuntotarkastukset/katselmukset. Ilmoituksen ongelmista kiinteistöhuoltojärjestelmään.
Toimitilojen heikko kunto vaikuttaa palvelutuoannon imagoon.	Aktiivinen tiedotus korjaustoimenpiteistä.
Työskentelyn olosuhteista johtuvat tai työtehon merkittävät heikkenemiset / sairauslomat	Ennaltaehkäisy, varhainen puuttuminen, ikäohjelma, aktiivisen tuen toimintamalli

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Yksikön palvelutuotanto joudutaan keskeyttämään mm. omaisuus- tai epidemiavahingon vuoksi.	Omavalvonta toteutetaan ohjeiden mukaisesti. Kunnosapito säännönmukaista. Henkilöstön koulutuksesta huolehditaan.
Tietojärjestelmiin liittyvissä rekisterin ylläpidossa ei onnistuta ja salassapidettäviä tietoja vuotaa ulkopuolisille.	Pääkäyttäjien osaamistaso pidetään koulutusten avulla korkeana. Henkilöstöä koulutetaan tietoturvan ja lainsäädännön osalta säännöllisesti. Käyttöoikeuden tarkastetaan säännöllisesti.
Pätevyysvaatimukset täyttävää henkilöstöä ei saada hakemaan avoimia työtehtäviä	Osallistutaan erilaisiin rekrytointitilaisuuksiin sekä markkinoidaan lisälmen kaupunkia hyvänä asuinpaikkana ja työnantajana.
Väkivaltainen asiakas / henkilö toimipisteessä.	Kartoitetaan tehtävät, joissa väkivaltatilanteita voi tulla. Koulutetaan henkilöstöä. Hankitaan hälytysjärjestelmiä.
Syntyvyyden alenemiseen ei reagoida riittävästi palvelutuotannossa.	Palvelutarpeen mahdollinen väheneminen huomioidaan investoinneissa, rekrytoinneissa ja toiminnan suunnittelussa.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto

Tilivelvollinen: toimialajohtaja

Talous

3000 SIVISTYS- JA HYVINVOINTI-TOIMIALAN HALLINTO	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	TSV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	6	0	0		0	0
Toimintamenot	-355	-427	-554	30,0	-558	-561
Henkilöstökulut	-524	-517	-361	-30,1	-371	-374
Toimintakate (Netto)	-873	-943	-916	-2,9	-929	-935
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-1 715	-1 550	-2 013	29,9	-2 013	-2 013
Laskennalliset tuotot	2 479	2 301	2 574	11,8	2 574	2 574
Tehtävän kokonaiskustannukset	-114	-192	-355	85,2	-368	-374

Toimintasuunnitelma

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallintoon kuuluvat lautakunta, hyvinvointijaosto, toimialajohtaja sekä vastuualueiden johtajat. Osa kustannuksista kohdistetaan toimintayksiköihin vyörytyserinä.

Iisalmen kaupunki myöntää vuosittain avustuksia iisalmelaisille rekisteröityneille yhdistyksille kaupunginhallituksen päättämien (15.1.2018) avustusten myöntämisperiaatteiden mukaisesti. Sivistys- ja

hyvinvointitoimiala myöntää vuonna 2022 avustuksia yhteensä 191 600 €.

Avustukset jakaantuvat toiminta-avustuksiin, kohdeavustuksiin, koulutus- ja kurssitoimintaan, apurahoihin ja stipendeihin. Suurin osa avustusmäärärahasta kohdistuu liikunta-, nuoriso- ja kulttuurijärjestöjen toiminnan tukemiseen (toiminta-avustukset).

Kulttuuripalveluiden kohdeavustusmäärärahaa voidaan myöntää myös yksittäisille taiteilijoille ja taiteilijaryhmille. Liikunnan kohdeavustuksilla mahdollistetaan mm. järjestöjen ylläpitämien liikuntatilojen- ja alueiden ylläpitäminen ja kehittäminen.

Lisäksi on siirrytty sopimus pohjaiseen yhteistyöhön Snellman kesäyliopiston kanssa. Vuosittainen korvaus on 20 000 €.

Kaupunginhallitus on päättänyt, että vuoden 2023 alussa alkaen kaupunki tekee sopimukset suurimpien avustuksensaajien kanssa. Muiden harkinnanvaraisten järjestöavustusten avustushausta sekä päätösten valmistelusta vastaa vuoden 2023 alusta alkaen hyvinvointi- ja osallisuuskoordinaattori. Määrärahat sopimus pohjaisiin ja harkinnanvaraisiin järjestöavustuksiin on siirretty elinvoima- ja konsernipalveluista sivistys- ja hyvinvointitoimialalle.

Varhaiskasvatus-vastuualue

Tilivelvollinen: varhaiskasvatusjohtaja

Varhaiskasvatuksen vastuualueeseen kuuluvat päiväkotit- ja perhepäivähoito sekä esiopetus.

Toimintakautena 2022-2023 varhaiskasvatuksen vastuualueen muodostavat Pohjoisen päiväkotihoidon, Eteläisen päiväkotihoidon, Esiopetuksen ja Perhepäivähoidon toimintayksiköt. Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa on 5 päiväkotia ja 16 omassa kodissa toimivaa perhepäivähoitajaa. Perhepäivähoidon varahoidosta vastaa kolme perhepäivähoitajaa eri päiväkodeissa.

Varhaiskasvatuspalveluja tuottaa lisäksi kaupungin valvomana kuusi yksityistä päiväkotia, kahdeksan yksityistä perhepäivähoitajaa ja kaksi yksityistä ryhmäperhepäiväkotia. Perheiden valinnanvapautta kunnallisen ja yksityisen päivähoidon välillä tuetaan palvelusetelillä.

Esiopetusta järjestetään neljässä kunnallisessa päiväkodissa, viidessä yksityisessä päiväkodissa sekä viidessä koulujen yhteydessä sijaitsevassa erillisessä esiopetusryhmässä. Kouluilla sijaitsevat esiopetusryhmät ovat kokopäiväisiä ja varhaiskasvatuslain alaisia tarjoten myös täydentävää var-

haiskasvatusta. Esiopetusta voidaan tarjota myös maaseutukoulujen yhdysluokissa, mikäli oppilasmäärä yhdysluokassa 0–2 on enintään 10 oppilasta eikä ko. esioppilailla ole tarvetta täydentävään varhaiskasvatukseen.

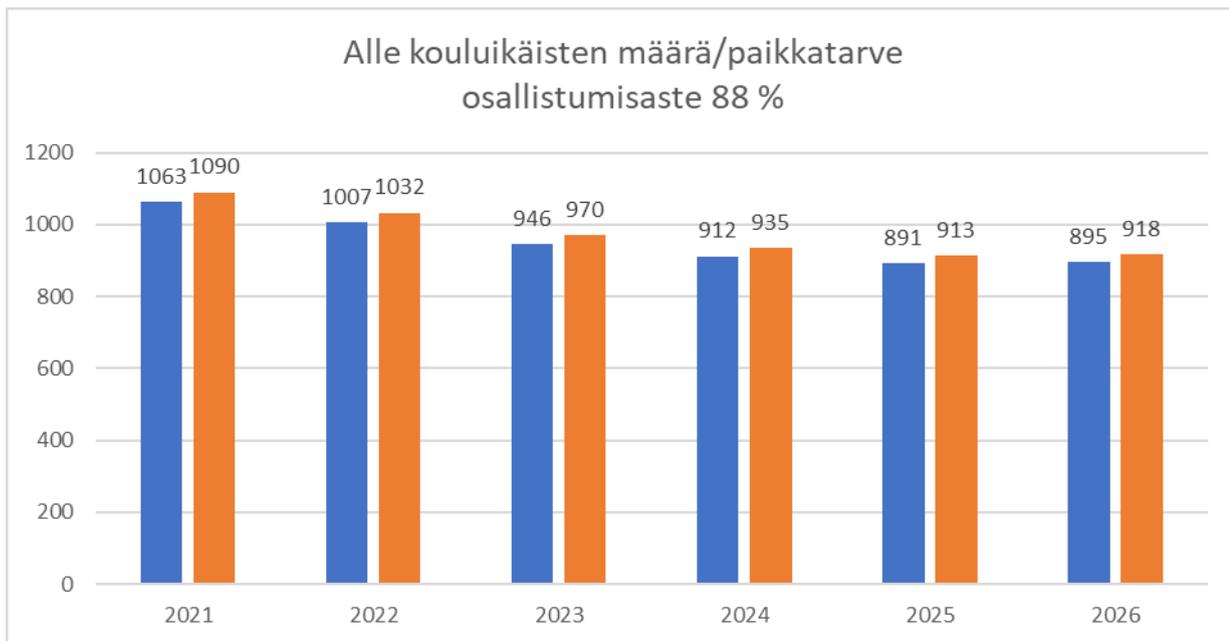
Talous

3100 VARHAISKASVATUS	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	965	880	641	-27,2	500	500
Toimintamenot	-7 347	-7 311	-7 026	-3,9	-7 031	-7 037
Henkilöstökulut	-6 003	-6 239	-6 141	-1,6	-6 141	-6 201
Toimintakate (Netto)	-12 386	-12 669	-12 527	-1,1	-12 672	-12 738
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-37	-48	-30	-36,0	-10	-7
Muut laskennalliset kustannukset	-1 093	-936	-823	-12,1	-823	-823
Laskennalliset tuotot	77	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-14 404	-14 532	-14 020	-3,5	-14 005	-14 067

Toimintasuunnitelma

Lapsella on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen, jota tulee saada perheen tarpeen mukaan myös iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Varhaiskasvatustalouden säätelee varhaiskasvatustoiminnan tavoitteet. Toiminnassa tulee huomioida lapsen etu.

Varhaiskasvatustalouden 1.8.2022 muutoksen myötä tavoitteena on, että lapset kaikkialla Suomessa ovat tasa-arvoisessa asemassa. Kolmitasoisien tuen malli takaa lapsille yksilöllisen tuen. Lisäpalveluun vastattu lisäpalveluun on vastattu lisäämällä yksi varhaiskasvatustalouden erityisopettajan tehtävä ja järjestämällä yksityiselle varhaiskasvatustaloudelle maksutonta konsultointia. Palvelusetelin arvossa huomioidaan lapsen tarve varhaiseryityiskasvatustalouden palveluihin kertoimilla 1,5, 2 ja 3. Yksityinen palveluntuottaja käyttää korotetun palvelusetelin lapsen tuen toteuttamiseksi. Perheen mahdolliseen omavastuuseen kerroin ei vaikuta.

Sininen palkki kuvaa alle kouluikäisten määrää ja punainen palkki tarvittavaa paikkamäärää, sillä oletuksella että osallistumisaste on 88 %. Huom. alle 3-vuotias tarvitsee laskennallisesti 1,75 paikkaa.

Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä on 88 % syksyllä 2022. Lapsimäärät vähenevät syntyvyyden alenemisen myötä noudattaen suunnitelmavuosien ennustetta.

Perusopetuslain (§ 26a) mukaan lapsen on osallistuttava ennen oppivelvollisuuden alkamista vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Kunnan on osoitettava esiopetuspaikka jokaiselle lapselle. Esiopetus toteutetaan opetushallituksen hyväksymien esiopetussuunnitelman perusteiden ja sen mukaan laaditun seudullisen esiopetussuunnitelman pohjalta. Marinin hallitusohjelmaa mukaillen koulujen erilliset esiopetusryhmät tekevät joustavaa esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä perusopetuksen kanssa.

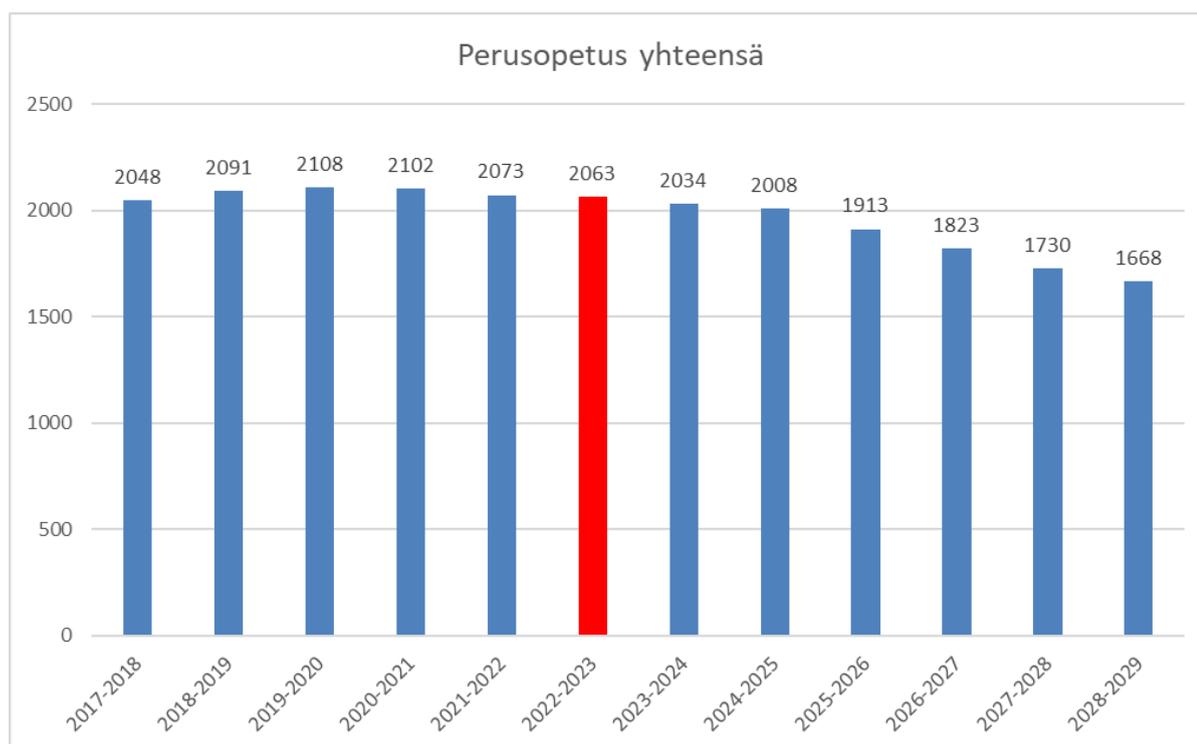
Varhaiskasvatus kehittää lapsiperheiden hyvinvointia edistäviä palveluja yhdessä lasten ja perheiden sekä eri hallinnonalojen viranomaisten, järjestöjen ja yhdistysten. Lapsen varhaiskasvatuspäivän aikana lapselle voidaan järjestää erilaisia tukipalveluita ja varhaisen tuen matalan kynnyksen ennalta ehkäisevää toimintaa.

Varhaiskasvatus vastaa kesäisin Lasten liikennepuiston toiminnan koordinoinnista. Työntekijöinä liikennepuistossa toimivat koulunkäynninohjaajat, varhaiskasvatuksen henkilöstö ja kesätyöntekijät. Perheille maksutonta toimintaa toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Perusopetus ja lukiokoulutus –vastuualue

Tilivelvollinen: toimialajohtaja

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen vastuualueen muodostavat peruskoulut ja lukiokoulutusta antava Iisalmen lyseo sekä ruokapalvelut. Peruskouluja on 11, joista alakouluja on 10 ja yksi yläkoulu. Valmistuskeittiötä on vuoden alussa kaksi ja koulujen jakelukeittiötä kymmenen sekä päiväkohteilla seitsemän jakelukeittiötä.

Tilastointipäivänä 20.9.2022 perusopetuksessa oli 2063 oppilasta, lukiokoulutuksessa 317 nuorisosaasteen opiskelijaa sekä 6 aikuisopiskelijaa. Ennusteen mukaan oppilasmäärä laskee suunnitelmavuosina. Runnin koulu muuttuu kaksiopeettajaiseksi elokuussa 2023.

Talous

3200 PERUSOPETUS JA LUKIOKOU- LUTUS	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	5 302	5 224	3 539	-32,3	2 993	2 993
Toimintamenot	-11 694	-12 356	-12 331	-2,7	-12 385	-12 453
Henkilöstökulut	-15 024	-15 875	-15 736	1,2	-15 492	-15 643
Toimintakate (Netto)	-21 416	-23 006	-24 528	6,6	-24 884	-25 103
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-201	-232	-343	48,1	-379	-412
Muut laskennalliset kustannukset	-1 113	-922	-1 236	34,0	-1 236	-1 236
Laskennalliset tuotot	108	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-27 923	-29 384	-29 646	0,9	-29 491	-29 743

Toimintasuunnitelma

Perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunnan tehtävä on järjestää sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille maksutonta perusopetusta. Iisalmen kaupungin 11 peruskoulua tarjoavat opetussuunnitelman mukaista opetusta luokille 1-9. Maahanmuuttajille järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta. Kymppiluokan korvaavan TUVU-koulutuksen järjestäjää Ylä-Savon ammattioppilaitos. Muutos liittyy oppivelvollisuuden laajenemiseen. Oppivelvollisuuslaki toi mukanaan kunnille uusia tehtäviä, kuten esimerkiksi oppivelvollisuuden valvonnan sekä opiskelupaikan osoittamisen, jos oppivelvollinen ei vapaaehtoisesti hakeudu tai saa opiskelupaikka perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa. Näihin vastaamiseksi perustetaan uusi oppivelvollisuusasiantuntijan tehtävä.

Kaikilla perusopetuksen oppilailta on käytössään henkilökohtainen päätelaite. Laitteita uusitaan suunnitelman mukaisesti ja painetun materiaalin määrää vähennetään johdonmukaisesti. Tutoro-
pettajatoiminta jatkuu kouluilla siten, että koulujen omia opettajia toimii digitutoreina saaden siitä korvauksen vuosiviikkotunteina. Kaikki koulut toimivat Liikkuva koulu -toimintamallin mukaisesti.

Marinin hallitusohjelman mukaisesti parannetaan varhaista perustaitojen oppimista muodostamalla esiopetuksesta ja perusopetuksen kahdesta ensimmäisestä vuosiluokasta nykyistä yhtenäisempi kokonaisuus. Tätä pilotoidaan kolmella erilaisella mallilla Kangaslammin, Kauppi-Heikin ja Edvin Laineen kouluissa. Pilotointi toteutetaan valtion erityisavustuksella. Muilla kouluilla yhteistyötä tehdään kustannusneutraalisti.

Perusopetukseen on saatu valtion erityisavustukset mm. tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin, esi-

ja alkuopetuksen kehittämiseen sekä maahanmuuttotaustaisten perusopetuksen oppilaiden tukemiseen.

Koulujen uudisrakentamiset jatkuvat investointisuunnitelman mukaisesti. Soinlahden koulun rakentaminen alkaa vuonna 2023. Mansikkaniemen koulu valmistuu keväällä 2023. Entisten tilojen sisäilmaongelmien vuoksi joudutaan uudistamaan laajamittaisesti myös pienkalustoa ja oppimateriaalia talousarvio- ja suunnitelmavuosina.

Lukiokoulutus

Lukio on yleissivistävä toisen asteen oppilaitos, johon on mahdollista pyrkiä suoritettuaan perusopetuksen oppimäärän. Lukio antaa valmiudet jatkaa opintoja korkea-asteella (yliopistot ja ammattikorkeakoulut) sekä lukion oppimäärään perustuvassa ammatillisessa koulutuksessa.

lialmen lyseossa annettava opetus noudattaa nuorille tarkoitettua lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaa. Myös aikuisopiskelijat voivat suorittaa lukio-opintoja osallistumalla lähiopetukseen joko varsinaisena opiskelijana tai aineopiskelijana. Opinnot on mahdollista suorittaa myös osin etänä. Puhtaasti etäopiskelijat ohjataan esim. Kuopion aikuislukioon.

Oppivelvollisuus ja sen tuoma opintojen maksuttomuus laajentuu toiselle asteelle vuosiluokka kerrallaan siten, että syksyllä 2023 valtaosa lukiolaisista on oppivelvollisia.

Maksuttomuuden kustannukset luvattiin kattaa valtion lisämäärärahalla valtionosuusjärjestelmän kautta. lialmessa päädyttiin oppimateriaalien osalta pääosin painettuun ja lainattavaan oppimateriaaliin, joten lisämääräraha ei kattanut oppivelvollisuuden alkuvaiheessa (2021-2022) materiaalikustannuksia. Vuonna 2023 hankitaan enää abivuoden materiaaleja, joten tilanne muuttuu kaupungin kannalta edulliseksi. Se paranee edelleen suunnitelmavuosina 2024 ja 2025, jolloin painetun materiaalin osalta tarvitsee tehdä enää täydennyshankintoja.

Perusopetuksen päättävän ikäluokan koossa ei tapahdu lialmessa suunnitelmavuosina suuria muutoksia. Näin ollen lukiokoulutuksen opiskelijamäärä ja sitä kautta opetusmäärä pysynee vuosina 2023-2025 likimain ennallaan opiskelijamäärän ollessa 300-330.

Ruokapalvelut

Hoivalaitosten ruoanvalmistus ja -jakelu siirtyy Servica Oy:lle 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueen käynnistyttyä. Koulu- ja varhaiskasvatuksen ateriat valmistetaan Lumakeskus Majakan valmistuskeittiössä sekä Juhani Ahon koulun valmistuskeittiössä. Ruoanjakoon ja astiahuoltoon käytetään oman henkilökunnan lisäksi ostopalvelua. Sijaisuudet hoidetaan paikallisilla sijaisilla.

Elintarvikkeet hankitaan Sansia Oy:n sopimuksilla ja lähiruokaa ostetaan mahdollisuuksien mukaan ja vähintään kerran vuodessa pidetään lähiruokapäivä.

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on tavoitteena lisätä kotimaisten kasvisperäisten tuotteiden ja kalan osuutta ravitsemussuositusten ja vähähiilisyystavoitteiden mukaisesti sekä kehittää terveellistä, ekologista kouluruokailua ja ikääntyneiden ravitsemuksen laatua.

Yläkoulujen oppilaille annetaan maksuton välipala: näkkileipää, ravintorasvaa ja maitoa. Talousarviossa on varauduttu myös aamupalan järjestämiseen, mikäli sen tarjoamista jatketaan kokeilun jälkeen.

Aromi tuotannonohjausjärjestelmän version vaihto etenee sovitun aikataulun mukaisesti. Vanhan version sopimus päättyy 31.12.2022.

Ruokapalveluissa valmistuskeittiöiden suoritekertoimet on yhdenmukaistettu (koulu, päiväkotiki) tämän takia suorittemäärät pienentyvät aikaisemmasta ja suoritteen hinta nousee. Suunnitelmavuosina 2023 ja 2024 tapahtuu muutoksia koulujen ja päiväkotien ruokailijamäärissä.

Kulttuuri ja vapaa-aika -vastualue

Tilivelvollinen: kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja

Kulttuuri ja vapaa-aika-vastualueen muodostavat kansalais- ja musiikkiopisto, kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä liikunta- ja nuorisopalvelut. Uimahalli kuuluu liikunta- ja nuorisopalvelujen alle ja uimahallia sitoo valtuustoon nähden toimintakate.

Talous

3400 KULTTUURI JA VAPAA-AIKAPALVELUT (Sis. Uimahalli)	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	1 670	1 613	1 851	14,8	1 603	1 603
Toimintamenot	-5 075	-5 624	-6 419	13,6	-6 296	-6 360
Henkilöstökulut	-3 005	-3 217	-3 461	8,4	-3 477	-3 512
Toimintakate (Netto)	-6 410	-7 228	-8 029	11,1	-8 171	-8 269
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-51	-112	-165	46,7	-206	-312
Muut laskennalliset kustannukset	-459	-444	-516	16,2	-516	-516
Laskennalliset tuotot	0	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-8 590	-9 396	-10 561	12,4	-10 496	-10 700

Toimintasuunnitelma

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen tavoitteena on lisätä hyvinvointia, terveyttä ja elämän mielekkyyttä kaikissa ikäryhmissä. Yhteistyö eri toimijoiden, kuten kolmannen sektorin kanssa, on keskeistä. Yhteisessä palvelujen Elämäni kuntoon markkinoinnissa huomioidaan kulttuurin- ja liikunnan markkinointistrategian toimenpiteet ja yhteistyö. Lapsille ja nuorille tarjotaan mm. hallitusohjelman Suomen harrastamisen malliin liittyviä monipuolisia palveluja omalla hankkeella (IHMe). Uusi osallisuus- ja hyvinvointikoordinaattorin tehtävä sijoittuu kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin. Koordinaattori vastaa koko kaupungin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä laaditun tehtävänkuvan mukaisesti. Iisalmen kaupunki on valtakunnallisen vanhustenpäivän pääjuhlan järjestämispaikka vuonna 2023, ja juhlaan on varattu määräraha kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin. Erityis- ja hankeavustusten merkitys palvelujen kehittämisessä on suuri.

Kansalais- ja musiikkiopisto

Iisalmen kansalaisopisto tarjoaa vapaan sivistystyön opetusta kaikille kuntalaisille. Opiston tarjonnassa korostuvat kädentaitojen ylläpito ja kehittäminen, kieli- ja taideopetus, terveyden ylläpito sekä käytännön taidot. Maahanmuuttajien ensikosketus suomen kieleen tapahtuu useimmiten kansalaisopistossa. Kansalaisopistolla järjestää maahanmuuttajille erittäin tärkeitä valtakunnallisia Yleisiä kielitutkintoja suomen kielessä (YKI).

Iisalmen kansalaisopistossa jatketaan kotoutettavien maahanmuuttajien suomen kielen opetusta Opetushallituksen rahoituksella. Kansalaisopistossa on kaksi ryhmää ja opetusta on viikoittain 20 tuntia. Kurssilaisia on yhteensä yli kaksikymmentä.

Opetushallitus on myöntänyt kansalaisopistolle opintoseteliavustuksen ikäihmisten, työttömien ja maahanmuuttajien opintomaksujen alentamiseksi. Palveluissa jatketaan monipuolisten palveluiden tuottamista kuntalaisille ja erityistä huomiota kiinnitetään palveluiden saavutettavuuteen ja saataavuuteen.

Ylä-Savon musiikkiopistossa tarjotaan laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta musiikissa Iisalmen, Kiuruveden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnissa. Musiikkiopisto tarjoaa opetusta yhteensä 240 pääaineiselle opiskelijalle sekä sekä 150 muskarilaiselle. Iisalmissa kaikki hakijat pyritään ottamaan opetuksen piiriin ryhmä- tai yksityisopetukseen.

Musiikkiopisto tuottaa edelleen Torstaiklassiset-konsertti-sarjaa, jonka rahoittajina on myös kulttuuripalvelut. Talousarvioon sisältyy lisäksi määräraha Ylä-Savo sinfonietaan toimintaan. Sinfonietaan toimintaan on myös saatu projektiraha kansalaisopiston aikuisten harrastajasoittajien saksalais-

italialais-suomalaiseen yhteiskonserttiprojektiin. Ylä-Savon musiikkiopisto osallistuu vuosina 2022–2023 neljän muun Euroopan maan kanssa ALKEMIA-hankkeeseen, jossa osallistujaopistot tutustuvat toisensa omaan musiikkikoulutuksen erikoisosaamiseensa.

Opistot pyrkivät palauttamaan asiakasmäärät koronaa edeltävälle tasolle. Molemmat opistot on hyväksytty lisäksi ERASMUS+ ohjelman akkreditointiin, mikä tarkoittaa automaattista rahoitusta opettajien ja opiskelijoiden eurooppalaiseen koulutukseen ja hyvien käytäntöjen vaihtoon vuosille 2022–2027.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Lukutaito on kansalaistaito ja kirjasto on paikka, jossa kannustetaan lukemaan. Kirjasto on myös paikka erilaisille tapahtumille, tiedonhankintaan, oleskeluun ja viihtymiseen. Kirjaston lakisääteisiin tehtäviin kuuluu tukea aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta sekä järjestää rakentavaa keskustelukulttuuria ylläpitävää toimintaa. Kirjasto tekee yhteistyötä järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa sekä palvelee erityisasiakkaita. Kirjasto on aktiivisesti mukana myös muiden järjestämässä tapahtumissa.

lisäalnessa kulttuuripalvelut ovat mukana edistämässä, tukemassa ja järjestämässä kulttuuritoimintaa. Keskeisenä tehtävänä on kehittää kulttuurin toimintaympäristöä mm. hankkeilla ja yhteistyöverkostoilla. Toiminnan osa-alueita ovat kulttuurin toimintaedellytysten tukeminen ja järjestöyhteistyö, Kulttuurikeskuksen tilojen hallinnointi, vuokraus ja palvelut, tapahtumat Kulttuurikeskuksessa ja Juhani Ahon museolla, museotoiminta, näyttelytoiminta, julkinen taide sekä kaupungin taidekokoelman ylläpito.

Kirjasto- ja kulttuuripalveluissa tehdään laajaa yhteistyötä maakunnallisesti, seudullisesti ja paikallisesti. Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat seudun muut kirjastot (kirjastoverkko Rutakko) ja kulttuuripalvelut, alan maakunnalliset toimijat sekä päiväkodit, koulut, nuorisopalvelut ja alueen yhdistykset.

Laissa yleisistä kirjastoista (1492/2016) asetetaan kirjaston yhdeksi tehtäväksi yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun edistäminen. Itä-Suomen Aluehallintovirasto on myöntänyt kirjastolle erityisavustuksen, jonka avulla kirjastolle luodaan sen lakisääteistä yhteiskunnallista tehtävää tukeva sisältökokonaisuus. Avustuksen käyttöaika on 1.9.2022–31.8.2023, jolloin kirjastolla tuotetaan demokratia-teemaan sopivia fyysisiä ja verkkovälitteisiä tapahtumia ja sisältöjä. Väestön keskimääräinen elinikä nousee, joten ikäihmiset tulee huomioida entistä paremmin kirjaston palveluissa. Toisella Itä-Suomen Aluehallintoviraston myöntämällä erityisavuksella kehitetään kirjaston palveluja ja toimintamuotoja ikäihmisen lukemisen ja monilukutaidon parantamiseksi. Avustuksen käyttöaika

on 1.9.2022-31.12.2023.

Marinin hallitusohjelmassa on tavoitteeksi asetettu kulttuuripalveluiden parempi saavutettavuus ja kulttuurin toimintaedellytysten vahvistuminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön talousarviossa 2023 painotetaan osallisuuden merkitystä, kuntien kulttuuritoiminnan tietopohjan vahvistamista, kulttuuripalveluiden tuottamisen ja kuluttamisen palautumista pandemiaa edeltävälle tasolle sekä taiteen ja kulttuurin näkymistä ihmisten arjessa. Lisämessä jatketaan prosenttitaideperiaatteen käyttöä, mikä lisää julkisen taiteen saavutettavuutta kuntalaisille. Kulttuuripalveluiden saavutettavuutta parannetaan tarjoamalla myös virtuaalisia kulttuurielämyksiä sekä edullisilla pääsymaksuilla, maksuttomilla tilaisuuksilla ja monipuolisella tarjonnalla. Kulttuurin toimintaedellytyksiä vahvistetaan tukemalla kulttuuritarjontaa tuottavia yhdistyksiä ja toimijoita. Päivitettyt kulttuurikasvatus-ohjelmat otetaan käyttöön, ja ne takaavat lapsille ja nuorille mahdollisuuksia päästä kulttuurin pariin. Ikäihmisten kulttuuripalveluiden kehittämistä jatketaan yhteistyössä Ylä-Savon soten kanssa ja testamenttilahjoituksen avulla. Kulttuuripalveluiden ja Ylä-Savon Kotiseutu-yhdistyksen yhteisen yhteisamanuenssihankkeen viimeinen vuosi käynnistyy. Osallistavaa budjetointia jatketaan v. 2022 pilotointivaiheen jälkeen lisämäärärahan avulla. Kesällä 2023 järjestetään jälleen Pohjolankadulla Koivukujabiennaali -näyttely.

Suunnitelmavuosien 2024-25 aikana kirjasto- ja kulttuuripalveluiden käytön ja tarjonnan odotetaan palautuvan Korona-pandemiaa edeltävälle tasolle.

Liikunta- ja nuorisopalvelut

Liikuntapalvelut vastaa liikunta- ja nuorisotilojen varauksista, käytön ohjauksesta, viestinnästä, markkinoinnista sekä liikunta-, nuoriso- ja vammaisjärjestöjen tukemisesta. Yhteistyössä eri tahojen kanssa järjestetään lasten ja nuorten, aikuisväestön, ikäihmisten ja erityisryhmien liikuntaa. Terveysten ja hyvinvoinnin edistämässä huomioidaan mm. lisälmen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman kehittämiskohteet. Osallisuus- ja hyvinvointikoordinaattori koordinoi koko kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja tekee yhteistyötä mm. vammais-, potilas- ja kansanterveysyhdistysten kanssa. Ostopalveluilla tuotetaan mm. ohjattua toimintaa lapsille ja nuorille, aikuisväestölle sekä erityisryhmille.

Liikunta- ja nuorisotilojen ja alueiden verkosto on laaja ja liikuntapalvelut luo edellytyksiä liikunnan omatoimiseen ja järjestöjen järjestämään toimintaan osallistumalla yhteistyössä teknisen toimen

kanssa liikuntapaikkojen ja -ympäristöjen suunnitteluun ja ylläpitämiseen. Paloisvuoren aluetta kehitetään laaditun kehittämissuunnitelman mukaisesti. Lähiliikuntapaikoista Mansikkanimen koulun lähiliikuntapaikka otetaan käyttöön ja uusitaan yksi ulkokuntoilupaikka. Liikuntaolosuhteiden kehittämisessä huomioidaan kaupunginvaltuuston hyväksymä Liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelma. Talousarvio sisältää myös keskustan uimarannan asiakasturvallisuuden valvonnan. Tarve on syntynyt hyppytornin rakentamisen myötä.

Nuorisopalvelujen kokonaisuus muodostuu perusnuorisotyöstä, koulunuorisotyöstä, ohjaamotoiminnasta, etsivästä nuorisotyöstä ja Ankkuri-nuorisotyöstä. Perusnuorisotyö tarjoaa ryhmä- ja tilatoimintaa, tapahtumia, kursseja sekä nuorisotyöntekijät jalkautuvat nuorten luo mm. oppilaitoksiin ja kirjastolle. Yläkoulussa työskentelee yksi koulunuorisotyöntekijä. Nuorisopalvelut vastaa nuorten vaikuttajaryhmän eli Iisalmen nuorisoneuvosto INN:n toiminnasta. Ohjaamotoiminta toimii kaupungin vetovastuulla. Ankkuri-tiimin muodostaa kaksi poliisia, Ylä-Savon soten palveluohjaaja sekä psyykkari ja nuorisotyöntekijä. Twist-kesätyötoimintaa jatketaan. Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto (monialainen työryhmä) toimii nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä vastaa myös oppilas- huollon ohjausryhmän tehtävästä.

Hanketoiminnalla vahvistetaan liikunta- ja nuorisopalvelujen kehittämistä. Aluehallintoviraston rahoittamalla Wellnessii-hankkeella haetaan jatkoa jo aloitetulle kestäväen nuorisotyön kehittämiselle. Pää tavoitteena hankkeessa on 16-28-vuotiaiden nuorten hyvinvoinnin lisääminen sekä yksinäisyyden vähentäminen. Iisalmen harrastamisen mallin (AVI) hankkeella pyritään tavoittamaan etenkin sellaisia oppilaita, joilla ei ole harrastusta. Nuorisopassin kautta tarjotaan ilmaisia etuja 5-9 luokkien oppilaille ja lisätään ko. kohderyhmän omatoimista harrastamista. Voimaa Vanhuuteen -ohjelmaa jatketaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Suunnitelmavuosina liikunta- ja nuorisopalvelujen sekä tilojen- ja alueiden kävijämäärät ja käyttöasteet asettuvat vähintään vuoden 2023 tasolle.

Uimahalli

Talous

3640 UIMAHALLI	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	495	491	780	58,9	780	780
Toimintamenot	-769	-1 029	-1 458	41,7	-1 463	-1 469
Henkilöstökulut	-338	-380	-500	31,6	-515	-520
Toimintakate (Netto)	-611	-918	-1 178	28,4	-1 198	-1 209
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-2	-45	-2	-95,1	-2	0
Muut laskennalliset kustannukset	-69	-73	-103	40,2	-103	-103
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 178	-1 527	-2 063	35,1	-2 083	-2 091

Toimintasuunnitelma

Iisalmen uimahallin (Saukko) merkitys seudullisena palveluna kaiken ikäisten kansalaisten liikuttajana sekä terveyden ja hyvinvoinnin lisääjänä on merkittävä. Saukon palveluihin kuuluvat allas-, kuntosal-, kassa- ja kahviopalvelut. Vanhan hallin purkamisen käynnistyy alkuvuodesta ja uuden hallin parkkipaikka valmistuu vanhan hallin paikalle kesäkuussa.

Saukko avataan asiakkaille tammikuussa ja ensimmäisen vuoden kävijämäärätavoite on yhteensä 180 000 kävijää. Aukioloajat uudessa hallissa ovat seuraavat: ma, ke ja pe klo 9–21, ti ja to klo 6–21, la ja su 11–18. Kesäaukioloaikoja hieman supistetaan ja ne tarkentuvat kevään 23 aikana. Yhteensä aukiolopäiviä vuonna 2023 kertyy noin 330. Aukioloajoissa on huomioitu kahden viikon huolto- ja korjauksia. Allasosaston toiminnalliset palvelut kuten ohjattu vesiliikunta ja koulu-uinnit käynnistetään helmi-/maaliskuussa. Sähköisiä palveluja uudessa hallissa kehitetään ottamalla käyttöön mm. paremmat virtuaalijumppamahdollisuudet. Markkinoinnissa tehdään suunnitelmallista yhteistyötä valitun yhteistyökumppanin kanssa. Asiakastytyväisyyttä ja hygieniatasoa seurataan säännöllisesti. Uusitulla kiinteistön- ja tekniikanhoidon järjestelmällä ja seurannalla turvataan laadukas laitteiden / järjestelmien toiminta ja asiakasturvallisuus.

Suunnitelmavuosina Saukon kävijämäärä pyritään pitämään vähintään vuoden 2023 tasolla.

9.7 Tekninen lautakunta

Tekniseen ja ympäristötoimialaan kuuluvat seuraavat seitsemän vastuualuetta: jätehuolto, ympäristöterveyspalvelut, ympäristönsuojelupalvelut, maankäyttö- ja asuminen, kadut ja ympäristö, toimitilat sekä Iisalmen Vesi -liikelaitos.

Teknisen lautakunnan alaisuudessa toimii kolme vastuualuetta:

1. Maankäyttö ja asuminen -vastuualue vastaa maapolitiikan organisoinnista, maaomaisuuden hallinnasta, maankäytön suunnittelusta (mm. kaavoitus), paikkatietohallinnasta ja kiinteistörekisterin ylläpidosta sekä rakennetun ympäristön valvonnasta ja viranomaisluvista. Vastuualue kehittää yhdyskuntarakennetta sekä luo edellytyksiä asumisen ja elinkeinoelämän toimintaympäristöille.
2. Kadut ja ympäristö -vastuualue vastaa julkiseen käyttöön tarkoitettujen kaupungin omistamien alueiden hallinnosta, suunnittelusta, rakentamisesta sekä ylläpidosta. Vastuualue toimeenpääsee laadittuja asemakaava- ja ulkoisen alueen suunnitelmia yhdyskuntarakenteen erilaisille toimintoille sekä asumiselle ja elinkeinoelämälle.
3. Toimitilat -vastuualue vastaa kaupungin omistuksessa olevien toimitilojen hallinnosta, ylläpidosta ja vuokraamisesta sekä näiden suunnittelu- ja rakennuttamistehtävistä sekä vastaa toimitilojen järjestämisestä kaupungin eri yksiköille.

Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan alaisuudessa toimiva jätehuolto -vastuualue vastaa jätehuollon viranomaistehtävistä ja jätehuollon suunnittelusta ja kehittämisestä jätelain puitteissa.

Iisalmen Vesi -liikelaitos on Iisalmen veden johtokunnan alaisuudessa toimiva kunnallinen liikelaitos, joka vastaa laadukkaista vesihuollon palveluista, vesihuollon kehittämisestä sekä vesihuollon verkostojen ja laitosten kunnossapidämisestä ja uudisrakentamisesta.

Ylä-Savon ympäristölautakunnan alaisuudessa toimii kaksi vastuualuetta

1. Ympäristöterveyspalvelut vastaa niistä ympäristöterveydenhuollon tehtävistä, jotka on terveys- ja elintarvike-, tupakka- ja eläinlääkintähuoltolain perusteella säädetty kuntien vastuulle kuuluviksi. Lisäksi ympäristöterveyspalvelut vastaa lääkelain 54a- 54d §:n mukaisesta nikotiinivalmisteiden myynnin valvonnasta. Ympäristöterveyspalvelujen tehtävänä on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Tavoitteena on hyvälaatuinen talousvesi, terveellinen asuin- ja elinympäristö, turvalliset elintarvikkeet, terveet ja hyvinvoivat eläimet sekä toimiva eläinlääkintähuolto.
2. Ympäristönsuojelupalvelut vastaa lautakunnan hoidettavaksi laissa tai sen nojalla säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä kuten vesiensuojeluun, jätevalvontaan, ilmanlaatuun, meluntorjuntaan, ympäristölupiin, rekisteröintiin ja ilmoituksiin liittyvistä asioista sekä maa-ainesasioista, ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä, ympäristön tilan seurannasta sekä siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista, ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämisestä, lausuntojen, esitysten ja aloitteiden tekemisestä ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista muille viranomaisille, ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valistuksesta ja koulutuksesta kunnassa sekä yhteistyöstä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ympäristönsuojeluasioissa.

Henkilöstö (htv) vastuualueittain

TEKNINEN LAUTAKUNTA	Henkilöstö	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS 2025
Hallinto						
	Vakituiset	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
	Määräaikaiset	0	0	0	0	0
	Yhteensä	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Maankäyttö ja asuminen						
	Vakituiset	16,2	17	16,08	17	17
	Määräaikaiset	0,3	1	1,92	0,5	0,5
	Yhteensä	16,5	18	18	17,5	17,5
Kadut ja ympäristö						
	Vakituiset	31,6	33,6	33,6	33,85	33,85
	Määräaikaiset	13,9	14,5	14,5	14,5	14,5
	Yhteensä	45,5	48,1	48,1	48,35	48,35
Toimitilat						
	Vakituiset	35,3	42,95	36,95	37,95	38,95
	Määräaikaiset	3,5	3,25	5,5	4,5	3,5
	Yhteensä	38,8	46,2	42,45	42,45	42,45
Yhteensä						
	VAKITUISET	83,8	94,25	87,33	89,5	90,5
	MÄÄRÄAIKAISET	17,7	18,75	21,92	19,5	18,5
TEKNINEN LAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	101,5	113	109,25	109	109

Henkilöstöstä on vakinaista tuntipalkkaista henkilöstöä kadut ja ympäristö -vastuualueella 8 henkilöä ja toimitilat -vastuualueella 4 henkilöä.

Kadut ja ympäristö -vastuualueella rakentamisen tuntipalkkaista henkilöstöä käytetään talviaikana käyttötalousosasta maksettavissa tehtävissä. Työvoiman yhteiskäyttö tasaa kuormitusta ja mahdollistaa resurssien tehokkaan käytön.

Maankäyttö- ja asuminen -vastuualueella määräaikaisia teknisen alan työntekijöitä, harjoittelijoita ja kesätyöntekijöitä palkataan kulloinkin ilmenevän tarpeen ja olevien talousarvioresurssien mukaisesti.

Liikenneväylien rakentamisessa ja ylläpidossa käytetään määräaikaisia kausityöntekijöitä. Puistojen ylläpito toteutetaan kausityöntekijöitä, opiskelijoita ja työllistettyjä käyttäen. Ylläpitoon on lisätty 6 kuukautta määräaikaista palkkaa vieraslajien poistoon. Maa- ja metsätiloissa on määräaikainen metsuri osan vuodesta. Liikuntapaikkojen ylläpidossa on kaksi määräaikaista kausityöntekijää sekä kesätyöntekijöitä ja työllistettyjä. Liikuntapaikkamestari jää eläkkeelle ja tehtävä täytetään viher- ja liikunta-alueet toimintayksikön tehtäväkokonaisuuteen paremmin soveltuvalla toimenkuvalla.

Toimitilat -vastuualueelle palkatun määräaikaisen rakennuttaja-asiantuntijan työsuhdetta jatketaan

vuoden 2024 loppuun saakka, jonka jälkeen tehtävä vakinaistetaan. Terveyskampushanke jatkuu vuoden 2024 puolelle. Toimitilat-vastuualueen tilahallinta ja rakentaminen -toimintayksikön esihenkilö on toiminut Terveyskampushankkeen projektipäällikkönä vuonna 2022. Mahdollinen projektipäällikkyyden jatko ratkeaa Sote kiinteistöjen omistajuuden selvittyä.

Juhani Ahossa jatketaan siivouspalveluiden tuottamista ulkopuolisella palveluntuottajalla. Mansikkaniemen kouluun siivouspalvelut tuotetaan ulkopuolisella palveluntuottajalla, palveluntuottaja aloittaa Mansikkaniemellä heti koulun auettua 2023. Kilpijärven uuden koulun siivouspalvelut tuotetaan kaupungin omana palveluna. Keskusvarikko siirtyy syksyllä 2022 ulkoiselle palveluntuottajalle siivottavaksi, kohde ollut aiemmin kaupungin omassa siivouksessa. Siivouksen henkilöstön lisäyksiä ei toteutettu, keskusvarikon ulkoistaminen palveluntuottajalle mahdollisti siivouksen Kilpijärven koululle kaupungin omana palveluna.

Henkilöstöä kannustetaan täydentämään osaamistaan kouluttautumalla.

Strategiset tavoitteet

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Inspiroiva Iisalmi		
Edistämme kuntalaisten hyvinvointia kannustamalla omatoimiseen liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen sekä tarjoamalla monipuoliset ja saavutettavat kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa	Liikuntapaikkojen määrä ja laatu pidetään vähintään nykyisellä tasolla. Maankäytön suunnittelussa huomioidaan liikuntapaikkojen alueellinen tasa-arvoisuus.	Liikuntapaikkojen määrä, laatu, saavutettavuus ja ylläpidon laatu-luokitus.
Osallistamme käyttäjäryhmät ja kolmannen sektorin mukaan palveluiden suunnitteluun ja viestimme palvelutarjonnastamme aktiivisesti ja monikanavaisesti	Vuorovaikutus kuntalaisten, elinkeinoelämän, kolmannen sektorin ja muiden sidosryhmien kanssa	Järjestetyt vuorovaikutustilaisuudet kansalaisten ja sidosryhmien kanssa, vähintään 20 kpl.
Ihana Iisalmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Olemme toiminnassamme hiili-neutraali vuoteen 2035 mennessä	Vähähiilisen rakentamisen ja kiertotalouden edistäminen. Energian kulutuksen vähentäminen. Viisaan liikkumisen edistäminen. Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen ja palvelujen saavutettavuuden turvaaminen.	Kuntien energiatehokkuussopimuksen noudattaminen. Resurssi-viisauden tiekartan toimenpiteiden huomioiminen. Iisalmen ilmasuunnitelman toteuttaminen.

Vaalimme kaupungin arvokasta historiaa ja kulttuuriympäristöämme	Kulttuuriympäristöä palvelevien kaavojen, selvitysten ja suunnitelmien edistäminen. Kulttuuriympäristötietoisuuden lisääminen.	Kulttuuriympäristöä palvelevien kaavojen, selvitysten ja suunnitelmien määrä.
Toimitilamme ovat terveellisiä käyttää ja edistämme vähähiilistä rakentamista	Laadukas toimitilojen rakentaminen ja ylläpito. Terve talo -ja kiviakkuu prosessien käyttö rakennuttamisessa.	Olosuhdehaittaepäilyjen määrän väheneminen.
Tarjoamme laadukkaat asuin- ja työpaikkatonttialueet sekä kehittyvät kyläalueet uusille rakentajille	Elinkeinoelämää palvelevat maankäyttöpäätökset mm. maanhankinta, kaavoitus, infran rakentaminen ja tonttivarannon ylläpito.	Elinkeinoelämää palvelevat maankäyttöpäätökset. Luovutusvalmiiden asuintonttien määrä.
<i>Ihmeiden Iisalmi</i>		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Meillä arki on helppoa kaikenikäisille ja elinvoimainen keskusta houkuttelee asioimaan	Laadukkaat ja turvalliset liikkumisen reitit. Palvelujen hyvä saavutettavuus. Yksityisten liiketoimintaideoiden jalostaminen kaavoituksen keinoin.	Liikenneväylien kehittäminen huomioon ottaen kaikki liikkumismuodot. Pysäköintipaikkojen riittävyys. Hankekaavat ja yksityisten kiinteistönomistajien ja investoreiden konsultointi osana kaavoitusprosessia.
<i>Kestävä kuntatalous</i>		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden	Toimitilat ovat tehokkaassa käytössä. Vapaana olevia tiloja markkinoidaan aktiivisesti. Vailla käyttöä olevat tilat myydään tai puretaan.	Vuokratelpoisten tilojen keskimääräinen vuokrausaste vuoden aikana vähintään 95 % ja toimitilojen kokonaisvuokrausaste vähintään 90 %. Tarpeettomiksi käyneitä rakennuksia poistuu vähintään 3 kpl purkamisen/myynnin johdosta.
Hankintapolitiikkamme on yrittäjävälittävää ja paikallisen tarjonnan huomioivaa	Markkinavuoropuhelut merkittävimpien hankintojen yhteydessä.	Markkinavuoropuhelut pääsääntöisesti kansallisen kynnsarvon ylittävissä hankinnoissa.
Investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden	Rakennetun omaisuuden arvon ja korjausvelan seuranta.	Rakennetun omaisuuden arvo säilyy ja korjausvelka vähenee.
<i>Hyvinvoiva henkilöstö</i>		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kehitämme työhyvinvointia aktiivisesti ja pitkäjänteisesti	Yhteiset kehittämistilaisuudet, yksikköpalaverit ja keskustelevalta ilmapäivän ylläpitäminen.	Yhteisten kehittämistilaisuuksien määrä, työhyvinvointikyselyn tulokset ja käytyjen kehityskeskustelujen määrä.

Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	Tietojärjestelmät ovat voimassa olevan lainsäädännön mukaisia ja hyödynnämme niitä tehokkaasti päivittäisessä työssä. Tietojärjestelmät mahdollistavat palvelujen kehittämisen paikkatietopohjaisesti.	Paikkatietoanalyysien määrä osana palvelujen ja maankäytön suunnittelua. Riittävät investoinnit tietojärjestelmiin.
Kehitämme tiedolla johtamisen prosesseja organisaatiossa aktiivisesti	Palautejärjestelmän hyödyntäminen, kyselyt/kartoitukset ja paikkatietoanalyysit.	Reagointi palautejärjestelmän palautteisiin. Paikkatietoanalyysien käyttömäärät poikkihallinnollisesti.

Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Olosuhteet vaikuttavat ihmisten viihtyvyyteen, terveyteen ja tuottavuuteen.	<ul style="list-style-type: none"> - Toimintamalli olosuhdehaittaepäilytilanteissa - Olosuhdekyselyt, kunto- ja sisäilmatutkimusten käyttö - Nopea reagointi ongelmatapauksiin - Terve Talo -vaatimusten ja Kuivaketju 10 toimintamallin käyttö rakennushankkeissa - Rakennusterveysasiantuntijoiden käyttö rakennushankkeissa - koulutus
Investointimäärärahat ovat riittämättömiä suhteessa rakennetun omaisuuden korjausvelkaan.	<ul style="list-style-type: none"> - Verrataan toteutunutta investointitasoa korjausvelkaan - Korjausvelan ja pidemmän aikavälin investointitarpeiden määrittely sekä kunnallistekniikan että toimitilojen osalta - Tiedottaminen päättäjille - Tiedolla suunnittelu ja valmistelu
Energian korkea hinta, joka vaikuttaa määrärahojen riittävyyteen.	Sähköenergian ja polttoaineiden kilpailuttaminen. Uusiutuvien ja edullisempien energialähteiden käyttö. Energiankäytön tehostaminen.

Teknisen toimialan hallinto

Tilivelvollinen: toimialajohtaja

Talous

6000 TEKNISEN TOIMIALAN HAL- LINTO	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 eu- roa)						
Toimintatulot	28	27	27	0,0	27	27
Toimintamenot	-1 968	-2 212	-269	-87,8	-270	-271
Henkilöstökulut	-333	-303	-149	-50,9	-151	-152
Toimintakate (Netto)	-2 273	-2 488	-391	-84,3	-394	-396
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-643	-581	-791	36,1	-791	-791
Laskennalliset tuotot	1 035	946	1 182	24,9	1 182	1 182
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 909	-2 150	-27	-98,8	-30	-31

Toimintasuunnitelma

Sisältää teknisen lautakunnan ja jaoston sekä hallinnon tuottoja ja kuluja.

200 000 € avustusmääräraha myönnettäväksi hissien jälkiasennuskustannuksiin.

Maankäyttö ja asuminen -vastuualue

Tilivelvollinen: kaavoituspäällikkö

Vastuualue sisältää seuraavat toimintayksiköt:

- kaavoitus (yleis- ja asemakaavoitus sekä asumiseen liittyvät linjaukset)
- tonttipalvelut (kiinteistörekisterin ylläpito, tonttien muodostus ja luovutus sekä maaomaisuus)
- kaupunkimittaus (paikkatiedon hallinta sekä mittaukset)
- rakennusvalvonta (rakennusrekisterin ylläpito, rakentamisen neuvonta, valvonta sekä viranomaishyväksynnät ja -luvut)

Talous

6150 MAANKÄYTTÖ JA ASUMINEN	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	1 671	1 815	1 726	-4,9	1 726	1 726
Toimintamenot	-365	-479	-451	-5,9	-457	-462
Henkilöstökulut	-902	-966	-928	-3,9	-956	-965
Toimintakate (Netto)	404	369	346	-6,2	313	299
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-65	-67	-76	13,6	-43	-41
Muut laskennalliset kustannukset	-85	-83	-82	-1,3	-82	-82
Laskennalliset tuotot	1	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 416	-1 596	-1 538	-3,6	-1 537	-1 550

Toimintasuunnitelma

Sähköinen asiointi ja paperiton hallinto muuttavat toimintaympäristöä ja tuovat haasteita asiakirjojen käsittelyyn ja resurssien kohdentamiseen seuraavien toimintavuosien aikana. Kuntalaisilla säilyy lakisääteinen oikeus hoitaa mm. rakennusvalvonnan asiointi paperisena jatkossakin. Sekä paperisen että sähköisen asioinnin järjestäminen samanaikaisesti lisää prosessien päällekkäisyyksiä sekä lisää resurssitarvetta muutosprosessin aikana asiakirjojen ja tietokantojen konvertointiin. Edellyttää tiivistä yhteistyötä arkistointi- ja tieto-hallintovastaavien sekä järjestelmätoimittajien kanssa.

Talousarviovuonna rakennusvalvonnan osalta rakentamisen määrän arvioidaan säilyvän 2022 ta-solla rakennuslupamäärillä sekä rakennetulla kerrosalalla mitattuna. Rakentamisen painopisteiden arvioidaan olevan teollisuus- liike- ja palvelurakentamisessa sekä korjausrakentamisessa.

Kaavoituksen osalta keskitytään koko kunnan yleiskaavatyöhön. Erityisen tärkeää on sovittaa palveluverkkosuunnittelu maankäytön suunnitteluun. Tämä tapahtuu hyödyntäen hankittua paikka-tieto-osaamista ja -järjestelmiä. Asemakaavoituksessa painopiste tulee olemaan elinvoimaa ja työpaikkaomavaraisuutta sekä palveluverkkoa palvelevissa hankkeissa. esim. Kaupunginpuutarhan alueen ja Peltosalmen teollisuusalueen asemakaavoitus. Uusien asumisen mahdollisuuksien kehittämisen taajaman läheisyyteen ja sisälle on asemakaavoituksen painopisteenä myöskin. Yleiskaavatyössä pyritään edistämään omarantaisten tonttien kaavoitusta.

Marjahaka-Ahmo työpaikka-alueen laajentamista ja kehittämistä jatketaan hankerahoituksen hakemisella asemakaavoitusta ja kunnallistekniikan rakentamista varten. Omana työnä keskitytään palveluverkon uudistamista koskeviin hankkeisiin resurssien puitteissa. Joitain asemakaavoitushankkeita voidaan toteuttaa ostopalveluna, jos ne ovat rakennuskiellossa kaavan vanhentuneisuuden vuoksi tai ovat olleet työohjelmassa pitkään.

Ulkoiset tonttien vuokratuotot ovat noin 915 000 €. Tonttien myyntivoitot ovat noin 317 000 € vuoden 2020 tasossa. Asumisen tonttien kysyntä pysynee alhaisena.

Ilisalmen osalta tietojärjestelmä on vaihtunut kokonaan Trimblen Locus -tuotteeksi. Tietojärjestelmän kehittäminen sekä selainpohjaisen sovelluksen rakentaminen uuteen järjestelmään vaatii edelleen kertaluontoisia investointeja sekä henkilöresursseja maankäyttö- ja asuminen vastuualueen järjestelmämuutoksen koordinointiin. Tavoitteena on suunnitelmakauden lopulla kokonaan sähköiset palvelut asiakkaille. Tiekartta muutoksille on tehty vuoteen 2023 saakka.

Kaavoituksessa koko kunnan yleiskaava on tavoitteena saada talousarviovuonna 2023 kaupunginvaltuuston käsittelyyn. Lisäksi jatketaan palveluverkkoa ja elinvoimaa palvelevien asemakaavojen työstämistä esim. Marjahaka-Ahmon alueen asemakaava. Asemakaavojen muutoshankkeet keskittyvät erityisesti vanhentuneiden asemakaavojen uudistamiseen ja yhdyskuntarakenteen uudelleen arviointiin alueiden käyttötarkoitusten osalta. Asemakaavojen vanhentuneisuuden uudelleenarviointi tehdään vuoden 2023 maaliskuuhun mennessä. Kirkonsalmen alueen asemakaava on työohjelmassa.

Kaavoitettavan raakamaan hankinnan tarvetta arvioidaan tapauskohtaisesti yleiskaavan ja maapo liittisen ohjelman pohjalta. Maanhankinnan painopiste on kaavaa toteuttavissa kiinteistöjärjestelyissä.

Kadut ja ympäristö –vastuualue

Tilivelvollinen: kaupungininsinööri

Vastuualue sisältää seuraavat toimintayksiköt:

- suunnittelu (vesihuollon, liikennejärjestelmän ja yleisten alueiden suunnittelu)
- rakentaminen ja liikennealueet (katujen, yleisten alueiden ja niihin liittyvien verkostojen rakentaminen sekä liikenneväylien ylläpito ja yksityistiet)
- viher- ja liikunta-alueet (viher- ja liikunta-alueiden sekä maa- ja metsätilojen ylläpito)

Talous

6200 KADUT JA YMPÄRISTÖ	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	1 862	1 832	1 875	2,4	1 875	1 875
Valmistus omaan käyttöön	7	0	0		0	0
Toimintamenot	-2 655	-2 903	-3 351	15,4	-3 398	-3 449
Henkilöstökulut	-1 800	-1 838	-1 908	3,8	-1 966	-1 986
Toimintakate (Netto)	-2 585	-2 909	-3 384	16,3	-3 490	-3 560
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-2 322	-2 343	-2 562	9,3	-2 698	-2 764
Muut laskennalliset kustannukset	-276	-280	-313	11,9	-313	-313
Laskennalliset tuotot	0	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-7 052	-7 363	-8 133	10,5	-8 375	-8 511

Toimintasuunnitelma

Vastuualue vastaa kaupungin yleisten alueiden ylläpidon lisäksi kaupungin kiinteistöjen piha-alueiden ylläpidosta. Piha-alueiden talvikunnossapito hankitaan pääasiassa ostopalveluna paikallisilta koneyrittäjiltä ja kesäkunnossapitotyöt tehdään omana työnä määräaikaisilla työntekijöillä. Toritoiminnan järjestäminen hankitaan ostopalveluna.

Talousarviovuonna katujen peruskorjaus painottuu peruskorjausohjelman mukaisesti Kangaslammin ja Makkeralahden asuntokatuja korjaukseen sekä ajoratojen päällysteiden uusintaan. Peruskorjausten yhteydessä uusitaan myös näiden alueiden vesihuoltoa. Pohjolankadulla toteutetaan jalankulku- ja pysäköintijärjestelyjä.

Pihlajaharjun asuinalueella jatketaan kunnallistekniikan rakentamista Hannantien, Lyydintien ja Pihlajaharjuntien päällystys- ja viimeistelytyöillä. Keskustan alueella tehdään Kirjurinkadun ja Kivikou-

lunkujan päällystys- ja viimeistelytyöt. Kirkonsalmella rakennetaan Rantalankuja ja Kertunkuja yhteishankkeena seurakunnan kanssa. Lippuniemessä rakennetaan Saukonpolun jatke. Peltosalmen teollisuusalueen laajentamiseksi tehdään Ahmolantien jatkeen pohjaustyöt.

Ulkoilureittejä kehitetään Vuohiniemen puiston ulkoilureitin rakentamista jatkamalla ja Paloisjärvenpuiston ulkoilureitin rakentamisella. Lakkautettavien reittien ennallistamista jatketaan. Mansikkaniemen koulun lähiliikuntapaikka rakennetaan valmiiksi. Paloisvuoren ulkoilualuetta kehitetään mm. rinnevalaistuksen uusimisella. Leikkikenttiä kunnostetaan mm. Latukankadun, Linjamaankadun ja Vemmelsäären leikkikentillä.

Katujen talvikunnossapidosta hoidetaan 65 % katupituudesta alueurakoina ja tuntihintaisilla talvihoitokoneilla. Ostopalvelujen kustannusosuus koko vuoden kunnossapitotöistä on noin 40 %. Viher- ja liikunta-alueita ylläpidetään hoitoluokituksen mukaisessa kunnossa omana työnä.

Työvoiman yhteiskäyttöä vastuualueen ja toimialan sisällä pyritään optimoimaan.

Katuverkkoa koskevan korjausvelka-analyysin pohjalta on arvioitu liikenneväylien peruskorjauksen vuotuiseksi investointitarpeeksi pitkällä aikavälillä 1,2 M€/vuosi, mikä on huomioitu investointiohjelmassa ja liikenneväylien peruskorjausohjelmassa.

Metsän myyntituotot 184 000 €, lisäystä 10 000 €.

Yksityistieavustuksiin on varattu 270 000 €.

Suunnitelmavuosina katujen peruskorjausta toteutetaan päivitetyn peruskorjausohjelman mukaisesti samalla korjausvelkaa pienentäen. Peruskorjaukset painottuvat sorapintaisten katujen ja niiden vesihuollon uusimiseen Lippuniemessä ja keskustan alueella sekä ajoratojen päällysteiden uusintaan.

Uusien asuinalueiden toteutusta jatketaan Pihlajaharjussa.

Lähiliikunta-alueita kehitetään mm. uusien koulujen rakentamisen yhteydessä. Terveysttä ja turvallisuutta edistävää elinympäristöä kehitetään viheraluejärjestelmän ja liikenne-turvallisuussuunnitelman pohjalta.

Viher- ja liikunta-alueiden ylläpitoa jatketaan ja kehitetään omana työnä ja tarvittaessa käytetään ostopalvelua.

Vastuualueen tavoitteena suunnitelmavuosina on korjausvelan hallittu pienentäminen. Tätä seurataan vuosittain toimenpideohjelmassa.

Toimitilat -vastuualue

Tilivelvollinen: toimialajohtaja

Toimitilat vastuualue koostuu kolmesta eri toimintayksiköstä:

- Tilahallinta ja rakentaminen
- Kiinteistönhoito
- Kunnossapito

Tilahallinta ja rakentaminen -toimintayksikön tehtävänä on järjestää toimitilat kaupungin eri yksiköille. Yksikkö vastaa kaupungin toimitilojen hallinnasta, vuokraamisesta sekä rakennushankkeiden suunnittelu- ja rakennuttamistehtävistä.

Kiinteistönhoito- ja kunnossapito -toimintayksiköiden tehtävänä on järjestää kiinteistöjen ylläpito sekä pitää kaupungin omistamat toimitilat hyvässä toimintakunnossa. Kiinteistöhoitotehtäviin kuuluvat mm. lämmön, sähkön ja veden hankinta sekä kiinteistöhuolto-, jätehuolto-, siivous- ja vartiointipalvelujen järjestäminen. Keskeisiä kunnossapitotehtäviä ovat esimerkiksi kiinteistöjen kuntokartoitukset sekä niiden pohjalta tehtävät vuosikorjaukset.

Kiinteistöhoitoa ja kunnossapitoa järjestetään sekä kaupungin omana toimintana että ostopalveluina.

Talous

6310 TOIMITILAT	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	12 025	12 563	16 915	34,6	16 915	16 915
Valmistus omaan käyttöön	8	0	0		0	0
Toimintamenot	-7 358	-7 665	-10 174	32,7	-10 346	-10 531
Henkilöstökulut	-1 599	-1 842	-1 834	-0,5	-1 889	-1 907
Toimintakate (Netto)	3 076	3 056	4 907	60,5	4 679	4 476
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-4 244	-4 948	-5 535	11,9	-6 070	-6 212
Muut laskennalliset kustannukset	-1 909	-2 327	-2 323	-0,2	-2 323	-2 323
Laskennalliset tuotot	0	0	0		0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-15 110	-16 783	-19 865	18,4	-20 629	-20 974

Toimintasuunnitelma

Kiinteistöjen teknistä kuntoa ja sisäilmaolosuhteita selvitetään tarvittaessa asiantuntijapalveluita

käyttäen. Kiinteistöjen korjausvelkalaskelmat ja pidemmän aikavälin investointisuunnitelma päivitetään vuosittain. Rakennuskohtaisia tietoja päivitetään ja ajantasaistetaan Haahtelan kiinteistötietojärjestelmään.

Vastuualueen toiminnassa lähtökohtana on terveiden ja turvallisten tilojen tuottaminen käyttäjille. Suunnittelussa ja rakennuttamisessa tämä huomioidaan käyttämällä Kuivaketju 10 -toimintamallia. Kaikissa hankkeissa käytetään rakennusterveysasiantuntijoita.

Ulkoisten vuokrien arvioitu korotus on n. 5,0 % johtuen ylläpitokustannusten kasvusta. Ulkoiset vuokratuotot kasvavat 187 200 €. Vuokraneuvottelut hyvinvointialueen kanssa ovat vielä kesken, joten tuloihin ja menoihin voi tulla vielä muutoksia.

Väistötilavuokrat ovat 251 000 € (Paloisten päiväkotit, Kirkonsalmen koulu poiskuljetuskustannuksiin sekä Pertunrannan päiväkotit). Runnin siirtokelpoisen koulun vuokrat ovat 180 000 €.

Järjestelmälliset ilmanvaihtokanavistojen puhdistukset jatkuvat sisäilmariskien minimoimiseksi. Määräraha kanavistojen nuohoukseen on 60 000 €.

Tilojen siivousta toteutetaan sekä omana palveluna että ostopalveluna. Oman palvelun osuus on noin 40 prosenttia ja ostopalvelun osuus noin 60 prosenttia koko siivottavasta pinta-alasta.

Kiinteistöjen hoidossa kiinnitetään erityistä huomiota energiatehokkuuteen. Toimitilojen energiankulutus on merkittävässä asemassa ajatellen energiatehokkuussopimuksen mukaisten tavoitteiden saavuttamista. Talousarviovuoden aikana hankitaan energiankäytönseurantajärjestelmä. Energian hinnan nousu luo lisäpainetta tehostaa energiankäyttöä.

Kiinteistöjen kunnossapitotoiminnassa keskeisessä roolissa ovat kiinteistökohtaiset tarkastuskierrokset. Näiden perusteella määritellään tarpeen mukaiset vuosikorjaukset ja päivitetään pidemmän aikavälin kunnossapitosuunnitelmat.

Talousarviovuoden aikana otetaan käyttöön merkittäviä investointikohteita. Näitä ovat Mansikkaniemen uusi koulu, uusi uimahalli ja lastenkoti Taskukello. Vuonna 2023 alkavat Soinlahden uuden koulun rakentaminen sekä kulttuurikeskuksen rakennussuunnittelu. Korjauksia tehdään mm. terveyskeskuksessa, Edvin Laineen puukoululla, kalliosuojassa ja Raatihuoneella.

Vastuualueen tavoitteena on korjausvelan hallittu pienentäminen suunnitelmakaudella. Tätä seurataan vuosittain toimenpideohjelmassa.

Henkilöstön osaamista lisätään suunnitelmallisella koulutuksella.

Huonokuntoiset ja vailla käyttöä olevat rakennukset pyritään realisoimaan. Talousarvio- ja suunnitelmavuosina puretaan vuosittain käytöstä poistettuja rakennuksia erillisen purkusuunnitelman mukaisesti ja myydään aktiivisesti toimitilastrategiassa myytäväksi määritellyjä rakennuksia.

Talousarviovuonna varataan rakennusten purkukustannuksiin 1 180 000 €. Purkusuunnitelman mukaan vuoden 2023 aikana puretaan Veljeskodin asuinosa, Koljonvirran Helmi, Meijerikatu 1, uimahalli, Taskukello ja Putkimestarintie/Parkatintie.

Teknisen lautakunnan talousarviokäsittelyn jälkeen talousarvioon on lisätty Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä lunastettavien kiinteistöjen (vanha sairaala Vire, uusi sairaala Pulssi ja eläinklinikka) vuokratulot ja arvioidut ulkoiset hoitokustannukset. Lisäksi investointisuunnitelmaan on lisätty lunastettavat kiinteistöt sekä vanhan sairaalan toisen vaiheen peruskorjaus ja pysäköintiratkaisu.

9.8 Ylä-Savon jätehuoltolautakunta

Jätehuolto

Tilivelvollinen: Jätehuoltopäällikkö

Ylä-Savon jätehuoltolautakunta on viranomaistaho, joka vastaa jätelain viranomaisvelvoitteiden toteuttamisesta Ylä-Savon Jätehuolto Oy:n osakkaiden alueella. Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan toiminta-alueeseen kuuluvat Iisalmen ja Kiuruveden kaupungit, sekä Keiteleen, Lapinlahden, Piela-veden, Sonkajärven ja Vieremän kunnat.

Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan toiminta-alueella on noin 51 600 asukasta. Asuin- ja vapaa-ajan käytössä olevia rakennuksia toiminta-alueella on noin 28 800 kappaletta, joista asuinrakennuksia on 77 % ja vapaa-ajan asuinrakennuksia 23 %.

Kunta	Asukasmäärä 2021	Asuinrakennuksien määrä 09/2022	Vapaa-ajan asuinrakennuksien määrä 09/2022
Iisalmi	20 958	6 094	1 080
Kiuruvesi	7 759	3 723	972
Keitele	2 095	1 174	397
Lapinlahti	9 247	4 597	1 550
Pielavesi	4 269	2 476	1 355
Sonkajärvi	3 777	2 140	794
Vieremä	3 490	1 963	507

Lähde: Asukkaat: Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkajulkaisu].

ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 30.8.2022]. Rakennukset; Ylä-Savon Louhi -tietokanta 12.9.2022.

Jätelain mukaisesti Ylä-Savon jätehuoltolautakunta päättää alueellaan muun muassa jätehuolto-määräyksistä, jätetaksasta, palvelutasosta sekä määrittää jätehuollolle strategisia tavoitteita huomioiden valtakunnalliset sekä paikalliset jätehuoltosuunnitelmat.

Lautakunnan perustehtäviin kuuluu kiinteistöittäiseen jätehuoltoon liittyneiden ja liittymättömien kiinteistötietojen rekisteröinti. Oleellisena osana työtä on liittymättömien kiinteistöjen liittäminen jätehuollon piiriin yhdessä ympäristövalvonnan kanssa.

Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan sidosryhmiin kuuluvat Ylä-Savon Jätehuolto Oy sekä toimialueen ympäristönsuojeluvalvonta. Yhtiö vastaa operatiivisista tehtävistä ylläpitäen jätekeskusta ja muita vastaanottopisteitä sekä täydentäen ekopisteverkostoa. Ympäristönsuojeluvalvonta valvoo jätehuollon toteutumista tiiviissä yhteistyössä jätehuoltolautakunnan kanssa.

Henkilöstö (htv)

JÄTEHUOLTOLAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS 2025
Jätehuolto	Vakituiset	2	2	2	2	2
	Määräaikaiset	0	0,3	0	0	0
JÄTEHUOLTOLAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	2	2,3	2	2	2

Jätehuoltopäällikön lisäksi jätehuoltolautakunnassa työskentelee jätehuoltoneuvoja. Jätehuoltolautakunnan henkilöstön tulee osallistua koulutus- ja neuvontatapahtumiin.

Strategiset tavoitteet

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Ihana Iisalmi		
Rakennamme toimivaa, viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden	Uudistettujen jätehuoltomääräysten toimeenpano	Tiedotetaan uudistetuista määräyksistä ja ohjataan toimimaan määräysten mukaisesti
Rakennamme toimivaa, viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden	Kuntien jätepoliittisen ohjelman laatiminen	Aiemmin aloitettu kuntien jätepoliittisen ohjelman laatiminen saatetaan loppuun vuoden 2023 aikana

Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Uhkaavasti / väkivaltaisesti käyttäytyvä asiakas	- Poistumistiet pyritty varmistamaan - Toimintatavat sovittu kyseisen tilanteen varalta

Talous

70 YLÄ-SAVON JÄTEHUOLTOLAUTAKUNTA	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	158	170	172	1,4	172	172
Toimintamenot	-40	-43	-49	14,4	-49	-50
Henkilöstökulut	-108	-117	-117	0,3	-118	-119
Toimintakate (Netto)	10	10	6	-40,6	5	4
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	-10	-10	-1	-89,6	-1	-1
Tehtävän kokonaiskustannukset	-158	-169	-167	-1,2	-168	-170

Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan seudullisen yhteistoiminnan taloudesta ja kustannusten jaosta on sovittu yhteistoimintasopimuksessa. Yhteisen jätehuoltoviranomaisen ja lautakunnan kustannukset katetaan jätelain mukaisesti jätehuollon asiakkailta perittävään jätemaksuun sisällytettynä.

Toimintasuunnitelma

Uudistetut jätehuoltomääräykset astuvat voimaan vuoden 2023 aikana ja muuttuneista määräyksistä tiedotetaan kuntalaisia. Strategiatyö saatetaan loppuun. Töihin lukeutuvat niin palvelutason määrittäminen kuin jätehuollon strategiatyö Ylä-Savon alueelle. Jätetaksan uudistusprosessi aloitetaan vuoden 2023 aikana. Uudistunut jätelainsäädäntö on tuonut mukanaan muutoksia jätehuollon palvelukentälle. Asukkaita informoidaan tulevista muutoksista keräysten ja kuljetusten suhteen.

Jätehuoltoviranomaista työllistää paljon jätehuollon liittymisvelvollisuuden seuranta ja tilanteen ylläpito sekä ilmoitusten ja hakemusten käsittely. Seuranta on jatkuvaa ja lautakunta jatkaa aktiivista kehottamista liittyä järjestettyyn jätehuoltoon. Kehotuskirjeet lähetetään kiinteistöille, joiden osalta viranomaisella ei ole järjestetyn jätehuollon tietoa. Tavoitteena on, että kiinteistöjen jätehuoltojärjestelyt käydään läpi ja asuin- ja vapaa-ajankiinteistöt saadaan kattavasti järjestetyn jätehuollon piiriin.

Ylä-Savon jätehuoltolautakunta hyötyy Ylä-Savon Ympäristölautakunnan kanssa tekemästä yhteistyöstä Sitowisen Louhi-paikkatietosovelluksen kanssa. Yhteistyö vähentää paikkatietojärjestelmän käyttökustannuksia, vaikkakin tietojärjestelmistä aiheutuvat kustannukset ovat koko ajan kasvamassa. Lautakunta joutuu hankkimaan tarvitsemiaan tietoja digi- ja väestötietokeskukselta sekä maanmittauslaitokselta. Lisäksi Lapinlahden tietojärjestelmämuutos voi aiheuttaa lisäkustannuksia lautakunnan asiakasrekisterin ylläpitoon. Viranomainen seuraa muutosta ja pyrkii minimoimaan kiinteiden kustannusten nousua. Vuoden 2023 aikana kartoitetaan muita ohjelmistovaihtoehtoja asiakasrekisterin ylläpitämiseksi.

Vuosina 2023 ja 2024 jätehuoltolautakunta kehittää kompostointirekisteriään laajenevan ilmoitusmenettelyn myötä. Pakkausjätteiden keräyksen alkaessa heinäkuussa 2023 kunnan järjestämänä kuljetuksena, kehitetään jätemaksumuistutusten prosessia. Biojätteen erilliskeräys laajenee viimeistään vuoden 2024 heinäkuussa koskemaan vähintään 10 000 asukkaan taajamissa kaikkia asuinkiinteistöjä.

9.9 Ylä-Savon Ympäristölautakunta

Iisalmen kaupunki on tehnyt yhteistoimintasopimuksen Kiuruveden kaupungin sekä Sonkajärven ja Vieremän kuntien kanssa ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vastuukuntamallin mukaisesti. Lisäksi Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä ja jatkossa Iisalmen kaupunki ovat tehneet sopimuksen viranomaistehtävien hoitamisesta Pielaveden kunnan kanssa ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien osalta.

Ylä-Savon ympäristölautakunta vastaa jäsenkuntien puolesta siitä, mitä kuntien velvollisuudeksi on säädetty ympäristöterveydenhuollosta ja ympäristönsuojelusta. Ympäristölautakunta toimii jäsenkuntien ympäristönsuojelu-, terveydensuojelu-, kemikaali- ja leirintäalueviranomaisena sekä elintarvikelain, tupakkalain ja lääkelain 54a § - 54d § mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena.

Yhteistoimintasopimuksen 5 §:ssä on määrätty taloudesta ja taloudenhoidosta seuraavasti: Ympäristönsuojelun ja terveystalouden kustannukset jaetaan asukaslukuperusteisesti. Eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan niin, että 50 % kustannuksista jaetaan asukaslukuperusteisesti ja 50 % maidontuotantotilojen lukumäärän perusteella. Jakoperusteena käytetään uusinta saatavissa olevaa tilastoa. Laskenta-ajankohta on edellisen vuoden viimeinen päivä.

Yhteistoimintasopimuksen 8 §:n mukaan Iisalmen kaupunki vuokraa tarvittavat yleiset toimitilat (ympäristönsuojelun ja terveystalouden osalta). Iisalmi, Kiuruvesi, Sonkajärvi ja Vieremä vastaavat eläinlääkintähuollon tilakustannuksista ja tiloihin kuuluvista kiinteistä laitteista oman kuntansa osalta.

Iisalmen kaupunki laskuttaa kuntien maksusuudet kerran kuussa talousarvion mukaisesti. Tilinpäätöksen valmistuttua loppulasku (veloitus/hyvitys) lähetetään kuntiin. Maksujen viivästyessä noudatetaan korkolain mukaista viivästyskorkoa. Laskuun liitetään kustannuserittely.

Kuntakohtaiset maksusuudet vuodelle 2023 on esitetty alla olevassa taulukossa.

	Eläinlääkintä- palvelut	Eurot	Terveystalouden- palvelut	Eurot	Ympäristönsuojelu- palvelut	Eurot	Yhteensä
Iisalmi	38,89 %	613 356	58,24 %	177 174	52,07 %	226 869	1 017 399
Kiuruvesi	29,94 %	472 156	21,56 %	65 593	19,28 %	84 003	621 752
Sonkajärvi	13,49 %	212 683	10,50 %	31 930	9,38 %	40 869	285 482
Vieremä	17,68 %	278 904	9,70 %	29 504	8,67 %	37 775	346 183
Pielavesi					10,60 %	46 184	46 184
		1 577 100		304 200		435 700	2 317 000

Ympäristölautakunnan kokonaiskustannukset ovat 2,7 M€. Kun tästä vähennetään asiakasmaksut, muodostuu jaettavaksi nettokustannukseksi 2,3 M€.

Henkilöstö

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS 2025
Ympäristöterveydenhuolto	Vakituiset			24	24	24
	Määräaikaiset			3	3	3
	Yhteensä			27	27	27
Ympäristönsuojelu	Vakituiset			5	5	5
	Määräaikaiset			0,25	0,25	0,25
	Yhteensä			5,25	5,25	5,25
Yhteensä	VAKITUISET	0	0	29	29	29
	MÄÄRÄAIKAISET	0	0	3,25	3,25	3,25
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	0	0	32,25	32,25	32,25

Talous

71 YLÄ-SAVON YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	0	0	1 693		1 726	1 737
Toimintamenot	0	0	-559		-490	-496
Henkilöstökulut	0	0	-2 107		-2 167	-2 187
Toimintakate (Netto)	0	0	-973		-931	-946
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	0	0	-72		-72	-72
Tehtävän kokonaiskustannukset	0	0	-2 738		-2 729	-2 755

Ympäristöterveyspalveluissa on 19 virkaa ja 5 toimea. Määräaikaisia virka- ja työsuhteita on vuosilomien ja muiden virka- ja työvapauksien vuoksi noin 3 htv. Eläinlääkäripäivystyksessä käytetään jonkin verran ulkopuolisia päivystäjiä, jotta päivystysrasitus ei nousisi eläinlääkärikohtaisesti liian suureksi.

Ympäristönsuojelupalveluissa on viisi virkaa. Määräaikaisia virka- / työsuhteita on vuosittain noin 0,25 htv.

Strategiset tavoitteet

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Inspiroiva Iisalmi		
Olemme hyvinvointia ja osaamista aktiivisesti kehittävä kaupunki, jossa toimintaa uudistetaan rohkeasti kouluttamalla henkilöstöä, tarjoamalla uusia palveluja sekä olemalla mukana kokeiluissa.	Henkilöstön osallistaminen ja koulutuksiin osallistuminen. Helli -hanke (Hyvinvointia eläin-terveysalalle) yms.	Koulutuspäivien lkm Hankkeiden toteutuminen
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Ihana Iisalmi		
Huolehdimme kaupungin siisteydestä ja kannustamme myös kuntalaisia huolehtimaan ympäristöstään	Ohjaus ja neuvonta, lausunnot	Lausuntojen lkm
Rakennamme toimivaa, viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden	Valvonta, ohjaus ja neuvonta Luonnonvarojen kestävä käyttö Riittävät eläinlääkintähuollon palvelut	Vedenlaatu Elintarvike- ja talousvesiperäisten epidemioiden lkm Lupien ja ilmoitusten käsittelymäärät Eläinsuojelutoimenpiteiden ja terveydenhuoltokäyntien lkm

Ihmeiden Iisalmi		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Olemme vetovoimainen ja palveluiltaan monipuolinen Ylä-Savon seutukeskus, kehitämme kaupungin elinvoimaa määrätietoisesti uusien asukkaiden ja yritysten saamiseksi alueelle yhteistyössä muiden seudun kuntien kanssa	Laadukkaat ja kattavat kunnan-eläinlääkäripalvelut: panostaminen eläinlääkintähuollon työolosuhteisiin	Virkojen ja viransijaisuuksien täytöaste
Hyvinvoiva henkilöstö		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Päätöksenteko, johtaminen ja henkilöstön osallistaminen kehittämiseen on erinomaisella tasolla	Työn joustavuus, työhön perehdyttäminen, työnohjaus	Sairauspoissaolopäivät
Henkilöstö tietää, mitä heiltä odotetaan ja työtä tehdään innostuneesti	Työhön perehdyttäminen	Henkilökunnan vaihtuvuus

Kehitämme työhyvinvointia aktiivisesti ja pitkäjänteisesti	Työnohjaus Säännöllinen työpaikkakokouskäytäntö	Työnohjauskertojen lukumäärä Työpaikkakokousten lukumäärä vastuualueella
Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen		
Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	Ympäristönsuojeluun soveltuvien sähköisten tietojärjestelmien selvittäminen	Selvitys tehty

Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Päätökset eivät pysy oikeusasteissa.	Lautakunnan jäsenten koulutus ja viranhaltijoiden ammattitaidon ylläpito koulutuksiin osallistumalla.
Ympäristövahinko. Vaikutus ympäristön pilaantumisen.	Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyt sekä Viranomaisvalvonta.
Riistakatu 5:n sisäilmaongelmat. Sisäilmaongelmien vaikutus henkilöstön työkykyyn.	Etätyön joustava käyttö.
Organisaatiomuutoksen toteutus. Palvelutason tilapäinen heikentyminen muutosprosessista johtuvista ongelmista.	ICT-laitteiden ja -ohjelmistojen siirto tehtävä hyvissä ajoin ja ICT-tuen saatavuus siirtovaiheessa varmistettava. Toiminnan ydintehtävät priorisoitava ja resurssit keskitettävä niihin.
Henkilöstön työhyvinvoinnin mahdollinen heikentyminen organisaatiomuutosvaiheessa.	Perehdytys uuden organisaation käytänteisiin ja henkilöstöohjeisiin. Mahdolliset paikalliset sopimukset.
Uuden eläinlääkintähuoltolain tuomia velvoitteita ei täytetä (mikäli laki tulee voimaan luonnoksen kaltaisena) 1. 13 €/kunnan vastuu potilasasiakirjojen säilyttämisestä 2. 17€/markkinaperusteinen hinnoittelu, kirjanpito-velvollisuus 30 €/ Julkisin varoin tuettuja eläinlääkäripalveluja koskeva avoimuusvelvollisuus	1. ProvetCloudin käyttöönotto vuoden 2023 alussa 2. Järjestämisvastuun ulkopuolella olevien toimenpiteiden klinikkamaksut tulee nostaa niistä aiheutuvien kulujen suuruisiksi sekä erillinen kirjanpito toiminnoista, jota harjoitetaan kilpailutilanteessa markkinoilla Kirjanpidossa julkisin varoin tuettuihin eläinlääkäripalveluihin kohdistuvat tulot ja menot on eriytetävä kaikesta muusta toiminnasta sekä laadittava kuvaus kustannuslaskennan periaatteesta. Tämän lisäksi on kuvattava tiedot palkkioista, joita kunnan eläinlääkärit ovat perineet järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista, vähennettyinä palkkioiden hankkimiseen kohdistuvilla kuluilla.

Ympäristöterveyspalvelut

Tilivelvollinen: ympäristöterveydenhuollon päällikkö

Vastuualue sisältää seuraavat toimintayksiköt:

- eläinlääkintäpalvelut
- terveystalvontapalvelut

Talous

7020 YMPÄRISTÖTERVEYS- PALVELUT	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	0	0	1 384		1 412	1 421
Toimintamenot	0	0	-426		-354	-359
Henkilöstökulut	0	0	-1 724		-1 772	-1 787
Toimintakate (Netto)	0	0	-765		-715	-725
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	0	0	-42		-42	-42
Tehtävän kokonaiskustannukset	0	0	-2 191		-2 168	-2 188

Toimintasuunnitelma

Eläinlääkintäpalvelujen ja terveystalvontapalvelujen taloudesta ja kustannusten jaosta on sovittu yhteistoimintasopimuksessa. Eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan siten, että kukin sopijakunta vastaa tilakustannuksista sekä tiloihin kuuluvista kiinteistä laitteista oman kuntansa osalta ja muut kustannukset jaetaan 50 % asukasluvun ja 50 % maidontuotantotilojen lukumäärän perusteella. Terveystalvonnan osalta kustannukset jaetaan asukasluvun suhteessa.

Ympäristöterveyspalvelujen vastuualueen tulot koostuvat sopijakuntien maksuosuuksista, valtion maksamista korvauksista eläinlääkintähuoltolain mukaisen valvontatehtävien hoitamisesta sekä asiakkailta perittävistä maksuista. Toiminnanharjoittajilta peritään veroluonteisia vuosittaisia valvonnan perusmaksuja tupakkalain, elintarvikelain ja terveydensuojelulain perusteella. Lisäksi asiakkailta peritään ilmoitusten ja hakemusten käsittelymaksuja sekä suoriteperusteisia maksuja elintarvike-, terveydensuojelu- ja lääkelain mukaisista valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista. Eläinlääkintähuollossa pieneläinten asiakkailta peritään klinikka-, leikkaussali-, kuvantamis-, avustaja- ja laboratoriomaksuja Ylä-Savon eläinklinikalla sekä Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnaneläinlääkäreiden vastaanotoilla.

Vuoden 2023 tärkeimpänä tavoitteena on toiminnan häiriöttömän jatkuvuuden turvaaminen uudessa organisaatiossa ja muissa vuoden 2023 aikana tapahtuvissa muutoksissa. Muutoksen johtamisessa tavoitteena on luottamuksen, oikeudenmukaisuuden kokemuksen sekä sitoutumisen vahvistaminen. Asiakkaille näkyviä muutoksia ovat vuoden 2023 alusta klinikka-, leikkaussali-, kuvantamis-, avustaja- ja laboratoriomaksujen käyttöönoton laajentuminen Kiuruveden, Sonkajärven ja Vierejän vastaanotoille sekä Kiuruvedelle Hingunniemeen valmistuvat uudet eläinlääkintähuollon toimitilat. Vuoden 2023 aikana voimaantulevan uuden eläinlääkintähuoltolain velvoitteet asettavat uusia vaatimuksia lakisääteisen eläinlääkintähuoltopalvelujen järjestäjälle mm. potilasasiakirjojen säilyttämisestä, järjestämisvastuun ulkopuolisten palvelujen klinikkamaksuhinnoittelusta ja kirjanpidosta sekä julkisin varoin tuettujen eläinlääkäripalvelujen kirjanpidon ja kustannuslaskennan avoimuusvelvollisuudesta.

One Health -periaatteen mukaan ihmisten ja eläinten terveydet ovat sidoksissa toisiinsa ja ympäristöön. Ympäristöterveyspalvelut on tehnyt perinteisesti kiinteää yhteistyötä terveydenhuollon kanssa mm. eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien, ruokamyrkytyspäilyjen ja terveydellisen olosuhdevalvonnan osalta ja tämä yhteistyö syveni entisestään koronapandemian aikana. Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa ympäristöterveyspalvelujen ja terveydenhuollon yhteistyön jatkuminen on erittäin tärkeää myös uusissa organisaatioissa. Tämä edellyttää säännöllistä yhteydenpitoa mm. epidemiaselvitystyöryhmän kokouksilla.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädännöt edellyttävät kuntia laatimaan säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman. Suunnitelmassa otetaan huomioon valvontaa ohjaavien keskusvirastojen toimialakohtaiset valvontaohjelmat, alueellinen eläinlääkintähuoltolain mukainen suunnitelma ja ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma paikallisten valvontatarpeiden mukaisesti ja riski-perusteisesti. Ympäristöterveyspalveluilla on ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2020-2024 ja sitä päivitetään vuosittain vuoden loppuun mennessä. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman hyväksyy ympäristölautakunta ja se lähetetään tiedoksi Itä-Suomen aluehallintovirastolle, joka valvoo kuntien ympäristöterveydenhuollon toiminnan laatua ja riittävyttä.

Ympäristönsuojelupalvelut

Tilivelvollinen: ympäristöjohtaja

Ympäristönsuojelutehtäviin kuuluvat mm. vesiensuojeluun, jätevalvontaan, ilmanlaatuun, meluntorjuntaan, ympäristölupiin, rekisteröintiin ja ilmoituksiin liittyvät asiat sekä maa-ainesasiat.

lisalmen, Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän sekä Pielaveden kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii Ylä-Savon ympäristölautakunta. Ympäristölautakunnan tehtävänä on:

1. Huolehtia lautakunnan hoidettavaksi laissa tai sen nojalla säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä
2. Huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä
3. Huolehtia ympäristön tilan seurannasta sekä siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista
4. Osallistua kunnassa tarvittavan ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämiseen
5. Antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista muille viranomaisille
6. Huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valistuksesta ja koulutuksesta kunnassa
7. Edistää kunnan yhteistyötä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ympäristönsuojeluasioissa

Talous

7040 YMPÄRISTÖNSUOJELUPALVELUT	TP 2021	TAm 2022	TA 2023	Muutos %	SV1 2024	SV2 2025
Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)						
Toimintatulot	0	0	309		314	316
Toimintamenot	0	0	-133		-135	-137
Henkilöstökulut	0	0	-384		-395	-399
Toimintakate (Netto)	0	0	-208		-216	-220
Laskennalliset kustannukset						
Muut laskennalliset kustannukset	0	0	-31		-31	-31
Tehtävän kokonaiskustannukset	0	0	-548		-561	-567

Toimintasuunnitelma

Vuosi 2023 on Ylä-Savon ympäristölautakunnan ensimmäinen toimintavuosi tehtävien hoidon siirtäessä 1.1.2023 Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä lisalmen kaupungille, joka toimii vastuukuntana. Seudulliseen palvelualueeseen kuuluvat lisalmen ja Kiuruveden kaupungit sekä Sonkajärven ja Vieremän kunnat. Lisäksi Ylä-Savon ympäristölautakunta toimii Pielaveden kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena.

Ympäristönsuojelun tehtäväkenttä on laaja, mikä edellyttää ympäristölautakunnan jäseniltä perehtyneisyyttä alan lainsäädäntöön lautakunnan toimiessa viranomaisena. Tämän vuoksi ympäristölautakunnan jäsenille järjestetään koulutusta lautakunnan tehtävistä ja vastuista. Henkilöstön koulutuksella ylläpidetään ammatillista osaamista lainsäädännön jatkuvassa muutoksessa.

Uuden organisaation myötä henkilöstön tulee kouluttautua käyttämään Iisalmen kaupungin käytössä olevia tietojärjestelmiä, jotka ovat osin erilaisia kuin aiemmassa organisaatiossa. Palvelut pyritään järjestämään kuitenkin niin, että muutoksesta ei aiheudu viivettä asioiden käsittelyyn. Samalla aloitetaan Iisalmen tietojärjestelmiin integroitavan ympäristönsuojelun sähköisen lupapalvelun selvitystyö.

Ympäristönsuojelun painopistealueet vuodelle 2023 ovat:

- valvontasuunnitelman ja -ohjelman päivittäminen
- määräaikaistarkastusten suorittaminen valvontaohjelman mukaisesti
- maa- ja kiviaineslupien käsittely ja valvonta
- yritysten jätehuoltoselvitysten jatkaminen

Ympäristönsuojelun kustannukset jaetaan kuntien asukaslukujen mukaisessa suhteessa. Toimintamenot koostuvat pääosin henkilöstömenoista - vastuualueella on viisi vakinaista viranhaltijaa. Henkilöstöressurssin vähäisyyden vuoksi tehtäviä on priorisoitava, mistä johtuen määräaikaistarkastuksia ei ole saatu tehtyä valvontaohjelman mukaisesti ja lupien käsittelyssä voi syntyä viivettä.

Vuodelle 2023 ympäristönsuojelussa ei ole investointitarpeita. Toimintatuottoja arvioidaan kertyvän lupa-, ilmoitus-, rekisteröinti- ja valvontamaksuista 100 000 euroa. Lisäksi tuottoihin kirjataan kuntien maksusuudet. Vireille tulevien asioiden määrää on ennakolta vaikea arvioida, joten tuottojen kertymä vaihtelee vuosittain. Rakennuskustannusten ja energian hintojen nousu voi vähentää toiminnanharjoittajien halukkuutta investointeihin, mikä heijastuu haettavien lupien määrään ja sitä kautta lupamaksutuloihin.

10. Investointiosa

10.1 Iisalmen kaupungin investoinnit

Talousarviossa aktivointirajaksi on määritelty 10 000 euroa eli vähintään 10 000 euron hankinnat käsitellään investointimenona ja kirjataan poistoaikanaan tuloslaskelman kuluksi. Tätä pienemmät menoerät kirjataan käyttötalouteen.

Poistot investoinneista lasketaan kaupunginvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti.

Investointimäärärahat ovat valtuustoon nähden sitovia toimialatasolla, ellei yksittäisen projektin, projektiryhmän tai kohteen osalta ole erikseen muuta mainittu. Lautakuntaan nähden investointimäärärahat ovat sitovia projekti, projektiryhmä tai kohde tasolla. Määräraha- ja käyttötarkoituserämuutoksista päättää ao. lautakunta niiltä osin, kun määräraha ei ole valtuuston nähden sitova.

Investoinnit 2023

Investointisuunnitelma v. 2023 on yhteensä 59,7 milj. euroa (netto). Iisalmen Vesi -liikelaitoksen investoinnit mukaan lukien 61,5 milj. euroa (netto).

Elinvoima- ja konsernipalvelut

Sijoitus Pohjois-Savon pääomarahastoon 0,08 milj. euroa (Yhteensä 0,5 milj. euroa v. 2020–2030).

Osallistuminen Itärata-hankeyhtiöön 0,2 milj. euroa (yhteensä 1,3 milj. euroa v. 2022–2031).

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan kalustohankinnat sisältävät koulujen, päiväkotien ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden kalusteiden uusimisen sekä Mansikkaniemen koulun kalustamismäärärahat.

Taide-esineiden hankintaan, Mansikkaniemen koulun ja Taskukellon prosenttitaidehankintaan sekä konservointiin on varattu 0,05 milj. euroa. Toimialan investointimenot v. 2023 ovat 0,7 milj. euroa.

Tekninen toimiala

Maa- ja vesialueet

Maanhankintaa toteutetaan siten, että eri puolilla kaupunkia on koko ajan riittävästi luovutettavissa olevia korkeatasoisia tontteja asumisen ja elinkeinoelämän käyttöön. Keskeisiä maanhankintainvestointeja ovat Pihlajaharjun kiertoliittymää ja kevyenliikenteen reittiä varten tehtävät hankin-

nat sekä asemakaavan mukaisten puistoalueiden hankinnat eri puolilla kaupunkia. Rantalan pappilan alueen katujen ja kevyen liikenteen väylien toteuttamiseksi tehtävät maanhankinnat ovat investointiohjelmassa. Mansikkaniemen leirikeskuksen ja sitä ympäröivien maa-alueiden hankinta siirtyy mahdollisesti vuodelle 2023. Teollisuustonttivarannon kannalta tärkeitä hankittavia alueita sijaitsee asemakaavan mukaisilla teollisuusalueilla esimerkiksi Parkatissa. Maa-alueiden hankintaan on suunnitelmassa varattu 0,9 milj. euroa netto, josta Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä lunastettavan maa-alueen osuus on 0,5 milj. euroa. Maa-alueiden myyntiin on arvioitu 0,1 milj. euroa.

Kadut ja yleiset alueet

Katujen ja yleisten alueiden rakentaminen

Pihlajaharjun asuinalueella jatketaan kunnallistekniikan rakentamista Hannantien, Lyydintien ja Pihlajaharjuntien päällystys- ja viimeistelytoilla. Kangaslammilla rakennetaan uutta kevyen liikenteen väylää Lepokankaantien varteen. Peltosalmen teollisuusalueella rakennetaan Ahmolantien jatketta alueen laajennusosalle. Kirkonsalmella rakennetaan kaksi tonttikatua yhteistyöhankkeena seurakunnan kanssa. Vierasvenesatamassa uusitaan kelluva aallonmurtajalaituri varusteineen.

Määrärahoilla tehdään lisäksi edellisen vuoden rakennuskohteiden päällystys- ja viimeistelyitä sekä pienempiä liikenteenohjaukseen ja liikenneturvallisuussuunnitelman toteuttamiseen sisältyviä toimenpiteitä.

Uudisrakentamiseen on suunniteltu käytettäväksi talousarviovuonna 1,2 milj. euroa.

Katujen ja yleisten alueiden peruskorjaus

Katujen ja yleisten alueiden investointiosan painopiste on katujen peruskorjauksessa. Tällä pyritään pitämään katuihin kohdistuvaa korjausvelkaa hallinnassa. Investointisuunnitelmassa esitetyllä investointitasolla katuihin kohdistuva korjausvelka pienenee. Mikäli peruskorjauskohteen vesihuolto vaatii korjausta, saneeraukset tehdään yhteistyössä Iisalmen Vesi-liikelaitoksen kanssa.

Peruskorjauksilla parannetaan katujen ja asuntoalueiden tasoa, vesihuoltoa, liikenneturvallisuutta, katuvalaistusta ja viihtyisyyttä. Päällysteiden uusimisella estetään myös katurunkojen laajemmat vauriot.

Katujen peruskorjaussuunnitelman perustana on kaupunginvaltuuston kokouksessa 16.4.2018 § 25 hyväksytty katujen peruskorjausohjelma vuosille 2019–2030.

Katujen ja yleisten alueiden peruskorjaukseen on suunniteltu käytettäväksi yhteensä 1,4 milj. euroa. Makkaralahden, Kangaslammien ja keskustan katujen peruskorjauksiin käytetään yhteensä 0,5 milj. euroa. Ulkovalaistuksen energiatehokkuuden parantamiseen kiinnitetään huomiota. Valaistuksen ja

kevyen liikenteen väylien peruskorjaukseen, Peltomäen alueen tieparannuksiin, siltojen korjaussuunnitteluun sekä päällysteiden uusimiseen käytetään erillisten suunnitelmien mukaan 0,9 milj. euroa vuonna 2023.

Liikunta- ja ulkoilualueet

Liikunta- ja ulkoilualueiden rakentamiseen ja peruskorjaukseen on suunniteltu käytettäväksi 0,8 milj. euroa v. 2023.

Määrärahalla toteutetaan mm. Mansikkaniemen lähiliikuntapaikka, Paloisvuoren rinnevalaistuksen uusiminen ja Hanhilammen ampumakeskuksen practical-rata. Lisäksi määrärahalla toteutetaan pienempiä liikunta- ja ulkoilualueiden kehittämistoimenpiteitä. Rahoitusta lähiliikuntapaikkahankkeisiin saadaan 0,03 milj. euroa.

Puistot ja yleiset alueet

Viheralueiden rakentamiseen ja peruskorjaukseen on suunniteltu käytettäväksi 0,4 milj. euroa v. 2023.

Määrärahalla tehdään viheraluejärjestelmän mukaista rantareittiä Vuohiniemenpuistossa ja Paloisjärvenpuistossa sekä aloitetaan uusien leikkikenttien rakentaminen Ohenmäessä ja Kirkonsalmen länsirannalla. Lisäksi määrärahoilla toteutetaan pienempiä hankkeita mm. leikkikentillä, puistoissa, venevalkamilla sekä ulkoilu- ja venereittien taukopaikoilla.

Muut investoinnit

Määrärahoihin sisältyy mm. määräraha arvaamattomien töiden suorittamiseen toimialajohtajan päätöksen mukaisesti. Trimble Locus -tietojärjestelmän täydennysosien hankintaa jatketaan ja kalustohankintoja toteutetaan erillisen suunnitelman mukaisesti. Hulevesiverkoston rakennetaan ja peruskorjataan katurakennuskohteissa.

Projektien määräraha on 0,9 milj. euroa.

Toimitilat

Toimitilainvestoinneilla pyritään varmistamaan turvallinen ja terveellinen toimintaympäristö kaupungin rakennuksissa.

Vuonna 2023 aloitetaan Soinlahden uuden koulun rakentaminen. Talousarviovuoden aikana valmistuvat sekä Mansikkaniemen koulu että lastenkoti Taskukello. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä lunastetaan kiinteistöjä 39,4 miljoonalla eurolla. Lunastettavat kiinteistöt ovat uusi sairaala Pulssi, vanha sairaala Vire sekä eläinklinikka. Vanhan sairaalan peruskorjauksen toiseen vaiheeseen on varattu 3,5 milj. euroa ja pysäköintiratkaisun rakentamiseen 2 milj. euroa. Lisäksi ohjelmassa on Edvin

Laineen puukoulun vesikaton korjaaminen. Ensi vuonna investoidaan koulurakentamiseen 4,2 miljoonaa euroa ja sote -kiinteistöihin 45,7 miljoonaa euroa.

Vuoden 2023 aikana rakennetaan valmiiksi myös uimahalli ja uimahallin pysäköintialue (1,7 milj. euroa) ja aloitetaan kulttuurikeskuksen peruskorjauksen ja uudistamisen rakennussuunnittelu (0,6 milj. euroa). Lisäksi jatketaan tilojen valaistuksen uusimista led-valaistukseksi sekä sähköautojen latauspisteiden rakentamista yhteensä 0,11 miljoonalla eurolla. Varautumiseen liittyen hankitaan kolme uutta varavoimakonetta.

Pieniin arvaamattomiin talonrakennusinvestointeihin voidaan käyttää toimialajohtajan päätöksen mukaan 0,3 milj. euroa vuonna 2023. Lisäksi on varattu yhteensä 0,2 milj. euroa koulujen ja päiväkotien keittiöille/pihoille sekä nimettyjen hankkeiden jälkitöille.

Investointisuunnitelman mukaan toimitiloihin investoidaan yhteensä 53,1 miljoonaa euroa (netto) vuoden 2023 aikana.

Investointisuunnitelma 2024-2027

Konserni- ja elinvoimapalveluiden sijoitus Pohjois-Savon pääomarahastoon 0,2 M€ ja osallistuminen Itärata-hankeyhtiöön 0,8 M€ v. 2024-2027.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan kalustohankinnat sekä taide-esineiden hankinta/konservointi v. 2024-2027 ovat yhteensä 3,3 M€ netto.

Katujen ja yleisten alueiden rakentamisen suunnitelma sisältää Pihlajaharjun asuntoalueen n. 1 M€ investoinnit v. 2024-2027. Peltosalmen liikennejärjestelyt n. 0,4 M€ v. 2026, mutta hanke vaatii myös ulkopuolista rahoitusta. Peltosalmen teollisuusalueella rakennetaan valmiiksi Ahmolantien jatke alueen laajennusosalle v. 2024. Pihlajaharjun kevyen liikenteen väylän rakentaminen Papinahoon v. 2024-2025 n. 0,3 M€. Määrärahoilla tehdään lisäksi edellisen vuoden rakennuskohteiden päällystys- ja viimeistelytöitä. Liikenneturvallisuuteen, liikennevaloihin ja liikenteenohjaukseen on suunnitelmakaudella varattu 0,5 M€. Katujen ja yleisten alueiden rakentamisen investointisuunnitelma v. 2024-2027 on yhteensä 2,4 M€.

Liikennealueiden peruskorjaussuunnitelma katujen osalta perustuu valtuuston hyväksymään peruskorjausohjelmaan. Katuja peruskorjataan Lippuniemen, Makkaralahden ja keskustan alueilla yhteensä 2,2 M€:lla. Valaistuksen ja kevyenliikenteen väylien peruskorjaukseen sekä päällysteiden uusintaan käytetään vuosittain 0,7 M€. Muihin kehittämistoimenpiteisiin ja siltoihin on suunnitelmassa varattu 0,6 M€ v. 2024-2027. Peruskorjaussuunnitelma yhteensä v. 2024-2027 on 5,9 M€.

Liikunta- ja ulkoilualueiden osalta suunnitelma painottuu Kankaan liikuntapuiston ja Paloisvuoren ulkoilualueen kehittämiseen ja siihen on varattu 0,5 M€. Lähiliikuntapaikkoihin, luistinratoihin/kaukaloihin, ulkokuntoilupaikkoihin, ja vesistöjen kunnostukseen on suunnitelmakaudella varattu 0,4 M€. Liikunta- ja ulkoilualueiden rakentamiseen ja peruskorjaukseen käytetään suunnitelmakaudella 0,9 M€.

Muihin investointeihin (mm. muuhun kalustoon, hulevesiverkoston ja arvaamattomiin töihin) on suunnitelmakaudella varattu 2,6 M€.

Toimitilarakentaminen jatkuu voimakkaana. Soinlahden uusi koulu valmistuu 2024, kustannusarvio 4,6 M€. Kulttuurikeskuksen peruskorjaus- ja uudistamishankkeeseen v. 2024–2027 on varattu 25,0 M€ netto. Hankkeen tuotoissa on huomioitu kulttuuritilojen perustamishankkeiden rahoitussuunnitelman mukainen valtionavustus 1,0 milj. euroa, joka on sijoitettu hankkeen ensimmäiselle rakentamisvuodelle 2025. Kulttuuritilojen hankeavustuksiin liittyen on valtionhallinnossa käynnissä erillinen selvitystyö. Avustusasia tarkentuu myöhemmin.

Terveyskeskuksessa jatketaan korjaustöitä v. 2024. Kilpajäähallin hankesuunnittelun aloitus v. 2027. Mikäli ilmenee erityisen painavia syitä, jotka edellyttävät hankkeen käynnistämistä aiemmin, esitetään muutokset vuoden 2024 talousarvion laadinnan yhteydessä. Lumilinnan ja Peltosalmen päiväkotien rakentaminen ajoittuu suunnitelmavuosille 2024–2027. Päiväkotien kustannusarviot ovat 3,1 M€ eli yhteensä 6,3 M€. Muut talonrakennushankkeet -projektin investoinnit vuosina 2024–2027 ovat noin 1,1 M€. Muille toimitilainvestoinneille (mm. pienet talonrakennuskohteet ja hankkeiden jälkityöt) on suunnitelmassa varattu 1,8 M€. Toimitilainvestoinnit (netto) ovat kokonaisuudessaan v. 2024–2027 noin 41,9 M€.

Veljeskodin kiinteistölle on tehty v. 2020 tarveselvitys, jonka pääasiallisena tarkoituksena oli selvittää kiinteistön jatkokäyttömahdollisuuksia. Kiinteistölle on vielä tarkoitus tehdä täydentävät kunto- ja haitta-ainetutkimukset. Investointi on siirretty suunnitelmakauden loppuun odottamaan hyvinvointialueen sitoumusta.

Yhteensä 2023-2027

Investointisuunnitelma v. 2023–2027 on 119,7 M€ (netto) ja lisälmen Vesi -liikelaitoksen investoinnit mukaan lukien 128,3 M€ netto. Keskimääräinen investointimäärä on 23,9 M€/v ja lisälmen Vesi -liikelaitoksen investoinnit mukaan lukien 25,7 M€.

IISALMEN KAUPUNKI

INVESTOINTISUUNNITELMA 2023-2027 (1000 €)

	Sitovuus KV/KH/ LTK	Kustarv.	Keskenen.					Yht.23-27		
			31.12.21	TAm2022	TA2023	TS2024	TS2025		TS2026	TS2027
KONSERNI- JA ELINVOIMAPALVELUT										
2130 Muut osakkeet										
7000 P-S pääomarahasto netto			0	100	75	60	50	50	50	285
Tuotot	KH		0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	KH		0	100	75	60	50	50	50	285
7001 Osall. Itärata-hankeyhtiöön	KH		0	200	200	200	200	200	200	1000
Konserni- ja elinvoimapalvelut yht.										
Tuotot	KV		0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	KV		0	300	275	260	250	250	250	1285
Netto			0	300	275	260	250	250	250	1285
SIVISTYS- JA HYVINVOINTITOIMIALA										
3303 Peruskoulujen yhteiset	LTK		41	620	580	370	70	40	70	1130
3320 Päiväkotien kalusteiden uus.	LTK		0	0	15	0	15	0	465	495
3421 Taide esin.hank./konserv. netto			93	109	45	52	10	10	10	127
Tuotot	LTK		-50	-50	0	0	0	0	0	0
Kulut	LTK		143	159	45	52	10	10	10	127
3422 Kulttuuri+vapaa-aika kalusto	LTK		38	470	75	160	470	760	750	2215
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala yht.										
Tuotot	KV		-50	-50	0	0	0	0	0	0
Kulut	KV		222	1249	715	582	565	810	1295	3967
Netto			172	1199	715	582	565	810	1295	3967
TEKNINEN TOIMIALA										
3602 Tietojärjestelmät	LTK		0	20	30	30	30	30	30	150
3671 Teknisen toimialan muu kalusto	LTK		0	250	380	220	275	220	220	1315
4001 Kiint. Osto ja myynti kvalt netto			0	400	924	200	200	200	200	1724
Tuotot	LTK		0	-100	-100	-100	-100	-100	-100	-500
Kulut	LTK		0	500	1024	300	300	300	300	2224
4601 Suunnittelu, maasto ja runkomit	LTK		13	100	130	110	110	110	110	570
4711 Katujen/yl-alueiden rak. netto										
7100 Pihlajaharju			0	200	165	165	550	165	165	1210
7101 Virranpuisto			60	65	0	0	0	0	0	0
7104 Liikennevalot			0	40	20	45	45	45	45	200
7105 Muu liikenteenohjaus			0	30	35	35	35	35	35	175
7106 Liikenneturv. suun.toteutus			0	30	45	45	45	45	45	225
7107 Veturitallinrannan asuntoalue			322	180	0	0	0	0	0	0
7108 Lepokankaantien kev.liik.väylä			0	0	135	55	0	0	0	190
7126 Sataman aallonmurtaja			0	0	330	0	0	0	0	330
7127 Porovedentien kev.liik.väylä			742	250	0	0	0	0	0	0
7141 Peltosalmen liikennejärjestelyt			0	0	0	0	0	385	0	385
7142 Mansikkaniemen koulun liikennejärj.			0	90	0	0	0	0	0	0
7143 KoljonvIRRantien kaava-al liik.järj.			0	265	90	0	0	0	0	90
7144 Jänönpolku			0	40	0	0	0	10	0	10
7145 Kirjurinkatu			0	100	30	0	0	0	0	30
7146 Rantalankuja ja Kertunkuja netto			0	0	55	0	0	0	0	55
Tuotot			0	0	-55	0	0	0	0	-55
Kulut			0	0	110	0	0	0	0	110
7147 Peltosalmen teollisuusalueen katu			0	0	275	110	0	0	0	385
7148 Saukonpolun jatke			0	0	55	25	0	0	0	80
7149 Pihlajaharjun kevyen.lv netto			0	0	0	110	200	0	0	310
Tuotot			0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut			0	0	0	110	200	0	0	310

IISALMEN KAUPUNKI										
INVESTOINTISUUNNITELMA 2023-2027 (1000 €)										
	Sitovuus KV/KH/ LTK	Kust.arv.	Keskener.							
			31.12.21	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025	TS2026	TS2027	Yht.23-27
4715 Katujen/yl.-al. peruskorj. netto	LTK		30	2142	1420	1945	1310	1415	1265	7355
6201 Katajamäki, Kajaani			20	15	0	0	0	0	0	0
7111 Valaistuksen peruskorjaus			0	150	165	165	165	165	165	825
7112 Päälysteiden uusinta			0	415	440	440	440	440	440	2200
7113 Kev.liik.väylien peruskorjaus			0	100	110	110	110	110	110	550
7114 Pohjolankatu			0	0	155	110	0	0	0	265
7117 Lippuniemen kadut			0	407	0	255	225	410	165	1055
7119 Makkaralahden kadut			0	0	175	45	0	0	0	220
7120 Muut kehittämistoimenpiteet			0	30	35	35	35	35	35	175
7121 Savonkatu			0	225	55	0	0	0	0	55
7130 Sillat			10	290	45	220	45	110	45	465
7134 Kangaslammin kadut			0	370	160	0	0	0	0	160
7136 Riistakatu v. Kuutolank.-Salmenk.			0	0	0	310	0	0	0	310
7137 Keskustan/Kirkonsalmen kadut			0	0	0	255	290	145	0	690
7199 Kilpijärven koulun pysäköintialue			0	140	0	0	0	0	0	0
7200 Peltosalmen kadut			0	0	0	0	0	0	305	305
7201 Peltomäki			0	0	80	0	0	0	0	80
4740 Liikunta- ja ulkoilualueet netto	LTK		52	375	765	410	315	95	95	1680
6252 Kankaan liikuntapuisto			0	0	0	110	110	0	0	220
6258 Paloisvuori ulkoilualue			0	95	200	130	110	0	0	440
6259 Uimarannat			0	35	45	0	0	0	0	45
6260 Hanhilampi			16	20	80	0	0	0	0	80
6261 Lähiliikuntapaikka netto			0	0	95	0	0	0	0	95
Tuotot			0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut			0	0	95	0	0	0	0	95
6262 Liikuntatoimen kentät			0	0	80	0	0	0	0	80
6263 Luistinradat ja kaukalot			0	0	0	20	0	0	0	20
6267 Moottoriurheilukeskus			0	50	55	0	0	0	0	55
6268 Ulkokuntoilupaidat			0	35	40	40	40	40	40	200
6270 Lähiliik.paikka Mansikkaniemi netto			0	0	115	0	0	0	0	115
Tuotot			0	0	-30	0	0	0	0	-30
Kulut			0	0	145	0	0	0	0	145
6271 Peltosalmen skeittiparkki			0	30	0	0	0	0	0	0
6272 Kilpijärven koulun hiekkatekonurmi			0	70	0	0	0	0	0	0
7506 Vesistöjen kunnostus			36	25	0	55	0	0	0	55
7510 Ohenmäen frisbeegolfraita			0	15	0	0	0	0	0	0
7511 Liikuntapaikkojen kehittämissuun. Tot			0	0	55	55	55	55	55	275
4761 Arvaamattomat työt/Muut inv.	LTK		0	40	120	120	120	120	120	600
4791 Puistot ja yleiset alueet netto	LTK		115	442	430	385	275	275	275	1640
7500 Ulkoilu/vener.taukop.peruskorj.			0	30	35	35	35	35	35	175
7501 Venevalkamat			0	30	35	20	20	20	20	115
7502 Viheraluej. Tot/terv.ed.as.y.m.			0	60	65	55	55	55	55	285
7503 Leikkikenttien saneeraus			0	92	100	100	100	100	100	500
7504 Keskustan puistot/Kirkkopuisto			115	150	20	0	0	0	0	20
7505 Muut puistot			0	60	65	65	65	65	65	325
7507 Torin äänentoistojärjestelmä			0	20	0	0	0	0	0	0
7508 Uudet leikkikentät			0	0	110	110	0	0	0	220
4793 Muut investoinnit netto	LTK		0	240	220	145	160	165	145	835
7707 Hulevesiverkosto			0	190	220	145	160	165	145	835
7710 Karjalankadun vesijohto			0	50	0	0	0	0	0	0

IISALMEN KAUPUNKI

INVESTOINTISUUNNITELMA 2023-2027 (1000 €)

	Sitovuus KV/KH/ LTK	Kust.arv.	Keskener.		TS2024	TS2025	TS2026	TS2027	Yht.23-27	
			31.12.21	TAm2022						
TOIMITILAT										
5022 SOTE kiinteistöt netto	LTK		117	1851	45737	465	0	350	5000	51552
6742 Palvelukeskus Kirkonsalmi			0	15	0	0	0	0	0	0
6744 Terveyskeskus			0	300	0	165	0	0	0	165
6745 Vetrea/veljeskoti	KV/LTK	8000	0	0	0	0	0	350	5000	5350
6747 Taskukello (uusi)	KV/LTK	2584	117	1536	931	0	0	0	0	931
6748 Pulssi, uusi sairaala	KV/LTK		0	0	16674	0	0	0	0	16674
6749 Vire, vanha sairaala	KV/LTK		0	0	25792	0	0	0	0	25792
6750 Eläinklinikka	KV/LTK		0	0	340	0	0	0	0	340
6753 Pysäköinti	KV/LTK	2300	0	0	2000	300	0	0	0	2300
5030 Koulukiinteistöt netto	LTK		7678	5485	4250	1542	0	0	120	5912
6801 Edvin Laineen koulu			0	0	0	0	0	0	55	55
6810 Sourunsalon koulu			0	69	0	0	0	0	0	0
6811 Otavan koulu			0	0	330	0	0	0	0	330
6814 Mansikkaniemen koulu	KV/LTK	7948	2681	4267	1000	0	0	0	0	1000
6815 Kilpjärven uusi koulu	KV/LTK	6094	4983	949	0	0	0	0	0	0
6816 Soinlahden uusi koulu	KV/LTK	4625	13	150	2920	1542	0	0	0	4462
6821 Juhani Ahon koulu			0	50	0	0	0	0	65	65
6825 Lyseo			0	0	0	0	0	0	0	0
5100 Muut talonrak.hankkeet netto	LTK		11	292	160	215	385	295	165	1220
6613 Juhani Ahon museo netto			0	28	0	0	0	0	0	0
<i>Tuotot</i>			0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Kulut</i>			0	28	0	0	0	0	0	0
6687 Raatihuone			0	20	0	0	275	0	0	275
6702 Kaupungintalo			0	34	0	0	0	0	0	0
6820 Luma-keskus			0	30	0	0	0	35	0	35
6844 Kalliosuoja			0	50	50	80	0	0	0	130
6851 Liikuntahalli			0	30	0	25	0	0	0	25
6861 Sankarieniemen urh.kent.rak.			11	0	0	0	0	150	0	150
6865 Uimarannan huoltorakennus			0	0	0	0	0	0	55	55
6886 Valaistuksen peruskorjaus			0	60	65	65	65	65	65	325
6887 Sähköautojen latauspisteet			0	40	45	45	45	45	45	225
5101 Pienet talonrak.kohteet	LTK		0	183	275	275	275	275	275	1375
5103 Koulujen ja vk keitt.laitt. uus.	LTK		0	60	65	65	65	65	65	325
5104 Keittiöiden olosuht. parant.	LTK		0	60	0	0	0	0	0	0
5105 Nimettyjen hank. jälkityöt	LTK		0	50	100	75	75	75	75	400
5106 Uusien hankkeiden suunnittelu	LTK		0	50	0	0	0	0	0	0
5112 Koulujen/pvk pihat	LTK		0	50	55	55	55	55	55	275
5113 Varavoimakoneet	LTK		0	0	110	0	0	0	0	110

IISALMEN KAUPUNKI										
INVESTOINTISUUNNITELMA 2023-2027 (1000 €)										
	Sitovuus KV/KH/ LTK	Kust.arv.	Keskener.		TS2024	TS2025	TS2026	TS2027	Yht.23-27	
			31.12.21	TAm2022	TA2023					
5401 Kulttuurikeskus										
6688 Kulttuurikeskus netto		25882	0	250	645	2365	4677	9363	8582	25632
Tuotot	KV/LTK	-1000	0	0	0	0	-1000	0		-1000
Kulut	KV/LTK	26882	0	250	645	2365	5677	9363	8582	26632
5702 Uimahalli uusi										
6856 Uimahalli (uusi) netto		13415	6517	5218	1680	0	0	0	0	1680
Tuotot	KV/LTK	-1000	-800	-180	-20	0	0	0	0	-20
Kulut	KV/LTK	14415	7317	5398	1700	0	0	0	0	1700
5704 Jäähallit netto			0	50	0	0	0	0	215	215
6853 Jäähalli	KV/LTK	5417	0	50	0	0	0	0	215	215
6855 Harjoitusjäähalli	KV/LTK		0	0	0	0	0	0	0	0
5715 Päiväkodit netto			0	0	0	110	600	3000	2540	6250
6727 Lumilinnan päiväkotit	KV/LTK	3125	0	0	0	55	300	1500	1270	3125
6730 Peltosalmen päiväkotit	KV/LTK	3125	0	0	0	55	300	1500	1270	3125
Tekninen lautakunta yhteensä										
Tuotot	KV*		-800	-280	-205	-100	-1100	-100	-100	-1605
Kulut	KV*		16457	19178	58936	9422	10902	16893	19942	116095
Netto			15657	18898	58731	9322	9802	16793	19842	114490
*paitsi erikseen kv -merkityt hankkeet										
KAIKKI YHTEENSÄ										
Tuotot			-850	-330	-205	-100	-1100	-100	-100	-1605
Kulut			16679	20727	59926	10264	11717	17953	21487	121347
Netto			15829	20397	59721	10164	10617	17853	21387	119742
Keskiarvo 2023-2027 (netto) =										23948

Investointimäärärahat ovat valtuustoon nähden sitovia toimialatasolla ellei yksittäisen investoinnin tai investointiryhmän osalta ole erikseen muuta mainittu.

10.2 Investointien perustelut 2023

Informatiivisena tietona esitetään talousarviovuoden 2023 investointiosan perustelut.

Yksityiskohtaiset investointien perustelut 2023

Elinvoima- ja konsernipalvelut

Investointimenot	1 000 €
Osakkeet ja osuudet	275
Sijoitus Pohjois-Savon pääomarahastoon (yht. 0,5 M€ v. 2020-2030)	75
Osallistuminen Itärata-hanke-yhtiöön (yht. 1,3035 M€ v. 2022-2031)	200

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

Investointimenot	1 000 €
Koneet ja kalusto	670
Perusopetus ja lukiokoulutus	580
Koulujen kalusteet/ väistötilojen kalusteet	60
Lukion kalusteet	10
Keittiöiden lämpövaunut	10
Mansikkaniemen koulun kalustaminen	500
Varhaiskasvatus	15
Päiväkotien väistötilojen kalusteet	15
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	75
Musiikki- ja kansalaisopiston kalusto	10
Salien ääni- ja valokalusto	10
Henkilökunnan työpisteiden kalusteet	10
Kirjaston osastojen kalusteet	10
Uimahallin irtokalusto	20
Liikuntahallien, kenttien ja nuorisotilojen irtokalusto	15
Muut aineelliset hyödykkeet	45
Taide-esineiden hankinta ja konservointi	45
Kaupungin taide-esineiden hankinta ja konservointi	10
Mansikkaniemen koulun prosenttitaide	10
Taskukellon prosenttitaide	25

Tekninen toimiala

Investointimenot	1 000 €
Maa- ja vesialueet	
Kiinteistöjen osto ja myynti	924
Kiinteistöjen osto	1024
Kiinteistöjen myynti	-100
Infra	4730
Katujen ja yleisten alueiden rakentaminen	1235
Pihlajaharju	165
Hannan- ja Lyydintien päällystys- ja viimeistelytyöt.	
Liikennevalot	20
Opastimien ja tunnistimien uusimista.	
Muu liikenteenohjaus	35
Pieniä liikenteen parantamistoimenpiteitä: parannetaan ajoneuvoliikenteen ja kevyen liikenteen sujuvuutta. Tehdään pysäköintijärjestelyjä ja erilaisia liikenteenohjaustöitä.	
Liikenneturvallisuussuunnitelman toteutus	45
Suunnitelman mukaisia toimenpiteitä mm. hidasteita asuntokaduille.	
Lepokankaantien kevyen liikenteen väylä	135

Lepokankaantien yhdistetyn pyörätien ja jalkakäytävän pohjaustyöt.	
Sataman aallonmurtaja	330
Kelluvan aallonmurtajalaiturin uusiminen.	
KoljonvIRRantien kaava-alueen liikennejärjestelyt	90
Päällystys- ja viimeistelytyöt.	
Kirjurinkatu	30
Päällystys- ja viimeistelytyöt.	
Rantalankuja ja Kertunkuja kulut	110
Rantalankujan ja Kertunkujan pohjaus-, päällystys- ja viimeistelytyöt.	
Rantalankuja ja Kertunkuja tuotot	-55
Seurakunnan osuus 50 % kuluista.	
Peltosalmen teollisuusalueen katu	275
Ahmolantien laajennusosan pohjaustyöt.	
Saukonpolun jatke	55
Saukonpolun jatkeen pohjaustyöt.	
Katujen ja yleisten alueiden peruskorjaus	1420
Peruskorjauksilla parannetaan katujen/ asuntoalueiden tasoa, vesihuoltoa, liikenneturvallisuutta, katuvalaistusta ja viihtyisyyttä. Päällysteiden uusimisella esitetään myös katurungon laajemmat vauriot.	
Valaistuksen peruskorjaus	165
Uusitaan alueittain katuvalolamppuja uusien energiasäästönormien mukaisiksi. Huonokuntoisten katuvalokaapelien ja valaisinpylväiden uusimisia yksittäisissä kohteissa, joissa ei muutoin ole kadun peruskorjaukseen tarvetta. Työ käsittää taajama-alueella puistojen, puistokäytävien ja pienten katujen valaistukset. Haja-asutusalueelle uusitaan teiden ja kuntopolkujen valaistusta.	
Päällysteiden uusinta	440
Huonokuntoisten asfalttipintojen uusimista pää- ja kokoojakaduilla sekä asunto-alueiden kaduilla.	
Kevyen liikenteen väylien peruskorjaus	110
Huonokuntoisten kevyen liikenteen väylien peruskorjausta.	
Pohjolankatu	155
Jalankulku- ja pysäköintijärjestelyt.	
Makkaralahden kadut	175
Niittykadun pohjaustyöt.	
Muut kehittämistoimenpiteet	35
Keskusta-alueella olevia pieniä rakentamis- ja korjaustoimenpiteitä.	
Savonkatu	55
Jalkakäytävän leventäminen kevyen liikenteen väyläksi välillä Otavankatu-Haukniemenkatu.	
Sillat	45
Kevyen liikenteen alikulkukäytävien korjaussuunnitelmat.	
Kangaslammin kadut	160
Kangaskujan pohjaus-, päällystys- ja viimeistelytyöt ja Kanervapolun päällystys- ja viimeistelytyöt.	
Peltomäki	80
Jätekeskuksen tonttitien levennys ja varastoalue.	

Liikunta- ja ulkoilalueet	765
Paloisvuoren ulkoilalue	200
Rinnevalaistuksen uusiminen.	
Uimarannat	45
Uimapaikkojen rakentaminen Holopanlahdella ja Peltosalmella sekä laituriasennuksia.	
Hanhilampi	80
Practical-radon ja valaistuksen rakentaminen.	
Lähiliikuntapaikka	95
Kirkonsalmen lähiliikuntapaikan rakentaminen ja Kilpijärven koulun monitoimiareenan pinnoitteen uusiminen.	
Liikuntatoimen kentät	80
Haukiniemen palloilukenttien aitaaminen.	
Moottoriurheilukeskus	55
Wc-tilojen rakentaminen.	
Ulkokuntoilupaikat	40
Ulkokuntoiluvälineiden uusintaa.	
Lähiliikuntapaikka Mansikkaniemi kulut	145
Lähiliikuntapaikan rakentaminen.	
Lähiliikuntapaikka Mansikkaniemi tuotot	-30
Valtionavustus.	
Liikuntapaikkojen kehittämissuunnitelman toteuttaminen	55
Toimenpideohjelman mukaisesti.	
Muut investoinnit	880
Arvaamattomat työt	120
Ennalta arvaamattomat työt tilikauden aikana.	
Tietojärjestelmä	30
Vuonna 2016 hankitun järjestelmän täydennysosat.	
Teknisen toimialan muu kalusto	380
Kone- ja kalustohankinnat erillisen ohjeellisen suunnitelman mukaan.	
Suunnittelupalkkiot, maasto- ja runkomittaukset	130
Suunnittelun ostopalvelut, tulevia (myös EU)-hankkeita varten tehtävät selvitykset, investointien perusselvitykset, maastotutkimusten ja -mittausten ostopalvelut ja tarvikkeet.	
Hulevesiverkosto	220
Hulevesiverkoston rakentaminen ja peruskorjaus.	
Puistot ja yleiset alueet	430
Ulkoilu/venereittien taukopaikkojen peruskorjaus	35
Koljonvirran monitoimireitin kunnostus + muita kohteita.	
Venevalkamat	35
Laskuluiskien uusiminen, venepaikkojen lisäykset, laituriin korjaukset.	
Viheraluejärjestelmän toteuttaminen/terveyttä ed. asuinympäristö	65
Taajaman puistokäytävien ja Paloisjärvenpuiston puistokäytävän rakentaminen.	
Leikkikenttien saneeraus	100

Kalusteiden uusintaa Latukankadun, Linjamaankadun ja Vemmelsäären leikkikentillä.

Keskustan puistot/Kirkkopuisto 20

Istutus- ja viimeistelytyöt.

Muut puistot 65

Puistojen ja puistometsien kunnostustoimenpiteitä.

Uudet leikkikentät 110

Ohenmäen ja Kirkonsalmen länsirannan leikkikentät.

Toimitilat 53077

SOTE-investoinnit 45737

Taskukello 931

Kustannusarvio 2 584 000 euroa (2021-2023).

Pulssi, uusi sairaala 16674

Vire, vanha sairaala 25792

Eläinklinikka 340

Pysäköinti 2000

Koulukiinteistöt 4250

Otavan koulu 330

Vesikaton korjaus.

Mansikkaniemen koulu 1000

Mansikkaniemen koulun uudisrakennus hankesuunnitelman mukaan. Kustannusarvio 7 948 000 euroa (2020-2023).

Soinlahden uusi koulu 2920

Soinlahden koulun rakentaminen. Kustannusarvio 4 625 000 euroa (2021-2024)

Muut talonrakennushankkeet 765

Kalliosuoja 50

Sähköpääkeskuksen/sähkölaitteiden uusiminen.

Valaistuksen peruskorjaus 65

Valaistuksen uusimista led-valaistukseksi.

Sähköautojen latauspisteet 45

Uusien latauspisteiden rakentaminen

Pienet talonrakennuskohteet (arvaamattomat) 275

Varaus vauriokorjauksille, joita ei voida tehdä kunnossapitorahoituksella. Päättökset määrärahan käytöstä eri kohteisiin tekee teknisen toimialan toimialajohdaja. Pääpaino on sisäilman laatua, käytettävyyttä ja energiatehokkuutta parantavissa toimenpiteissä.

Koulujen ja valmistuskeittiöiden laitteiden uusinta 65

Vanhentuneiden ja viallisten laitteiden uusiminen eri kiinteistöjen keittiöissä keittolaitteiden uusimissuunnitelman mukaisesti.

Nimettyjen hankkeiden jälkityöt 100

Käyttöönottovaiheen välttämättömät muutostyöt ja lisähankinnat. Tulevat ajankohtaisiksi yleensä muutamana vuotena hankkeen valmistumisen jälkeen.

Koulujen ja päiväkotien pihojen parantaminen 55

Huonokuntoisten kalusteiden ja varusteiden uusimista erillisen suunnitelman mukaan.

Varavoimakoneet	110
Siirrettävät varavoimakoneet 3 kpl varautumissuunnitelmien mukaisesti.	
Kulttuurikeskus	645
Rakennussuunnittelu. Kustannusarvio 25 882 000 euroa netto (2022-2027)	
Uimahalli	1680
Uimahallin rakentaminen sekä pysäköintialue vanhan hallin paikalle. Kustannusarvio netto 13 415 000 (2019-2023) kulut	
tuotot	-20

11. Iisalmen Vesi -liikelaitos

Tilivelvollinen: Vesilaitoksen johtaja

Iisalmen Vesi -liikelaitos tuottaa Iisalmen kaupungin vesihuollon palveluja, vastaa vesihuoltoverkostojen ja -laitosten kunnossapidosta ja uudisrakentamisesta sekä vesihuollon yleisestä kehittämisestä kaupunginvaltuuston määräämällä toiminta-alueella. Resurssien puitteissa palveluja tarjotaan myös jakeluverkon piirissä oleville yksityistalouksille, vesiosuuskunnille ja vesiyhtiöille. Vesilaitoksen toiminnan tärkeimpinä tavoitteina ovat talousveden laadun ja saatavuuden turvaaminen sekä jäteveden tehokas puhdistaminen.

Iisalmen Vedellä oli v. 2021 lopussa 4 752 kulutuspaikkaa, omaa vesijohtoverkostoa 306 km ja viemäriverkostoa 194 km. Jätevedenpuhdistamolla puhdistetaan Iisalmen kaupungin jätevesien lisäksi myös Vieremän ja Sonkajärven kuntien jätevedet. Iisalmen kaupunki vastaa hulevesiverkostosta. Hulevesiverkostoa on 133 km. Ylä-Savon Vesi Oy vastaa Ylä-Savon alueen kunnille toimitettavan talousveden tuotannosta ja johtamisesta vesilaitoksilta vesitorniin.

Investointien painopiste on pitkän tähtäimen suunnitelman mukaisesti talousvesi- ja viemäriverkostojen uudisrakentamisessa ja saneerauksessa. Saneerauksilla pyritään pitämään vesihuoltoverkosto toimintakuntoisena. Verkoston uudisrakentaminen on pääsääntöisesti täydennysrakentamista ole-massa oleville alueille.

Iisalmen Veden oma henkilöstö keskittyy jakelu- ja laitostoiminnan ylläpitoon sekä käytön ja kunnossapidon toteuttamiseen. Vedenlaadun ja -jakelun varmistaminen ja laitostoiminnan häiriöttömän toiminnan turvaaminen ohjaavat vahvasti Iisalmen Veden toimintaa. Investointien toteuttamista tehdään yhteistyössä kaupungin ja urakoitsijoiden kanssa. Laajemmat investointikokonaisuudet toteutetaan pääsääntöisesti ulkopuolisten urakoitsijoiden toimesta.

Vastuualue sisältää seuraavat toimintayksiköt.

- hallinto ja verkostot
- laitokset

Henkilöstö

IISALMEN VESI	Henkilöstö (htv)	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
	Vakituiset	11,7	13,0	12,0	12,0	12,0
	Määräaikaiset	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5
IISALMEN VESI	YHTEENSÄ	13,3	14,5	13,5	13,5	13,5

Vakinaisesta henkilökunnasta tuntipalkkaisia on kaksi henkilöä, muut ovat kuukausipalkkaisia. Vesi- huoltoverkoston puolella työskentelee neljä verkostoasentajaa. Jätevedenpuhdistamolla ja jätevedenpumppaamoiden ylläpidossa työskentelee puhdistamonhoitajan lisäksi kaksi laitosasentajaa. Tarvittaessa henkilöstö pystyy sijaistamaan puolin ja toisin eri toimintayksiköissä.

Digitalisaation uusien haasteiden ja asiakaspalvelun parantamiseksi paikkatietokäsittelijän ja verkostomestarin tehtävät yhdistettiin ja tehtävänimike muutettiin vesihuoltoinsinöörin tehtäväksi. Verkostotyönjohtaja hoitaa puolestaan jatkossa työmaiden käytännön töiden järjestelyjä ja aikatauluttamista.

Iisalmen Vesi -liikelaitoksella on määräaikaisia työntekijöitä kausiluonteisesti mm. varautumissuunnittelu-, tietoteknisissä ja toimistotehtävissä. Iisalmen Vesi tarjoaa vuosittain kesäharjoittelupaikkoja alan opiskelijoille verkostotyömailla ja jätevedenpuhdistamolla. Vuosittain pyritään tarjoamaan mahdollisuus insinööriyön tekemiseen yhdelle insinööriopiskelijalle.

Henkilöstön ammattitaitoa ylläpidetään ja kehitetään lisä- ja pätevyyskoulutusten kautta. Uusille verkosto- ja laitosasentajille järjestetään mahdollisuus osallistua vesihuoltoalan peruskoulutukseen työn ohessa. Työntekijöiden hyvinvoinnin, tiedonkulun ja tiimien keskinäisen yhteistyön sekä toiminnan laadun parantamisen eteen tehdään jatkuvasti työtä järjestämällä työpaikka- ja tiimikouksia sekä tyhy-toimintaa.

Strategiset tavoitteet

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Inspiroiva Iisalmi		
Päätöksenteko, johtaminen ja henkilöstön osallistaminen kehittämiseen on erinomaisella tasolla	Henkilöstön osaamiseen tähtäävät koulutukset ja osaamisen ylläpitäminen. Hyvinvointia tuetaan aktiivisesti.	Vuosittaisen koulutusohjelman toteuttaminen. Säännölliset henkilöstöpalaverit ja tyhy-tapahtumat.

Huomioimme väestörakenteen muutokset ennakoivasti palvelutarjonnan kehittämisessä eri ikä-tasoille ja kohderyhmille	Erityisten käyttäjäryhmien huomioiminen	Vesiosuuskuntien kanssa tehtävä yhteistyö, koulutukset ja toimintojen yhdistäminen. Asiakastytyväisyyskyselyn järjestäminen.
---	---	--

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Ihana Iisalmi		
Olemme toiminnassamme hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä	Ilmasto- ja energiapäästöjen vähentämiseen liittyvät ratkaisut ja investoinnit ilmastotavoitteen saavuttamiseksi.	Vuosittaiset ”askeleet” kohti hiilineutraaliutta
Rakennamme toimivaa, viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden	Vesihuollon toimintavarmuuden ylläpitäminen	Jatkuvan varautumisen ylläpitäminen, varautumissuunnitelmat ajan tasalla. Vesihuoltoverkon seurantajärjestelmän rakentaminen vuosien 2023 – 2025 aikana.

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Ihmeiden Iisalmi		
Omistajapolitiikkamme on aktiivista, tarkoituksenmukaista ja tehokasta	Vesihuollon palvelut tuotetaan laadukkaasti ja tehokkaasti	Toiminnan laadun ja kustannusten tunnuslukujen vertailu toiminnaltaan vastaavien vesilaitosten kanssa valtakunnallisella tasolla.
Toimimme yritysystävällisesti ja tarjoamme kilpailukykyiset yrittämisen olosuhteet, kehittämispalvelut sekä laajan yhteistyöverkoston niin teollisille kuin palveluyrityksillekin	Yritysten huomioiminen palvelutarjonnassa	Yhteistyöpalaverit ja ajantasaiset teollisuusjätevesisopimukset
Olemme vetovoimainen ja palveluiltaan monipuolinen Ylä-Savon seutukeskus, kehitämme kaupungin elinvoimaa määrätietoisesti uusien asukkaiden ja yritysten saamiseksi alueelle yhteistyössä muiden seudun kuntien kanssa	Vesihuollon operatiivisten palvelujen yhtenäistäminen ja yhteistyön tiivistäminen Ylä-Savon vesihuollossa	Siirrytään vaiheittain kohti operointiyhteistyön tiivistämistä seuraavien vuosien aikana.

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Kestävä kuntatalous		

Investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden	Investointien suunnitelmallisuus ja korjausvelan hallinta. Pitkän tähtäimen suunnitelman tarkentaminen.	Vuosittaisen työohjelman toteuttaminen ja tavoitteiden saavuttaminen. Korjausvelka pidetään alle 10 % tasolla.
Investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden	Vesihuollossa tiloja käytetään tehokkaasti, korvaavat ja uudet tilat ovat tarkoituksenmukaisia ja energiataloudellisia.	Tilojen tehokas hyödyntäminen. Kunto- ja tarveselvitykset uusittavien tilojen osalta.

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Hyvinvoiva henkilöstö		
Henkilöstö tietää, mitä heiltä odotetaan ja työtä tehdään innostuneesti	Osaaminen korkealla tasolla. Tehtävänkuvat ajan tasalla.	Tehtävänkuvien tarkastelu ja ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen tarvittavilla koulutuksilla.

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen		
Kehitämme tiedolla johtamisen prosesseja organisaatiossa aktiivisesti	Dokumentaation hallinta ja tietoturvalliset ratkaisut dokumenttien tallentamisessa	Tiedonohjaussuunnitelman laadinta ja tarkentaminen
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	Palvelutason nostaminen	Vuosittain vaihdetaan 300 - 500 etäluettavaa vesimittaria
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	Sähköisten ja etäpalvelujen kehittäminen	Lähes kaikki asiakaspalvelut saatavilla verkon kautta

Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan
Talousveden saastuminen ja siitä aiheutuva epidemia	Riskienhallinnan vuosittainen tarkastelu. Riskienhallinta jatkuvaa, mm. varautumissuunnittelu. Vuosittaiset investoinnit verkoston ja laitekannan ylläpitämiseksi.
Jätevedenpuhdistamon lupaehtojen ylittyminen tai jäteveden ylivuoto	Jatkuva seuranta ja toimenpiteet. Huollot ja kunnossapito ajan tasalla. Päivystysjärjestelmä. Toimiva puhdistamoseuranta (myös yhteistyökumppanit)

	Viemäriputojojen seuranta ja hallinta
Puutteet tarvikkeiden ja varaosien saatavuudessa	Hankintasopimusten laatuun kiinnitetty huomiota. Kriittiset tarvikkeet omassa varastossa. Varastotoiminnan kehittäminen ja toimitussopimukset tavarantoi- mittajien kanssa.

Talous- ja toimintasuunnitelma

lissalmessa asiakaskentässä tai vedenkulutuksessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Vesilaitoksen toimintaa ja organisaatiota sekä osaamista on kehitetty viime vuosien aikana.

Ylä-Savon kuntien vesihuollon yhteistyön kehittäminen käynnistyi vuonna 2018. Yhteistyön konkreettinen kehittäminen on tarkentunut erilaisten selvitysten myötä ja suunnittelutyötä jatkettiin edelleen Ylä-Savon Vesi Oy:n palvelutarjonnan laajentamiseen tähtäävällä vesihuollon operointimallilla, joka on sisältänyt mm. organisaation ja teknisten järjestelmien yhdistämisen suunnittelua sekä taloudellisten vaikutusten arviointia. Päätöksiä ja sopimuksia toiminnan käynnistämisestä suunniteltiin vuodelle 2022, mutta päätöksenteko on viivästynyt.

Ostopalveluina hankittavat kunnossapito- ja huoltopalvelut sekä tarvikkeet kilpailutetaan vuosittain. Vesiosuuskuntien kanssa pyritään tekemään yhteistyötä mm. koulutusten ja laitekannan yhtenäistämisten osalta.

Vesilaitoksen hallinto- ja asiakaspalvelu toimii kaupungintalolta käsin. Viime vuosina on asiakaspalvelua pyritty siirtämään enenevässä määrin sähköisiin etäpalveluihin. Jätevedenpuhdistamon ja jätevesiverkoston henkilöstön valvomo- ja henkilöstötilat ovat Vuohiniemen jätevedenpuhdistamon yhteydessä. Kaupungin varikolla lissalmen Vedellä on käytössään lähinnä varastoja sekä puhtasvesipuolen huoltopaja.

Vuonna 2023 talousvesimaksuun esitetään 0,02 € (alv 0 %) korotusta. Vuonna 2023 talousvesimaksu on 1,31 €/m³ (alv 0 %). Kustannuksiin on ennustettavissa merkittävää nousua, mm. energian hinta, lainojen korot ja yleinen kustannustason nousu. Investointeja on jatkettava edelleen kohtuullisella tasolla, ettei korjausvelka kasva liian suureksi ja aiheuta riskiä veden jakeluun.

Jätevedenpuhdistamon prosessien säätämällä on saavutettu säästöjä mm. kemikaalien kulutuksessa ja energian kulutuksessa, mutta kohonneet käyttökustannukset kuten ennustetut sähköenergian ja lietteen käsittelyn hinnankorotukset sekä korkotason nousu aiheuttavat korotuspainetta myös jätevesimaksuun. Jätevesimaksuun esitetään 0,11 € (alv 0 %) korotusta. Talousarviokaudella

jätevesimaksu tulee olemaan 2,36 €/m³ (alv 0 %). Jätevesimaksuun on tulossa mahdollisesti maltillisia korotuksia myös tulevina vuosina verkoston ikääntyessä ja saneeraustarpeen vähitellen kasvessa.

Talousveden ja jäteveden perusmaksuihin tehdään 1,5 % korotus. Perusteluna perusmaksujen korotuksille ovat vesihuoltoalan maksusuositukset, joissa maksujen tulisi kohdentua sinne, missä kustannuksia syntyy. Lisämessä perusmaksut asettuvat edelleen maksuvertailussa huomattavasti valtakunnallisen keskitason alapuolelle.

Maksukorotusten pitäminen maltillisena vaatii investointitason sopeuttamista ja kaupungille maksettavan peruspääomakorvauksen pienentämistä. Talousarviossa esitetään, että lisälmen kaupungille maksettava korvaus peruspääomasta olisi jatkossa 50 000 euroa (1,76 % peruspääomasta, peruspääoma 2 842 189,22 euroa). Aikaisempi korvaus peruspääomasta on ollut 300 000 euroa (10,6 % peruspääomasta). Näin korvaus peruspääomasta vastaa myös paremmin tilannetta, jossa peruspääoma olisi hankittu ns. ulkopuolisena rahoituksena.

Johtokunnan asettamat ohjeelliset tavoitteet ja tunnusluvut								
	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TA2021	TP2021	TA2022	TA2023
Verkkoon pumpattu (ostettu), vesimäärä, 1000 m ³	1 943	1 866	1 880	1 913	1 860	1 934	1 890	1 822
Puhdistamolle tuleva jätevesimäärä, 1000 m ³	1 898	1 817	1 754	2 027	1 788	1 953	1 918	1 831
Myyty vesimäärä, 1000 m ³	1 643	1 679	1 668	1 723	1 668	1 868	1 681	1 620
Laskutettu jätevesimäärä, 1000 m ³	1 541	1 551	1 561	1 686	1 582	1 733	1 624	1 552
Vesijohtoverkoston pituus, km	292	293	295	306	306	306	308	311
Viemäriverkoston pituus, km	171	172	173	192	193	194	194	195
Veden osto, 1000 €	988	1 015	1 015	1 039	1 004	1 070	1 040	984
Veden myynti, 1000 €	2 029	2 078	2 095	2 164	2 135	2 359	2 152	2 122
Jäteveden puhdistus, 1000 €	2 504	2 765	2 862	3 366	3 529	3 634	3 623	3 662
Toimintakate -%	35,8	36,3	32,1	40,1	37,8	43,0	38,3	32,7
Vesimaksu (sis. alv 24 %), €/m ³	1,54	1,54	1,56	1,59	1,59	1,59	1,60	1,62
Jätevesimaksu (sis. alv 24 %), €/m ³	2,15	2,36	2,54	2,69	2,77	2,77	2,79	2,93

Laskelmat

Tuloslaskelma

Tuloslaskelma Iisalmen Vesi-liikelaitos	Sitova erä	TA + muut.		Muutos		TS2024	TS2025
	KV/JK	TP2021	2022	TA2023	TA22/TA23		
Liikevaihto		6 714 263	6 348 980	6 360 300		6 460 400	6 567 600
Valmistus omaan käyttöön		7 761	29 800	31 800		32 000	32 000
Liiketoiminnan muut tuotot		16 858	14 000	8 200		8 200	8 200
Muut tuet ja avustukset		2 622	300	500		500	500
Materiaalit ja palvelut		-2 967 226	-3 042 600	-3 431 800	12,8 %	-3 369 600	-3 369 600
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		-1 789 829	-1 868 400	-2 070 700	10,8 %	-1 990 500	-1 990 500
Palvelujen ostot		-1 177 397	-1 174 200	-1 361 100	15,9 %	-1 379 100	-1 379 100
Henkilöstökulut		-656 426	-768 800	-707 100	-8,0 %	-726 400	-726 400
Palkat ja palkkiot		-487 497	-576 700	-549 900	-4,6 %	-564 100	-564 100
Eläkekulut		-149 983	-169 500	-135 500	-20,1 %	-139 900	-139 900
Muut henkilösivukulut		-18 946	-22 600	-21 700	-4,0 %	-22 400	-22 400
Suunnitelman mukaiset poistot		-1 709 859	-1 816 900	-1 792 600	-1,3 %	-1 843 500	-1 878 500
Liiketoiminnan muut kulut		-232 372	-149 000	-182 400	22,4 %	-182 900	-182 900
Liikelylijäämä (-alijäämä)		1 175 620	615 780	286 900	-53,4 %	378 700	450 900
Rahoitustuotot ja -kulut		-346 332	-352 500	-296 800	-15,8 %	-388 300	-421 300
Muut rahoitustuotot		2 285	1 600	1 800	12,5 %	1 800	1 800
Muille maksetut korkokulut		-48 612	-54 000	-248 500	360,2 %	-340 000	-373 000
Korvaus peruspääomasta	KV	-300 000	-300 000	-50 000	-83,3 %	-50 000	-50 000
Muut rahoituskulut		-4	-100	-100	0,0 %	-100	-100
Ylijäämä (alij.) ennen satunnaisia eriä		829 289	263 280	-9 900	-103,8 %	-9 600	29 600
Ylijäämä (alij.) ennen varauksia		829 289	263 280	-9 900	-103,8 %	-9 600	29 600
Poistoeron muutos		14 216	12 600	11 400	-9,5 %	10 500	9 800
Tilikauden ylijäämä (alij.)	JK	843 504	275 880	1 500	-99,5 %	900	39 400

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	Sitova erä	TA + muut.	TA + muut.	TA2023	TS2024	TS2025
Iisalmen Vesi -liikelaitos	KV/JK	TP2021	2022			
Toiminnan rahavirta						
Liikelyljäämä		1 175 620	615 780	286 900	378 700	450 900
Poistot		1 709 859	1 816 900	1 792 600	1 843 500	1 878 500
Rahoitustuotot ja -kulut		-346 332	-352 500	-296 800	-388 300	-421 300
		2 539 148	2 080 180	1 782 700	1 833 900	1 908 100
Investointien rahavirta						
Investointimenot		-1 421 067	-1 850 500	-1 790 000	-1 695 000	-1 700 000
Toiminnan ja investointien rahavirta		1 118 081	229 680	-7 300	138 900	208 100
Rahoituksen rahavirta						
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta		1 400 000	1 900 000	2 065 000	1 966 000	1 900 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta		-2 010 472	-2 102 200	-2 055 500	-2 100 000	-2 105 000
Yhteensä	KV	-610 472	-202 200	9 500	-134 000	-205 000
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Saamisten muutos kaupungilta		-490 180				
Saamisten muutos muilta		-198 864				
Korottomien velkojen muutos kaupungilta		-5 677				
Korottomien velkojen muutos muilta		187 111				
		-507 609				
Rahoituksen rahavirta		-1 118 081	-202 200	9 500	-134 000	-205 000
Rahavarojen muutos		0	27 480	2 200	4 900	3 100

Investoinnit

Investointisuunnitelma (1 000 €)	TP2021	TA+MUUT.					
		2022	TA2023	TS2024	TS2025	TS2026	TS2027
Puhdasvesi							
Vesijohtoverkosto	257	641	590	740	590	640	640
Koneet ja kalusto	39	105	130	85	80	80	80
Puhdasvesi yhteensä	296	746	720	825	670	720	720
Jätevesi							
Jätevesipumppaamot	55	260	270	250	260	310	340
Viemäriverkosto	659	505	305	460	320	350	430
Jätevedenpuhdistamo Vuohiniemi	411	190	320	90	370	220	110
Koneet ja kalusto	0	150	175	70	80	90	100
Jätevesi yhteensä	1 125	1 105	1 070	870	1 030	970	980
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	1 421	1 851	1 790	1 695	1 700	1 690	1 700
Tavoitteet/Sitovuus							
Kaupungin TA:ssa sitova investoinnit netto		1 851	1 790	1 695	1 700	1 690	1 700
Johtokunnan asettamat sitovat erät							
Investoinnit/puhdasvesi		746	720	825	670	720	720
Investoinnit/jätevesi		1 105	1 070	870	1 030	970	980

Investointien perustelut

Vesi- ja viemärijohtoverkoston rakentaminen ja peruskorjaus

Vesihuoltoverkostojen saneeraukset jatkuvat pitkän tähtäimen saneeraussuunnitelman mukaisesti. Katuverkon korjausvelka-analyyseissä on otettu huomioon vesihuoltoverkoston kasvava korjausvelkamäärä, joka ohjaa osaltaan katu- ja vesihuoltoverkoston saneerausta. Vuoden 2023 aikana vesihuoltoverkostoa uusitaan yhteistyössä Kadut ja ympäristö -yksikön kanssa edelleen mm. keskustan, Kirkonsalmen ja Kangaslammin alueilla. Uutta vesihuoltoverkostoa rakennetaan tarpeen mukaan olemassa olevilla asuinalueilla täydentämään nykyistä verkostoa. Vesi- ja viemäriverkoston uudisrakentamiseen ja saneerausinvestointeihin on varattu noin 1,05 milj. euroa.

Vesihuoltoverkoston seuranta varten hankitaan aluemittausjärjestelmä. Aluemittausjärjestelmän rakentaminen ajoittuu vuosille 2023 – 2025. Aluemittausjärjestelmän vuoden 2023 investointikustannus on noin 120 000 euroa.

Jätevesipumppaamoiden hankinta ja peruskorjaus

Jätevesipumppaamoiden peruskorjausta ja uusimista tehdään tarpeen mukaan vuosittain. Pumpaamon laitekannan ja sähkökaappien uusimisen lisäksi uusitaan vuosittain kokonaisia pumppaamoita. Pumppaamoita on kaikkiaan 75 kpl ja niitä korjataan tai uusitaan vuosittain 2-5 kpl.

Jäteveden puhdistus

Jätevedenpuhdistamon saneerauksella on saavutettu energiatehokas ja teknisesti hyvin toimiva laitos, jossa myös hajuja pystytään hallitsemaan kohtuullisen hyvin. Puhdistamoalueen vanhaan laitehuoltorakennukseen, johon saneeraus ei ulottunut, on tehty kuntokartoitus. Kartoituksen perusteella rakennus on huonokuntoinen, eikä sen peruskorjaus ole taloudellisesti järkevää. Vuoden 2023 aikana teetetään tarveselvitys laitehuollon korvaaville tilajärjestelyille.

Koneet ja kalusto

Iisalmen Vesi-liikelaitokselle hankittavan nostimella varustetun kuorma-auton hankinta käynnistettiin vuonna 2022. Toimitusaikojen pidentymisestä johtuen kuorma-auton toimitusaika venyy kesäkuulle 2023. Kuorma-auton hankintahinta on 255 500 €. Kuorma-auton hankinnan lisäksi muita koneita ja kalustoa uusitaan tarpeen mukaan. Etäluettavien mittareiden hankinnassa edetään kilpailutukseen, jos markkinoille on tullut tekniset vaatimukset täyttäviä etäluettavia mittareita. Mittareita tullaan hankkimaan vuosittain noin 300 – 500 kpl. Investoinnin hinta on noin 40 000 euroa/vuosi.

LIITTEET

Liite 1. Talousarvion käyttötalousosan vastualueet/toimintayksiköt lautakunnittain

Keskusvaalilautakunta

Vaalit (vastuualue)

Tarkastuslautakunta

Tilintarkastus (vastuualue)

Kaupunginhallitus

Hallintopalvelut (vastuualue)

- Hallintopalvelut (toimintayksikkö)

Talous- ja henkilöstöpalvelut (vastuualue)

- Talouspalvelut (toimintayksikkö)
- Henkilöstöpalvelut (toimintayksikkö)

Sosiaali- ja terveydenhuolto (vastuualue)

Elinvoimapaalvelut (vastuualue)

- Elinvoimapaalvelut (toimintayksikkö)
- Työllisyys- ja kansainvälisyyspalvelut (toimintayksikkö)

Maaseutuhallinnon yhteislautakunta

Ylä-Savon maaseutupalvelut (vastuualue)

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto (vastuualue)

Varhaiskasvatus (vastuualue)

- Päiväkotihoidot (toimintayksikkö)
- Perhepäivähoito (toimintayksikkö)

Perusopetus- ja lukiokoulutus (vastuualue)

- Perusopetus (toimintayksikkö)
- Lukiokoulutus (toimintayksikkö)
- Ruokapalvelut (toimintayksikkö)

Kulttuuri ja vapaa-aika (vastuualue)

- Kansalais- ja musiikkiopisto (toimintayksikkö)
- Kirjasto- ja kulttuuripalvelut (toimintayksikkö)
- Liikunta- ja nuorisopalvelut (toimintayksikkö)
- Uimahalli (kustannuspaikka)

Tekninen lautakunta

Teknisen toimialan hallinto (vastuualue)

Maankäyttö ja asuminen (vastuualue)

- Kaavoitus (toimintayksikkö)
- Tonttipalvelut (toimintayksikkö)
- Kaupunkimittaus (toimintayksikkö)
- Rakennusvalvonta (toimintayksikkö)

Kadut ja ympäristö (vastuualue)

- Kunnallistekniikan suunnittelu (toimintayksikkö)
- Kunnallistekniikan rakentaminen ja liikennealueet (toimintayksikkö)
- Viher- ja liikunta-alueet (toimintayksikkö)

Toimitilat (vastuualue)

- Tilahallinta ja rakentaminen (toimintayksikkö)
- Kiinteistön kunnossapito (toimintayksikkö)
- Kiinteistönhoito (toimintayksikkö)

Ylä-Savon jätehuoltolautakunta
Jätehuolto (vastuualue)

Ylä-Savon ympäristölautakunta

Ympäristöterveyspalvelut (vastuualue)

- Eläinlääkintäpalvelut (toimintayksikkö)
- Terveysvalvontapalvelut (toimintayksikkö)

Ympäristönsuojelupalvelut (vastuualue)

- Ympäristönsuojelu (toimintayksikkö)

Liite 2. Poistosuunnitelma

Iisalmen kaupungin poistosuunnitelma

Voimassa 1.1.2022 alkaen

Pysyvät vastaavat	Poistomenetelmä	Kaupungin poistoaika (v)
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	Tasapoisto	5
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5
Liikearvo	Tasapoisto	5
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	3
Osake- ja vuokrahuoneistojen peruserän- nusmenot	Tasapoisto	max. 10
Muut	Tasapoisto	3
Tiehankeisiin osallistuminen	Tasapoisto	20
Ratahankeisiin osallistuminen	Tasapoisto	30
Väylähankkeisiin osallistuminen	Tasapoisto	max. 40
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	Ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	30
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20
Talousrakennukset	Tasapoisto	15
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30
Kallioluolat ja -tunnelit, väestönsuojat	Tasapoisto	50
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Tasapoisto	20
Sillat, laiturit ja uimalat	Tasapoisto	20
Muut maa- ja vesirakenteet	Tasapoisto	20
Vedenjakelu- ja viemäriverkosto	Tasapoisto	30
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslait- teet	Tasapoisto	20
Muut putki- ja kaapeliverkot	Tasapoisto	20
Sähkö-, vesi- yms. Laitosten laitoskoneet ja lait- teet	Tasapoisto	15
Liikenteen ohjauslaitteet	Tasapoisto	10
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Tasapoisto	10
Koneet ja kalusto		
Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	5
Muut liikkuvat työkalut	Tasapoisto	5

Muut raskaat koneet	Tasapoisto	8
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5
ATK-laitteet	Tasapoisto	3
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	5
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoa	

Investointien aktivointien alaraja on 10 000 euroa.